

NEJVYŠŠÍ
SOUD
ČESKÉ
REPUBLIKY

3/2003

ročník
LV

SBÍRKA SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ A STANOVISEK

OBSAH:

Rozhodnutí ve věcech trestních

Časová působnost trestního zákona, Podmíněné propuštění	č. 17
Důkaz	č. 14/I
Jednota skutku, Sdělení obvinění, obžaloba, návrh na potrestání	č. 15/II
Odměna ustanoveného obhájce	č. 13
Předběžná otázka, Peněžitá záruka	č. 18
Vazba	č. 16
Veřejná listina, Padělání a pozměňování veřejné listiny	č. 14/II
Vyhýbání se výkonu civilní služby	č. 15/I

Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Akciová společnost – Řízení před soudem	č. 25
Konkurs	č. 28
Nadace	č. 26
Náklady řízení – Soudní poplatky	č. 22
Pravomoc soudu	č. 20
Promlčení – Vlastnictví	č. 23
Řízení před soudem	č. 21
Výpověď z pracovního poměru	č. 29
Zástavní právo	č. 24
Zástavní právo – Konkurs	č. 27

Orac Databanka Judikatury (ODJ)

Soubor rozhodnutí obecních českých soudů vytvářený ve dvou základních variantách – Archiv a Activ. Rozhodnutí jsou vybavena právními větami, označena názvem (případně více názvy), doplněna informacemi o vztahujících se právních normách a identifikaci originálního zdroje.

ODJ obsahuje též vybraná rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva a bude rozšiřována a doplňována dalšími judikáty.

ODJ Archiv

Archivní varianta obsahuje judikaturu publikovanou v letech 1996–2002 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu ČR, ve Sbírce Orac – daňové, Sbírce Orac – trestní, ve Výběru z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva a v časopisech Právo a podnikání, Právo a zaměstnání, Daně, Trestní právo.

ODJ Activ

Aktualizovaná varianta obsahuje tentýž objem jako verze Archiv, avšak navíc je po dobu dvanácti po sobě následujících měsíců třikrát doplňována, rozšiřována a aktualizována.

Základní cena verze Archiv: 2400 Kč • Základní cena verze Activ: 3600 Kč

Objednávejte na adrese:

Nakladatelství Orac, s. r. o., Limuzská 2110/8, 100 00 Praha 10
tel.: 274 013 266, fax: 274 013 256, e-mail: orac@orac.cz, <http://www.orac.cz>

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH TRESTNÍCH

Při určování a účtování úkonů právní pomoci advokátem v trestním řízení je třeba vycházet ze zásady, že první a každý další den hlavního líčení se začíná nový úkon a že dobu úkonů provedených v této souvislosti v různých dnech nelze počítat. V rámci jednoho dne je však třeba počítat časy úkonů právní služby a podle výsledků pak v souladu s ustanovením § 11 odst. 1 písm. g) vyhl. Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů, stanovit počet úkonů právní služby.

(Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 7. 2001 sp. zn. 12 To 97/01)

Vrchní soud v Praze zrušil k stížnosti obhájce Mgr. M. L. usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 18. 6. 2001 sp. zn. 3 T 112/97 a tomuto soudu uložil, aby o věci znovu jednal a rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Usnesením Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 18. 6. 2001 sp. zn. 3 T 112/97 bylo podle § 151 odst. 2, 3 tr. ř. rozhodnuto tak, že obhájci Mgr. M. L. se přiznává odměna ve výši 43 200 Kč s režijním paušálem ve výši 1500 Kč, náhrada za promeškaný čas ve výši 800 Kč a náhrada hotových výdajů za cestovné ve výši 2385 Kč, celkem částka 47 885 Kč za obhajobu odsouzeného E. D. Tímto rozhodnutím podle téhož zákonného ustanovení bylo vysloveno, že témuž obhájci se nepřiznává odměna ve výši 24 040 Kč s režijním paušálem ve výši 75 Kč, celkem tedy částka 24 115 Kč za obhajobu v této věci.

Podkladem pro výše uvedené rozhodnutí se stalo vyúčtování poskytnutých právních služeb obhájcem, které bylo následně soudem výše uvedeným způsobem redukováno. Redukce spočívá zejména v jiném právním hodnocení posuzované věci, což se promítá do výše odměny za úkon právní pomoci, a dále v rozdílném způsobu výpočtu množství úkonů právní pomoci za obhajobu v hlavním líčení.

Proti výše uvedenému usnesení podal obhájce v zákonné lhůtě od jeho oznámení v souladu s § 143 odst. 1 tr. ř. stížnost, ve které napadá výrok o nepřiznání odměny spolu s režijním paušálem v celkové výši 24 115 Kč a navrhuje, aby usnesení bylo v této části zrušeno a nově bylo rozhodnuto tak, že se mu přiznává i částka 24 115 Kč.

Vrchní soud v Praze přezkoumal podle § 147 odst. 1 tr. ř. správnost výroku napadeného usnesení, jakož i řízení, které mu předcházelo, a dospěl k závěru, že stížnost je částečně důvodná.

Především je třeba konstatovat, že vzhledem ke způsobu konstrukce výpočtu odměny a souvisejících režijních paušálů, jak je pojata vyhláškou Ministerstva spravedlnosti ČR č. 177/1996 Sb. (advokátní tarif), nelze od sebe oddělovat částky přizna-

né a částky nepřiznané. V případě, že je zjištěn, byť částečný, nedostatek ve způsobu výpočtu, je třeba přezkoumat celý výrok o stanovení výše odměny, režijního paušálu, náhrady za promeškaný čas i náhrady hotových výdajů.

Stížnost je nepochybně důvodná v té části, kde stěžovatel brojí proti způsobu výpočtu výše odměny za úkon právní pomoci, jak ji provedl krajský soud. Způsob výpočtu výše odměny za úkon právní pomoci v případě, že jde o společné úkony při zastupování nebo obhajobě dvou nebo více osob, anebo jde-li o obhajobu v trestním řízení vedeném pro trestné činy spáchané ve vícečinném souběhu – druhá alternativa je posuzovaný případ – je upraven v ustanovení § 12 odst. 4 vyhlášky č. 177/1996 Sb. v platném znění. V takovém případě náleží advokátovi za každou takto zastupovanou nebo obhajovanou osobu nebo za každý takto stíhaný trestný čin mimosmluvní odměna snížená o 20 %.

Stěžovatel byl odsouzenému ustanoven obhájcem opatřením soudce Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 4. 12. 1998, které obhájci bylo doručeno dne 8. 12. 1998, dnes odsouzenému E. D. dne 10. 12. 1998. Stalo se tak po podání obžaloby, která ke krajskému soudu napadla dne 4. 11. 1997. Podle obžaloby bylo jednání odsouzeného E. D. právně kvalifikováno jako trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 3 písm. b) tr. zák., trestný čin padělání a pozměňování veřejné listiny podle § 176 odst. 1 tr. zák. a trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák. dílem dokonaný, dílem ukončený ve stadiu pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zák. Tato právní kvalifikace jednání odsouzeného platila až do vyhlášení rozsudku krajským soudem dne 4. 10. 2000. Skutečnost, že jde o vícečinný souběh trestných činů, je potvrzována i úředním záznamem předsedkyně senátu založeným ve spise. Je nutno konstatovat, že jedna z podmínek pro účtování odměny podle ustanovení § 12 odst. 4 advokátního tarifu je dána.

Další podmínkou pro použití ustanovení § 12 odst. 4 advokátního tarifu je zvážení, zda jde o společný úkon při obhajobě v trestním řízení. Jedině tehdy přísluší obhájci odměna za každý stíhaný trestný čin snížená o 20 %. Obhájce v posuzovaném případě vystupoval pouze v hlavním líčení a lze tedy bezpečně konstatovat, že jde o společný úkon.

Z důvodů výše vyložených je proto nepochybné, že postup stěžovatele při výpočtu odměny za úkon právní pomoci v posuzované věci byl korektní, v souladu se zákonem, když jím bylo respektováno jak snížení odměny o 20 % podle ustanovení § 12 odst. 4 vyhlášky č. 177/1996 Sb., tak i další snížení odměny o 10 % podle vyhlášky č. 235/1997 Sb. Až potud je tedy stížnost důvodná.

Stěžovatel se dále domáhá, aby v souladu s jím předloženým vyúčtováním mu byly za obhajobu při hlavním líčení před krajským soudem dne 30. 5. 2000 přiznány 4 úkony právní pomoci, když potvrzuje, že hlavní líčení tohoto dne bylo konáno dopoledne od 8.30 do 11.30 hodin a odpoledne od 13.00 do 15.25 hodin. Je třeba přisvědčit stěžovateli, že na řešení této otázky byly v minulosti rozdílné názory, neboť platný právní předpis tuto otázku jednoznačně neřeší. Soudní praxe poslední doby se sjednotila na zásadě, že první a každý další den hlavního líčení se začíná nový úkon

Č. 13

a že dobu úkonů provedených v různých dnech nelze sčítat. V rámci jednoho dne naopak je nutno sčítat časy úkonů právní služby a podle výsledku pak v souladu s ustanovením § 11 odst. 1 písm. g) vyhlášky č. 177/1996 Sb. stanovit počet úkonů právní služby. Pokud jde o přestávky v hlavním líčení konaném téhož dne, nelze do doby účasti na jednání před soudem zahrnovat všechny přestávky, zvláště ne ty, které trvají delší dobu. Praxe vychází z ustanovení § 14 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 177/1996 Sb. a připouští včítání přestávek kratších 30 minut do doby úkonu právní služby. Přestávky nad tuto hranici je třeba honorovat jako promeškaný čas. V posuzovaném případě tak postupoval i krajský soud v napadeném usnesení a jeho rozhodnutí v tomto směru nelze nic vytknout (srov. rozhodnutí č. 7/1998 Sb. soudních rozh. a stanovisek).

Č. 14**Č. 14**

I. Vadu důkazu spočívající v tom, že údaje o uskutečněném telekomunikačním provozu byly vyžádány v rozporu se zákonem, lze za účinnosti novely trestního řádu č. 265/2001 Sb. napravit postupem podle § 88a tr. ř., ovšem za předpokladu, že příslušný operátor bude mít předmětné údaje ještě k dispozici.

II. Řidičský průkaz cizího státu, pokud opravňuje k řízení motorových vozidel na území České republiky (§ 104 odst. 2 zák. č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů), je veřejnou listinou. Padělání takového řidičského průkazu v úmyslu užít jej jako pravého zakládá skutkovou podstatu trestného činu padělání a pozměňování veřejné listiny podle § 176 odst. 1, alinea první, tr. zák.

(Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 1. 2002 sp. zn. 7 To 156/01)

Vrchní soud v Praze částečně zrušil k odvolání obžalovaných V. Y. a I. Y. rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 12. 10. 2001 sp. zn. 3 T 2/2001 a jednak ve věci rozhodl sám, jednak věc vrátil soudu prvního stupně.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 12. 10. 2001 sp. zn. 3 T 2/2001 byli obžalovaní V. Y. a I. Y. uznáni vinnými v bodě 1) trestným činem vraždy podle § 219 odst. 1, odst. 2 písm. a), h) tr. zák. a v bodě 2) trestným činem padělání a pozměňování veřejné listiny podle § 176 odst. 1 tr. zák. a obžalovaný I. Y. sám v bodě 3) trestným činem loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák. Za to byli obžalovaní odsouzeni podle § 219 odst. 2 a § 35 odst. 1 tr. zák. k úhrnným trestům odnětí svobody v trvání patnácti let nepodmíněně, pro jejichž výkon byli podle § 39a odst. 2 písm. d) tr. zák. zařazeni do věznice se zvýšenou ostrahou. Oběma byl dále podle § 57 odst. 1, 2 tr. zák. uložen trest vyhoštění na dobu neurčitou a obžalovanému V. Y. byl podle § 55 odst. 1 písm. a) tr. zák. uložen též trest propadnutí věci.

Trestného činu vraždy podle § 219 odst. 1, odst. 2 písm. a), h) tr. zák. se podle skutkových zjištění z napadeného rozsudku dopustili oba obžalovaní společně tím, že v noci ze dne 12. na 13. 4. 1999 odvezli poškozené M. P. a A. K. do zalesněného prostanství v P., kde je zastřelili z dosud neztotožněných zbraní, přičemž poškozený M. P. byl zasažen střelnými ranami třikrát do hlavy a pětkrát do horní poloviny těla, A. K. byl zasažen osmi střelnými ranami do hlavy a třikrát do horní poloviny těla. Poškození na místě zemřeli a smrt nebylo možno odvrátit ani lékařskou pomocí, přičemž obžalovaní jim při odchodu odcizili věci, jejichž hodnotu se nepodařilo přesně zjistit.

Deliktu právně kvalifikovaného jako trestný čin padělání a pozměňování veřejné listiny podle § 176 odst. 1 tr. zák. se podle výroku napadeného rozsudku dopustili oba obžalovaní společně tím, že v průběhu blíže nezjištěné doby v letech 1998 až

1999 v P., v provozovně společnosti R. C., s. r. o., zhotovili nejméně 30 ks padělaných řidičských průkazů Ukrajiny, a to tak, že si nejprve pořídili kopie prázdných tiskopisů těchto řidičských průkazů, do nichž vyplnili osobní údaje, vlepili fotografie dosud neznámých osob, takto zhotovené průkazy opatřili otisky kulatého razítka se státním znakem Ukrajiny, které rovněž nechali zhotovit v uvedené provozovně, následně pak v této provozovně nechali takto padělané řidičské průkazy zatavit do ochranné folie v úmyslu používat je jako pravé.

Trestného činu loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák. se podle skutkových zjištění městského soudu dopustil obžalovaný I. Y. tím, že dne 13. 6. 1999 v P. 9, na křižovatce ulic N. a Z. společně s dosud neztotožněným pachatelem si objednal vozidlo taxi, přičemž po jeho příjezdu se představil jako N. a pod záminkou naložení rezervního kola do zavazadlového prostoru takto vylákal řidiče vozidla Z. H. do zadní části vozu. Když poškozený se zavazadlem manipuloval, byl ze strany obou fyzicky napaden úderem pěstí do obličeje, sražen na zem, kde do něj dále kopali a odcizili mu peněženku v hodnotě 350 Kč s finanční hotovostí nejméně 400 Kč a osobními doklady.

Proti tomuto rozsudku podali oba obžalovaní ihned po jeho vyhlášení odvolání, které posléze obžalovaný V. Y. písemně zdůvodnil prostřednictvím svého obhájce Mgr. J. Z. a obžalovaný I. Y. provedl písemné zdůvodnění jak prostřednictvím své obhájkyne JUDr. B. B., tak i sám. Opravné prostředky obou obžalovaných směřují do výroku o vině v celém rozsahu i do všech výroků o trestech.

Obžalovaný V. Y. napadá výrok o vině trestným činem vraždy podle § 219 odst. 1, odst. 2 písm. a), h) tr. zák. v bodě 1) výroku napadeného rozsudku především pro podstatné vady řízení a pro pochybnosti o správnosti skutkových zjištění, výrok o vině trestným činem padělání a pozměňování veřejné listiny podle § 176 odst. 1 tr. zák. v bodě 2) jen pro pochybnosti o správnosti skutkových zjištění; návazně na své výhrady proti výroku o vině napadá i výrok o uložených trestech.

Pokud jde o trestný čin vraždy, obžalovaný zdůrazňuje, že soud prvního stupně opírá svůj výrok o vině pouze o řadu nepřímých důkazů, ze kterých dovozuje, že násilného jednání proti poškozeným se dopustili právě obžalovaní, ačkoli některé z uvedených důkazů nejsou procesně použitelné a některým z nich nelze přikládat takovou důkazní váhu, jakou jim prvoinstanční soud přikládá. Poukazuje především na to, že výpisy týkající se mobilních telefonů jsou důkazem absolutně neúčinným, nezákonným a zcela v rozporu s ústavními principy, neboť nebyl proveden v souladu s ustanovením § 88 tr. ř. upravujícím odposlech telekomunikačního provozu. V té souvislosti připomíná, že Ústavním soudem bylo opakovaně judikováno, že pořizování výpisů z mobilních telefonů podléhá obdobnému režimu jako odposlech telefonních hovorů, a pokud tedy nebyl ani obžalovanými ani soudem nikdy vydán souhlas s vyžádáním si předmětných výpisů, nelze tyto k důkazu použít, a to ani za situace, kdy byl na základě usnesení Obvodního soudu pro Prahu 5 povolen odposlech telefonních hovorů obžalovaných, když tento byl nařízen pouze do budoucna. Navíc uvedené výpisy se jeví obžalovanému jako ne zcela spolehlivé s tím, že po-

ukazuje na jednotlivé údaje z nich vyplývající a z těchto dovozuje jejich nesprávnost. Obdobně obžalovaný rozebírá i další jednotlivé důkazy, o něž městský soud opírá své rozhodnutí o vině obžalovaných trestným činem vraždy.

Pokud jde o trestný čin padělání a pozměňování veřejné listiny, obžalovaný V. Y. uvádí, že ponechává na úvaze odvolacího soudu, zda provedené důkazy jeho vinu jednoznačně prokazují.

Závěrem svého opravného prostředku zdůvodněného obhájcem obžalovaný V. Y. navrhuje, aby odvolací soud napadený rozsudek ve vztahu k jeho osobě ve smyslu § 258 tr. ř. zrušil a podle § 259 tr. ř. rozhodl tak, že ho v celém rozsahu obžaloby podle § 226 písm. c) tr. ř. zprošťuje, nebo podle § 259 odst. 1 tr. ř. věc vrátil soudu prvního stupně k novému projednání.

Obžalovaný I. Y. v opravném prostředku zpracovaném obhájkyň vytyká výroku o vině ve všech jeho bodech především chybný postup soudu prvního stupně při hodnocení provedených důkazů, který má za následek vadné rozhodnutí o vině v celém rozsahu, a v důsledku toho shledává nesprávným i výrok o trestu oběma uloženými tresty.

Pokud jde o výrok o vině trestným činem vraždy, odvolatel poukazuje na to, že byl uznán vinným v podstatě jen na základě nepřímých důkazů, jak ostatně sám městský soud v odůvodnění napadeného rozsudku konstatuje.

Jako usvědčující důkazní prostředek nelze podle odvolatele brát zprávy R. mobilu a E., které vykazují určité nejasnosti a nepřesnosti, jež městský soud při svém hodnocení vůbec nevzal v úvahu. Navíc tyto zprávy byly dle jeho přesvědčení opatřeny způsobem, který není v souladu s nálezy Ústavního soudu.

Obžalovaný poté zdůrazňuje, že městský soud učinil své závěry o tom, že se společně se spoluobžalovaným V. Y. dopustil trestného činu vraždy, na základě nedostatečných a nepřesvědčivých důkazů, a pokud navíc shledal, že tak učinil v úmyslu získat majetkový prospěch, jde jen o pouhou domněnku, která není ničím podložena.

Závěrem opravného prostředku zdůvodněného obhájkyň obžalovaný I. Y. vyslovuje přesvědčení, že napadený rozsudek vykazuje takové vady, pro které nemůže obstát, a proto navrhuje, aby Vrchní soud v Praze zrušil předmětný rozsudek Městského soudu v Praze a rozhodl tak, že se věc vrací soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí, popř. aby sám v intencích jeho odvolání ve věci rozhodl.

Vrchní soud v Praze z podnětu odvolání obou obžalovaných přezkoumal zákonost a odůvodněnost všech výroků napadeného rozsudku, proti nimž byla odvolání podána, i správnost postupu řízení, které jim předcházelo, a to z hlediska vytykávaných vad, jak mu ukládá ustanovení § 254 odst. 1 tr. ř. V intencích tohoto ustanovení přihlížel i k vadám, které nejsou odvoláními vytykány, pokud měly vliv na správnost výroků, proti nimž odvolání bylo podáno, a posléze dospěl k následujícím závěrům.

Podle přesvědčení vrchního soudu nebylo zcela v souladu se zákonem městským soudem provedeno hodnocení provedených důkazů (§ 2 odst. 6 tr. ř.), zejména ve vztahu ke skutku řazenému pod bodem 1) výroku napadeného rozsudku, který byl kvalifi-

kován jako trestný čin vraždy podle § 219 odst. 1, odst. 2 písm. a), h) tr. zák. Z odůvodnění napadeného rozsudku je zřejmé, že některým ze zjištěných okolností přičítel větší váhu, než která jim náleží, zatímco jiné nedocenil a nevzal je potřebným způsobem v úvahu, popř. se s nimi dostatečným způsobem nevypořádal. V důsledku tohoto postupu jsou skutková zjištění, k nimž v napadeném rozsudku pod bodem 1) dospěl, nejasná a neúplná a jsou dány pochybnosti o jejich správnosti. Je potřeba také zdůraznit i to, že některé z provedených důkazů zcela nesprávně posoudil z hlediska jejich procesní použitelnosti a své skutkové závěry budoval v důsledku toho i na důkazech, které nejsou důkazy z procesního hlediska způsobilými. Navíc, opět především u skutku rozsudkem kvalifikovaného jako trestný čin vraždy, jeho skutková zjištění v některých směrech neodpovídají důkazní situaci a je zřejmé, že nemají oporu v provedených důkazech, když některé skutečnosti, jež napadený rozsudek pokládá za prokázané, jsou v rozporu se správným hodnocením důkazů nebo dokonce z provedených důkazů ani nevyplynávají, a z odůvodnění rozsudku není patrno, o které důkazy městský soud ohledně těchto skutečností své závěry opřel.

Pokud jde o skutek spočívající v úmyslném usmrcení poškozených M. P. a A. K., naprosto správné a úplné jsou skutkové závěry městského soudu, co se týká místa, doby a způsobu usmrcení poškozených, včetně charakteru a závažnosti poranění, která jmenovaní utrpěli, mechanismu jejich vzniku, zbraně, které bylo použito, i příčiny smrti jmenovaných. Tyto se důvodně opírají především o obsah protokolu o ohledání místa činu spolu s plánky, pořízenou fotodokumentací, videozáznamem, o výsledky odborného zkoumání stop zajištěných při ohledání místa činu a při pitvě těl poškozených i dalších odborných expertiz ve věci provedených, a zejména o znalecký posudek z odvětví soudního lékařství, který náležitým způsobem objasnil charakter poranění poškozených, mechanismus jejich vzniku i bezprostřední příčinu smrti obou jmenovaných.

S ohledem na obhajobu obžalovaných, že se vraždy poškozených nedopustili a v kritické době se v lokalitě, kde byla těla poškozených nalezena, nenacházeli, má vrchní soud za to, že by se měl městský soud pokusit ještě o další upřesnění místa a zejména času usmrcení poškozených. Proto měl především vyslechnout služebního lékaře, mjr. MUDr. V., který prováděl na místě nálezu těl poškozených jejich prvotní ohledání, k tomu, kdy byl na místo přivolán a v jakém časovém rozmezí ohledání jednotlivých těl prováděl, a též k tomu, na základě jakých skutečností dospěl k závěru, že smrt nastala před 12 až 24 hodinami; výše uvedená informace totiž plyne z úředního záznamu Policie České republiky ze dne 13. 4. 1999 založeného ve spisu a týkajícího se ohledání místa činu. Svědek by se měl vyjádřit i k otázce, zda mohlo místo nálezu těl být totožné s místem, kde došlo k usmrcení, či zda shledal známky toho, že s těly bylo posmrtně manipulováno. K těmto skutečnostem by měl být vyslechnut i lékař záchranné služby MUDr. J. H., který v listech o prohlídce mrtvého založených ve spisu stanovil dobu smrti na více než 12 hodin před ohledáním, avšak není v nich uveden čas vlastní prohlídky těl. K údajům uvedeným oběma svědky by se měli vyjádřit i v hlav-

ním líčení oba znalci – soudní lékaři MUDr. M. B. a MUDr. I. P. Poté porovnáním všech dostupných údajů by mohl městský soud dospět ještě k bližšímu upřesnění času a eventuálně i místa, kde k usmrcení poškozených došlo.

Výrazné pochybnosti však podle názoru vrchního soudu vzbuzuje závěr soudu prvního stupně, že pachatelé vražedného útoku na poškozené byli právě obžalovaní V. Y. a I. Y. Za současné důkazní situace nejsou prozatím k dispozici jednoznačné důkazy, že to byli právě obžalovaní, kdo v pozdních nočních hodinách kritického dne vylákali poškozené na uvedené odlehlé a opuštěné místo, kde usmrtili poškozeného M. P. osmi střelnými ranami a poškozeného A. K. jedenácti střelnými ranami do hlavy a horní poloviny těla a způsobili jim taková poranění, která nebyla slučitelná se životem a smrt nebylo ani u jednoho z nich možno odvrátit okamžitou lékařskou pomocí. Dosud provedené důkazy, byť je označuje nalézací soud v napadeném rozsudku v tomto směru za jednoznačné, prozatím neumožňují učinit takové skutkové závěry, které by nebylo možno jakkoli zpochybnit. Některé z provedených důkazů sice svědčí o důvodném podezření, že pachatelé byli obžalovaní, avšak prozatím tyto nepostačují k tomu, aby bylo možno o vině obžalovaných trestným činem vraždy jednoznačně rozhodnout.

Z výpovědi svědka I. F., o jejíž objektivnosti a věrohodnosti nemá ani vrchní soud nejmenší pochybnosti, vyplývá, že oba obžalovaní strávili poslední večer před smrtí poškozených s nimi a jmenovaným svědkem nejprve v restauraci M. a poté v C. baru, odkud poškození mezi 23.00 až 23.30 hod. odjeli s obžalovanými jejich vozidlem. Snaha obžalovaných o zpochybnění věrohodnosti tohoto svědka nemůže v žádném případě obstát. Nejenže svědek vždy k věci vypovídal shodně, ale na rozdíl od obžalovaných se ke svědeckému výslechu sám přihlásil poté, co se dozvěděl o tom, že poškození jsou mrtví, a přiznal, že s poškozenými kritický večer strávil. Obžalovaní naopak o těchto skutečnostech ve svých výpovědích v přípravném řízení nikdy nehovořili a s verzí, že to byl právě uvedený svědek, kdo zůstal po jejich odjezdu v baru C. s poškozenými, přišli až ve výpovědi v hlavním líčení poté, kdy se v rámci prostudování spisového materiálu s výpovědí svědka z přípravného řízení seznámili. Nelze pak přehlédnout ani to, že se výpovědi obžalovaných při popisu okolností rozchodu s poškozenými lišily, pokud obžalovaný V. Y. uvedl, že poškození při jejich odjezdu se svým kamarádem zůstali uvnitř baru, zatímco obžalovaný I. Y. tvrdil, že zůstali venku před barem, kde ještě na někoho čekali.

Není proto pochyb o tom, že obžalovaní byli posledními zjištěnými osobami, které byly viděny s poškozenými před jejich násilným usmrcením, a právě s obžalovanými odjížděli poškození v krátkém časovém úseku před svou smrtí v autě zn. Lada červené barvy combi patřícím obžalovaným. Podobně nevzbuzuje pochyby závěr, že vozidlo tovární značky VAZ v provedení combi červené barvy bylo kolem půlnoci, tedy v kritické době, kdy došlo k usmrcení poškozených, spatřeno svědkem B. B. odstavené poblíž místa, kde posléze byla těla nalezena. Skutečnost, že jmenovaný svědek u hlavního líčení upřesnil typ vozidla tak, že tento neodpovídal podle

tvrzení obžalovaných typu, který užívali, nemůže svědkem prokazovanou skutečnost nijak zpochybnit, zvláště pokud mezi uváděnými typy nejsou markantní rozdíly, které by mohly být jednoznačně rozeznatelné na vzdálenost a za světelných podmínek, za nichž svědek vozidlo sledoval. Je vysoce pravděpodobné, že mohlo jít o vozidlo pachatelů popravky poškozených, neboť jde o lokalitu odlehlou a opuštěnou, kde v době kolem půlnoci není důvodu pro stání vozidla. Nelze také přehlédnout, že svědkyně L. Š., která se rovněž sama se svým svědectvím přihlásila, v podstatě v téže době slyšela opakované výstřely vycházející z uvedené lokality. I přes tyto prokázané skutečnosti je zřejmé, že pro závěr o tom, že se obžalovaní v lokalitě, kde byla těla poškozených nalezena, v kritické době skutečně vyskytovali, nejsou prozatím dostatečné důkazy. Městský soud své závěry v tomto směru opíral především o výpisy hovorů, které byly uskutečněny přes telekomunikační buňku, jež zajišťuje telefonní spojení mobilních telefonů v síti P. v dané lokalitě poskytnuté R. M., a. s., která tuto síť provozuje, a další důkazy stejné povahy. Ovšem přehlédl, že výpisy z provozu telekomunikačních buněk a výpisy z provozu jednotlivých mobilních telefonů jsou specifickými důkazy, které je možno důkazně využít jen za splnění podmínek stanovených trestním řádem. V době, kdy byly tyto výpisy opatřeny a posléze v hlavním líčení k důkazu provedeny, byla účinná taková právní úprava, která neznala institut poskytování či pořizování evidence telekomunikačního provozu pro účely trestního stíhání či plnění úkolů Policie České republiky v tomto směru. Na danou problematiku je nutno pohlížet z úhlu nálezu Ústavního soudu čj. II US 502/2000 ze dne 22. 1. 2001 i nálezů dalších, které obsahují její komplexní výklad.

Podle názoru Ústavního soudu vysloveného v citovaném nálezu je soukromí každého člověka hodno zásadní ochrany nejen ve vztahu k vlastnímu obsahu podávaných zpráv, ale i ve vztahu k údajům zakládajícím podle čl. 13 Listiny základních práv a svobod ochranu tajemství volaných čísel, data a času počátku hovoru, dobu jeho trvání, označení základové stanice, která hovor zajišťovala v okamžiku spojení, a označení základové stanice, která hovor zajišťovala v momentu ukončení. Průlom do základních práv a svobod člověka ze strany státní moci ústavní pořádek České republiky připouští pouze v zájmu ochrany společnosti, mimo jiné před pachatelí trestných činů, avšak k tomu, aby nebyly překročeny meze nezbytnosti, musí existovat systém adekvátních a dostatečných záruk, skládajících se z odpovídajících právních předpisů a účinné kontroly jejich dodržování. Protože pak právní úprava před účinností novely trestního řádu zákonem č. 265/2001 Sb. danou problematiku speciálně neupravovala, vyslovil uvedený nálezu Ústavního soudu názor, že s ohledem na to, že jsou stávající pravidla pro odposlech a záznam telekomunikačního provozu, která umožňují orgánům trestního řízení kromě dalších údajů poříditi především obsah telefonické zprávy, je možné postupovat podle těchto pravidel i při pořizování výše uvedených údajů o evidování telekomunikačního provozu. Vyslovil proto názor, že orgány činné v trestním řízení jsou povinny v případech pořizování a získávání těchto údajů postupovat přiměřeně podle § 88 tr. ř.

Jak je z obsahu spisu zřejmé, nebylo v intencích citovaného nálezu postupováno, takže předmětné důkazy o evidenci telekomunikačního provozu a výpisy z mobilních telefonů, jež jsou založeny ve spisovém materiálu, byly pořízeny v rozporu se zákonem tak, jak na to obžalovaní poukazují ve svých opravných prostředcích. Za této situace nelze tyto důkazy v trestním řízení použít a vzhledem k tomu, že podle názoru vrchního soudu šlo o vadu v době rozhodování městského soudu zjevně nezhojitelnou, neměl městský soud k údajům obsaženým ve zprávách příslušných mobilních operátorů, a tedy ani k údajům vyplývajícím ze zprávy R. M., a. s., o provozu mobilní buňky č. X, jež pokrývá danou lokalitu, vůbec přihlížet, stejně jako i k dalším údajům obdobného charakteru vyplývajícím z dalších zpráv.

Ovšem nová právní úprava účinná od 1. 1. 2002 v souvislosti se zařazením ustanovení § 88a tr. ř. již na institut poskytování a pořizování evidence telekomunikačního provozu pro účely trestního stíhání výslovně pamatuje, a proto podle přesvědčení odvolacího soudu lze shora uváděnou vadu zhojit, ovšem jen za předpokladu, že příslušný operátor mobilních telefonů bude mít předmětné údaje, které je třeba v daném trestním řízení zjistit, ještě k dispozici. Zákon č. 151/2000 Sb., o telekomunikacích, ukládá uchovávat příslušné údaje jen po dobu dvou měsíců, avšak s ohledem na to, že tyto údaje byly již předmětem zájmu orgánů přípravného řízení, je možno důvodně předpokládat, že jejich evidence byla uchována do současné doby. Proto by se měl soud prvního stupně pokusit o zjištění potřebných údajů o skutečném telekomunikačním provozu vydáním příkazu k zajištění těchto údajů v souladu s ustanovením § 88a odst. 1 tr. ř. ve znění novely. Poté by takto opatřené údaje byly procesně použitelné a nalézací soud by z nich byl oprávněn vycházet. To však platí o všech údajích telekomunikačního provozu, a proto by měly být tímto způsobem opatřeny zprávy od mobilních operátorů stran všech údajů, jež jsou obsaženy ve zprávách založených ve spise, které bude považovat za potřebné a pro posouzení věci významné. Teprve poté, co bude mít k dispozici uvedené údaje zajištěné v souladu se zákonem, bude moci a také by měl po obou obžalovaných požadovat přiměřená vysvětlení k jejich obsahu.

Na tomto místě je nutné říci, že způsobem odpovídajícím stávající právní úpravě v době jejich pořízení byly za podmínek § 88a odst. 1 tr. ř. orgány přípravného řízení obstarány záznamy o odposlechu telekomunikačního provozu týkající se mobilních telefonů obžalovaných, které byly realizovány na základě příkazů k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu vydaných soudkyní Obvodního soudu pro Prahu 5 dne 1. 6. 1999 a 26. 7. 1999, které splňují podmínky stanovené v § 88 odst. 2 tr. ř. Ovšem pořízené záznamy o provedeném odposlechu telekomunikačního provozu založené ve spisovém materiálu nelze rovněž v daném řízení podle názoru vrchního soudu jako důkaz použít. K těmto záznamům totiž nebyl připojen příslušný protokol s uvedením údajů o místě, času a způsobu jejich pořízení, jakož i o osobě, která záznam pořídila, jak to vyžaduje ustanovení § 88 odst. 4 tr. ř., který by odpovídal požadavkům stanoveným v § 55 odst. 1 tr. ř.

Pokud proto městský soud tuto vadu při hodnocení uvedených záznamů přehlédl a z obsahu těchto záznamů při budování svých skutkových závěrů vycházel, dopustil se rovněž vážného pochybení.

S ohledem na to, jakož i na další důvody, Vrchnímu soudu v Praze nezbylo, než napadený rozsudek ve výroku o vině trestným činem vraždy podle § 219 odst. 1, odst. 2 písm. a), h) tr. zák. v bodě 1) podle § 258 odst. 1 písm. b), c), odst. 2 tr. ř. zrušit s tím, že podle § 259 odst. 1 tr. ř. věc v rozsahu zrušení vrátil soudu prvního stupně. Samozřejmě, že s ohledem na to, že byl, byť jen částečně zrušen výrok o vině, bylo třeba zrušit i výrok o trestech ve vztahu k oběma obžalovaným.

Výroky o vině trestným činem padělání a pozměňování veřejné listiny podle § 176 odst. 1 tr. zák. pod bodem 2) a trestným činem loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák. v bodě 3) výroku napadeného rozsudku ponechal vrchní soud beze změny, neboť oba tyto výroky shledává zcela správnými.

Pokud jde o trestný čin padělání a pozměňování veřejné listiny, jímž byli uznáni vinnými oba obžalovaní, skutková zjištění městského soudu se důvodně opírají o částečné doznání obou obžalovaných, o výpověď svědka V. S. i o důkazy další, především důkazy objektivní povahy, kterými jsou věci nalezené při domovní prohlídce v bytě, jenž obžalovaní užívali, provedené dne 14. 10. 1999, a to větší množství fotokopí tiskopisů řidičských průkazů Ukrajiny, razítko se státním znakem Ukrajiny, disketa, na níž je předmětné razítko zobrazeno, a další. Výpověď svědka V. S. přitom nelze ani podle přesvědčení vrchního soudu zpochybňovat, přesto, že je zřejmé, že jmenovaný svědek byl při jednotlivých úkonech obžalovaných, směřujících k padělání předmětných řidičských průkazů, aktivně nápomocen, ať již tím, že jim průběžně vyhotovoval fotokopie tiskopisů formulářů a zhotovil uvedené razítko se státním znakem Ukrajiny, či tím, že vyplněné tiskopisy opatřené fotografiemi a otiskem uvedeného razítka posléze zatavoval do ochranné fólie. Svým svědectvím, které svědek opakovaně ve věci shodně podal, se sám vystavuje nebezpečí trestního stíhání a skutečnost, že trestní stíhání není proti němu doposud vedeno, není pro posouzení věrohodnosti jeho výpovědi nikterak významná a rozhodně jí nelze přičítat takový význam, který naznačuje obžalovaný V. Y. ve svém odvolání. Obhajoba obžalovaných, že zhotovování uvedených řidičských průkazů nebylo myšleno nijak vážně, nemůže obstát, neboť tomu odporuje, že obžalovaní vyvinuli takovou aktivitu, které bylo k zhotovení padělků těchto řidičských průkazů třeba. Prokázané jednání obžalovaných městský soud posoudil zcela správně i po stránce právní, jestliže je kvalifikoval jako trestný čin padělání a pozměňování veřejné listiny podle § 176 odst. 1 tr. zák. Řidičský průkaz, a to i řidičský průkaz Ukrajiny, je bezpochyby třeba považovat za veřejnou listinu, neboť osvědčuje oprávnění osoby, která je v tomto průkaze, uvedena k řízení motorových vozidel, jak správně již uzavřel nalézací soud v napadeném rozsudku. Úmysl obžalovaných přitom směřoval k tomu, aby této veřejné listiny bylo použito jako pravé, ať již na území České republiky či na Ukrajině. Tyto závěry se opírají o ustanovení § 103, § 104 odst. 2 zák. č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích.

V § 103 odst. 1 tohoto zákona je výslovně stanoveno, že řidičský průkaz je veřejnou listinou, která osvědčuje udělení řidičského oprávnění k řízení motorových vozidel zařazených do příslušné skupiny nebo podskupiny řidičského oprávnění a kterou držitel prokazuje zejména své jméno, příjmení, rodné číslo a podobu.

Podle § 104 odst. 2 citovaného zákona pak k řízení motorových vozidel na území České republiky opravňuje mimo jiné řidičský průkaz vydaný cizím státem podle Úmluvy o silničním provozu (Víděň 1968, Ženeva 1949).

Rovněž skutkové závěry nalézacího soudu stran jednání obžalovaného I. Y. spočívající v napadení poškozeného Z. H., jehož se dopustil spolu s dosud neztotožněným pachatelem, jsou zcela správné a mají oporu v provedených důkazech.

To platí i při procesní nepoužitelnosti odposlechů telefonních hovorů z důvodů shora již podrobně rozvedených, z jejichž obsahu městský soud při budování svých skutkových závěrů i stran tohoto skutku vycházel. Soubor důkazů, které byly ve vztahu k tomuto jednání obžalovaného opatřeny, je plně dostatečný k závěru, že jednáním z pachatelů loupežného přepadení poškozeného Z. H. byl právě obžalovaný I. Y.

Protože nalézací soud toto jednání zcela správně právně kvalifikoval jako trestný čin loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák., neboť bylo bez jakýchkoli pochybností prokázáno, že obžalovaný proti poškozenému použil fyzické násilí v úmyslu zmocnit se jeho věci, je nutno i tento výrok o vině dle názoru vrchního soudu považovat za plně odpovídající zákonu.

Při ponechání výroků o vině pod body 2) a 3) napadeného rozsudku bez jakýchkoli změn, se pak Vrchní soud v Praze blíže zabýval otázkou uložení trestů za tyto skutky, jakož i pokyny k dalšímu projednání věci před soudem prvního stupně.

I. Místem výkonu civilní služby podle § 272e tr. zák. je obec označená v povolávacím příkazu k výkonu civilní služby jakožto sídlo správního orgánu, u kterého má být tato služba konána. Bylo-li takto obviněnému místo výkonu civilní služby určeno, je opuštěním místa výkonu civilní služby ve smyslu § 272e odst. 1 tr. zák. jednání záležící v tom, že obviněný z tohoto místa bez povolení odejde na dobu delší než dva dny.

II. Zahájení trestního řízení podle § 158 odst. 3 tr. ř. sepsáním záznamu o zahájení úkonů trestního řízení, jakož ani zahájení trestního stíhání podáním návrhu na potrestání soudu podle § 314b odst. 1 tr. ř. nemají účinky sdělení obvinění ve smyslu ustanovení § 12 odst. 11 tr. ř. Takové účinky nastávají až doručením návrhu na potrestání obviněnému. Jde-li o trestné činy trvalé nebo hromadné, na něž nedopadá zásada vyplývající z ustanovení § 12 odst. 12 tr. ř., a pachatel v trestné činnosti pokračuje před tím, než je mu návrh na potrestání doručen, soud musí rozhodnout i o těch částech skutku spáchaných do této doby, byť nejsou popsány v návrhu na potrestání.

V případech, kdy se pachatel dopouští trestné činnosti formou pokračování v trestném činu ve smyslu ustanovení § 89 odst. 3 tr. zák., může soud s ohledem na ustanovení § 12 odst. 12 tr. ř. považovat za skutek, který je vymezen žalobním návrhem (§ 220 odst. 1 tr. ř., § 179d tr. ř.), jen ty z důležitých útoků, které jsou v tomto návrhu popsány.

(Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 3. 4. 2002
sp. zn. 14 To 49/2002)

Krajský soud v Českých Budějovicích zrušil k odvolání obžalovaného J. S. výrok o trestu z rozsudku Okresního soudu v Táboře ze dne 13. 2. 2002 sp. zn. 1 T 4/2002 a nově rozhodl tak, že při nedotčeném výroku o vině odsoudil obžalovaného J. S. k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání osmi měsíců do věznice s dohledem.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Okresního soudu v Táboře ze dne 13. 2. 2002 sp. zn. 1 T 4/2002 byl obžalovaný J. S. uznán vinným trestným činem vyhýbání se výkonu civilní služby podle § 272d odst. 2 tr. zák.,^{*)} protože od 1. 10. 2001 do 11. 1. 2002 v S. Ú. bez povolení nedocházel do místa výkonu civilní služby, ačkoliv byl k výkonu civilní služby do této organizace povolán povolávacím příkazem Okresního úřadu Tábor ze dne 27. 2. 2001 č. j. 147/2001-0048/1999/CS.

^{*)} Poznámka redakce: Nyní trestný čin vyhýbání se výkonu civilní služby podle § 272e tr. zák.

Za to byl odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 13 měsíců, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. a), odst. 3 tr. zák. zařazen do věznice s dohledem.

Proti tomuto rozsudku podal obžalovaný v zákonné lhůtě náležitě odůvodněné odvolání, které směřuje do výroku o vině i trestu. Namítá, že v povolávacím příkazu k výkonu civilní služby nebylo určeno místo jejího výkonu, to bylo zaměněno za organizaci, u níž má být tato služba vykonávána. Pak se nemohl trestného činu vyhýbání se výkonu civilní služby podle § 272d odst. 2 tr. zák. dopustit, nebylo-li určeno i konkrétní místo (adresa organizace), kam se má dostavit a kde má civilní službu konat. Podle zákona o civilní službě se vyžaduje povolení pouze k opuštění obce výkonu civilní služby (§ 5 odst. 3 zákona), a nebyl tudíž nikdo, kdo by takové povolení mohl udělit. Nebylo přitom zjišťováno, zda obžalovaný opustil obec výkonu civilní služby, tj. město S. Ú.

V námitkách proti výroku o trestu je poukazováno na § 39 odst. 2 tr. zák., neboť jde o trestný čin, u něhož horní hranice trestní sazby odnětí svobody nepřevyšuje tři roky a kde lze uložit nepodmíněný trest odnětí svobody jen za podmínky, že by vzhledem k osobě pachatele uložení jiného trestu zjevně nevedlo k dosažení účelu trestu. Obžalovanému mohl být uložen například podmíněný trest s dohledem, či trest obecně prospěšných prací, neboť trestný čin spáchal pod vlivem tíživých osobních a rodinných poměrů, pečoval o invalidní rodiče, v době spáchání prvního trestného činu byly jeho ovládací schopnosti sníženy vlivem zařazení v nemocnici v T. Vede řádný život, našel si nové zaměstnání a má stálý příjem.

Odvolací soud podle § 254 odst. 1 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost všech výroků napadeného rozsudku, proti nimž je odvolání podáváno, jakož i řízení, které napadenému rozsudku předcházelo. Došel k závěru, že v dosavadním řízení, jež proběhlo v souladu s trestním řádem, byl zjištěn skutkový stav v rozsahu potřebném pro rozhodnutí, aniž by o něm byly důvodné pochybnosti, tedy tak, jak ukládá § 2 odst. 5 tr. ř. Potřebu dalšího doplnění dokazování odvolací soud neshledal. Z těchto skutkových zjištění po vyhodnocení důkazů pak soud prvního stupně jednání obžalovaného správně kvalifikoval jako trestný čin vyhýbání se výkonu civilní služby podle § 272d odst. 2 tr. zák., kteréhožto deliktu se dopustil ten, kdo úmyslně bez povolení opustí místo výkonu civilní služby na dobu delší než čtrnáct dnů nebo se po tuto dobu bez povolení zdržuje mimo toto místo.

Námítku odvolatele proti výroku o vině a argumentaci, že v povolávacím příkazu k výkonu civilní služby nebylo určeno místo jejího výkonu a že nebylo určeno ani konkrétní místo, kam se má obžalovaný dostavit, shledává odvolací soud za zcela lichou a nerespektující výsledky provedeného dokazování.

V povolávacím příkazu je výslovně uvedeno, že obžalovaný se povolává k výkonu civilní služby do Města S. Ú. s tím, aby se dne 1. 3. 2001 v 07.00 hodin dostavil k výkonu služby do organizace Město S. Ú., a označena též odpovědná osoba, tj. tajemník P. P.

Z provedených důkazů též mimo jakoukoli pochybnost vyplývá, že obžalovaný výše uvedenému pokynu zpočátku dostál, bylo mu určeno konkrétní pracovní zařazení, a své povinnosti také na určeném místě ze začátku plnil.

Odvolací soud vychází z názoru, že místem výkonu civilní služby podle § 272d tr. zák. je obec označená v povolávacím příkazu k výkonu civilní služby jakožto sídlo správního orgánu, u kterého má být tato služba konána.

Neobstojí ani námitky odvolatele, pokud jde o opuštění obce výkonu civilní služby, resp. setrvání v ní. Má se totiž zcela jednoznačně za to, že opuštěním místa výkonu civilní služby, bylo-li obžalovanému určeno, je i takové jednání, jestliže z tohoto místa odejde a již další výkon civilní služby nenastoupí. Zdržuje se tak mimo místo výkonu civilní služby, které v tomto případě opustil bez povolení, přičemž v předmětné trestní věci tato doba jen podle napadeného rozsudku činila více než tři měsíce bez přerušení.

V předmětné trestní věci se konalo zkrácené přípravné řízení podle § 179a a násl. tr. ř. účinného od 1. 1. 2002, kdy trestný čin vyhýbání se výkonu civilní služby podle § 272d odst. 2 tr. zák. je ohrožen trestní sazbou odnětí svobody na 6 měsíců až 3 léta.

Podle § 179b odst. 3 tr. ř. byl dne 8. 1. 2002 učiněn záznam o zahájení úkonů trestního řízení (§ 12 odst. 10 tr. ř.) ve věci podezření z trestného činu vyhýbání se výkonu civilní služby dle § 272d odst. 2 tr. zák., neboť zjištěné skutečnosti nasvědčovaly tomu, že J. S. bez dovození a bezdůvodně nedochází do organizace, kam byl povolán k výkonu civilní služby povolávacím příkazem ze dne 27. 2. 2001 s nástupem 1. 3. 2001 do organizace Město S. Ú., jehož obsah byl J. S., jakožto podezřelému, sdělen do protokolu o jeho výsledku orgánem konajícím zkrácené přípravné řízení dne 11. 1. 2001 a stejnopis tohoto záznamu byl jmenovanému, jenž nebyl zadržen, současně předán.

Dne 21. 1. 2002 byl Okresnímu soudu v Táboře okresní státní zástupkyně v Táboře podán návrh na potrestání J. S. za trestný čin vyhýbání se výkonu civilní služby podle § 272d odst. 2 tr. zák., protože od 1. 10. 2001 do 11. 1. 2002 v S. Ú. bez povolení nedocházel do místa výkonu civilní služby Město S. Ú., ačkoliv byl k výkonu civilní služby do této organizace povolán povolávacím příkazem Okresního úřadu T. ze dne 27. 2. 2001 čj. 147/2001-0048/1999/CS.

Jak výše zmíněno, dne 13. 2. 2002 Okresní soud v Táboře po hlavním líčení uznal obžalovaného tímto trestným činem vinným, přičemž skutek vymezil časově naprosto shodně s návrhem na potrestání, ačkoli z výpovědi samotného obviněného vyplynulo, že od ledna 2002 civilní službu i nadále nevykonával. Je tedy zřejmé, že časové rozpětí inkriminovaného skutku je větší, než jak vyplývá z návrhu na potrestání, protože obviněný v jednání pokračoval i po zahájení trestního řízení, což se stalo sepsáním záznamu o zahájení úkonů trestního řízení podle § 12 odst. 10 tr. ř., a i poté, co byl dne 21. 1. 2002 podán soudu návrh na jeho potrestání.

Soud je povinen vyčerpat celý skutek, má-li být zjištěn skutkový stav věci, aniž by o něm byly důvodné pochybnosti, v rozsahu, který je nezbytný pro jeho rozhodnutí, tedy tak, jak stanoví § 2 odst. 5 tr. ř.

Zahájení trestního řízení podle § 158 odst. 3 tr. ř. sepsáním záznamu o zahájení úkonů trestního řízení, jakož ani zahájení trestního stíhání podáním návrhu na potrestání soudu podle § 314b odst. 1 tr. ř. nemají účinky sdělení obvinění ve smyslu ustanovení § 12 odst. 11 tr. ř. Takové účinky nastávají až doručením návrhu na potrestání obviněnému. Jde-li o případy trestné činnosti trvající nebo hromadné, na něž nedopadá zásada vyplývající z ustanovení § 12 odst. 12 tr. ř., a pachatel v trestné činnosti pokračuje před tím, než je mu návrh na potrestání doručen, soud musí rozhodnout i o těch částech skutku spáchaného do této doby, byť nejsou popsány v návrhu na potrestání.

Pouze v případech, kdy se pachatel dopouští trestné činnosti formou pokračování v trestném činu ve smyslu ustanovení § 89 odst. 3 tr. zák., může soud s ohledem na ustanovení § 12 odst. 12 tr. ř. považovat za skutek, který je vymezen žalobním návrhem (§ 220 odst. 1 tr. ř., § 179d tr. ř.), jen ty z dílčích útoků, které jsou v tomto návrhu popsány. Není pak rozhodující, že obviněný se dopouštěl před tím, než ve věci nastaly účinky sdělení obvinění, dalších útoků tvořících z hlediska hmotného práva s předchozími útoky jeden skutek.

Okresní soud však poznamenává, že věc je přezkoumávána toliko z podnětu odvolání obžalovaného a vzhledem k ustanovení § 259 odst. 4 tr. ř. nelze procesní postavení obžalovaného pak v žádném směru zhoršit a výrok o vině s ohledem na výše uvedené závěry měnit.

Protože soud prvního stupně ukládal v předmětné věci nepodmíněný trest odnětí svobody, musel přirozeně rozhodovat v hlavním líčení a nemohl vydat trestní příkaz (§ 314e a násl. tr. ř.). To nesporně i proto, že po zkráceném přípravném řízení zcela zjevně nebyl v předmětné věci skutkový stav podle § 2 odst. 5 tr. ř. spolehlivě zjištěn a prokázán opatřenými důkazy. Stalo se tak až na základě dokazování u hlavního líčení před soudem prvního stupně.

Pokud jde o úvahy o trestu, jakkoli jde o trestný čin ohrožený trestem odnětí svobody s horní hranicí tři léta, ztotožňuje se odvolací soud s napadeným rozhodnutím potud, že odvolateli byl právem uložen v podobě nepodmíněného trestu odnětí svobody trest represivní povahy, jakkoli jinak podle § 39 odst. 2 tr. zák. nemá být nepodmíněný trest za takto ohrožený trestný čin ukládán. Nelze totiž přehlédnout především tu skutečnost, že za dvojnásobný trestný čin vyhýbání se výkonu civilní služby podle § 272d odst. 2 tr. zák. byl odvolatel rozsudkem Okresního soudu v Táboře ze dne 9. 2. 2000 sp. zn. 2 T 463/99, kdy rozsudek též nabyl právní moci, odsouzen k trestu odnětí svobody na 8 měsíců, jehož výkon mu byl podmíněně odložen na zkušební dobu do 9. 5. 2002. Přesto se obžalovaný naprosto stejného trestného činu dopouští v této zkušební době znovu, přičemž nelze nehodnotit délku, po kterou se civilní službě vyhýbal, a jeho naprostou netečnost k podnětům, jimiž bylo osobní projednávání neplnění uložených povinností správními orgány. Obžalovaný jednal zcela svévolně, plně si vědom následků, které mu hrozily. Vzhledem k jeho osobě je tudíž zcela zřejmé, že uložení jiného trestu by zjevně nevedlo k dosažení účelu trestu (§ 39 odst. 2 tr. zák.).

Nicméně odvolací soud shledává, že účelu trestu lze dosáhnout i uložením kratšího trestu odnětí svobody, neboť právě v represivním charakteru takového opatření lze spatřovat bezprostřední výchovný účinek na obžalovaného. Proto odvolací soud napadený rozsudek ve výroku o trestu zrušil a uložil obžalovanému nepodmíněný trest odnětí svobody, leč přiměřeně kratší blíže samé dolní hranice zákonné trestní sazby.

Obžalovaného pro výkon trestu zařadil tím nejmírnějším možným způsobem, protože považuje takové opatření za postačující k dosažení účelu uloženého trestu.

Proto bylo rozhodnuto tak, jak je shora uvedeno.

Obviněného nelze vzít do vazby, byť by i existoval některý z vazebních důvodů, pokud se již v téže věci nacházel ve vazbě a celková doba původní vazby přesáhla maximální možnou délku vazby stanovenou v § 71 odst. 8 písm. a) až písm. d) tr. ř. Pro stanovení celkové doby vazby je přitom rozhodná ta právní kvalifikace činu obviněného, která přichází v úvahu v době, kdy soud o jeho vazbě rozhoduje.

(Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 12. 4. 2002
sp. zn. 4 To 263/2002)

Krajský soud v Českých Budějovicích zrušil k stížnosti obžalovaného V. S. usnesení Okresního soudu ve Strakoniciích ze dne 14. 3. 2002 sp. zn. 1 T 61/2001 a znovu rozhodl tak, že obžalovaného V. S. propustil z vazby na svobodu.

Z odůvodnění:

Napadeným usnesením ze dne 14. 3. 2002 sp. zn. 1 T 61/2001 Okresní soud ve Strakoniciích podle § 69 odst. 5, 6 tr. ř. z důvodu § 67 písm. c) tr. ř. vzal obžalovaného V. S., zatčeného 14. 3. 2002 v 07.15 hod., do vazby. Toto své rozhodnutí odůvodnil tím, že obžalovaný byl v minulosti z vazby propuštěn poté, co dal slib, že se nedopustí žádné trestné činnosti, tento slib nedodržel, neboť je důvodně podezřelý ze spáchání dalšího trestného činu. Lze proto dovodit, že obžalovaný je osobou, která neustále i přes stávající trestní stíhání pokračuje v trestné činnosti, a je tedy důvodná obava, že v případě ponechání na svobodě v ní bude pokračovat i nadále.

Proti tomuto usnesení podal obžalovaný včas stížnost. Prostřednictvím svého obhájce zdůraznil, že většina populace si v podstatě neuvědomuje, že jednání, jak je popsáno v ustanovení § 251 tr. zák., je již trestným činem. Okresní soud se měl také zabývat tím, zda na základě dosavadního průběhu trestního stíhání lze učinit závěr, že trestná činnost uvedená v obžalobě je mu prokázána, a zda vůbec může být za toto jednání uznán vinným a odsouzen. Navrhl proto, aby napadené usnesení bylo zrušeno a on byl propuštěn na svobodu.

Krajský soud v Českých Budějovicích podle § 147 odst. 1 tr. ř. přezkoumal napadené usnesení i řízení, které mu předcházelo, a dospěl k následujícím závěrům:

Obžalovaný V. S. byl původně vzat do vazby usnesením Okresního soudu ve Strakoniciích ze dne 9. 9. 2000 sp. zn. Nt 57/2000 z důvodů uvedených v § 67 odst. 1 písm. b), c) tr. ř., kdy podle § 73 odst. 1 písm. b) tr. ř. nebyl přijat jeho písemný slib. Vazba byla započtena ode dne 7. 9. 2000 od 13.45 hod. Usnesením Okresního soudu ve Strakoniciích ze dne 15. 10. 2000 byla zamítnuta žádost obžalovaného o propuštění na svobodu, neboť důvody vazby podle § 67 odst. 1 písm. c) tr. ř. u obžalovaného trvaly i nadále.

Naposledy bylo o vazbě obžalovaného rozhodováno dne 6. 11. 2001 sp. zn. 1 T 61/2001, kdy byl podle § 72 odst. 2 tr. ř. propuštěn z vazby na svobodu za současného přijetí jeho slibu podle § 73 odst. 1 písm. b) tr. ř., kterým byla vazba nahrazena. Obžalovanému bylo uloženo, aby jedenkrát měsíčně, nejpozději první pondělí v měsíci, sdělil vedoucí kanceláře Okresního soudu ve Strakonicih místo svého současného pobytu, i kdyby ke změně pobytu nedošlo.

Dne 20. 4. 2001 podal náměstek okresní státní zástupkyně ve Strakonicih obžalobu na V. S., který je v této trestní věci stíhán spolu s dalšími čtyřmi spoluobžalovanými. Obžalobou mu je kladeno za vinu spáchání trestného činu krádeže podle § 247 odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. zák., dílem ve stadiu pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zák. ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák., trestného činu porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1, 2 tr. zák. ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák. a trestného činu poškození cizí věci podle § 257 odst. 1, 3 tr. zák. ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák. Těchto trestných činů se měl dopustit celkem 23 útoky blíže popsány v podané obžalobě, jimiž měl způsobit odcizením škodu v celkové hodnotě 195 846 Kč a poškozením věci škodu 1 017 290 Kč.

Zásadní skutečnost, kterou krajský soud při svém rozhodování musel vzít v úvahu, byla ta, že je namístě kvůli trestné činnosti, z níž je obžalovaný důvodně podezřelý, aplikovat již zákon č. 265/2001 Sb., jenž nabyl účinnosti dne 1. 1. 2002 a kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb. ve znění pozdějších předpisů (trestní zákon) a zákon č. 141/1996 Sb. ve znění pozdějších předpisů (trestní řád).

Stížnostní soud totiž musel jako předběžnou vyřešit otázku právní kvalifikace stíhaného jednání obžalovaného, a to z hlediska ustanovení § 16 odst. 1 a § 89 odst. 11 tr. zák. Podle ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. se trestnost činu posuzuje podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán; podle pozdějšího zákona se posuzuje jen tehdy, jestliže to je pro pachatele příznivější. Obžalovanému V. S. bylo mimo jiné podanou obžalobou kladeno za vinu, že společným jednáním zničil, poškodil cizí věc a způsobil tak na cizím majetku škodu velkého rozsahu. Podle novelizovaného ustanovení § 89 odst. 11 tr. zák. se škodou velkého rozsahu rozumí škoda dosahující nejméně částky 5 000 000 Kč, a to na rozdíl od předchozí právní úpravy, kdy škodou velkého rozsahu se rozuměla škoda dosahující částku nejméně 1 000 000 Kč.

Z výše uvedeného lze dovodit, že jednání obžalovaného by nemělo být po novele kvalifikováno mimo jiné jako trestný čin poškození cizí věci podle § 257 odst. 1, 3 tr. zák., ale toliko podle § 257 odst. 1, 2 písm. c) tr. zák., na který však zákon stanoví trestní sazbu odnětí svobody od šesti měsíců do tří let. Trestem v téže trestní sazbě jsou sankcionovány i trestný čin krádeže podle § 247 odst. 2 tr. zák. a trestný čin porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1, 2 tr. zák.

Podle ustanovení § 314a tr. ř. koná řízení o trestných činech, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje 5 let, samosoudce. To v podstatě znamená, že o trestné činnosti, pro kterou je obžalovaný S. stíhán, by byl příslušný konat řízení samosoudce.

V návaznosti na to se krajský soud musel zabývat s přihlédnutím k novele trestního řádu otázkou, zda obžalovaný je ve vazbě důvodně vzhledem k nově stanoveným nejvyšším přípustným dobám trvání vazby uvedeným v § 71 odst. 8 a 9 tr. ř.

Podle ustanovení § 71 odst. 8 písm. a) tr. ř. celková doba vazby v trestním řízení nesmí přesáhnout 1 rok, je-li vedeno trestní stíhání pro trestný čin, o kterém je příslušný konat řízení samosoudce. Podle ustanovení § 71 odst. 9 tr. ř. z doby uvedené v odst. 8 jedna třetina připadá na přípravné řízení a dvě třetiny na řízení před soudem. Po uplynutí této doby je třeba obviněného ihned propustit na svobodu. Jestliže v průběhu řízení vyjde najevo, že skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, je jiným trestným činem, a délka vykonané vazby již přesáhla dobu určenou podle předchozí věty, obviněný musí být z vazby propuštěn na svobodu nejpozději do 15 dnů ode dne, kdy došlo k upozornění na změnu právní kvalifikace skutku, i když některý vazební důvod trvá.

Celková doba vazby u obžalovaného V. S. nesmí tedy přesáhnout 12 měsíců. Jak již bylo shora uvedeno, obžalovaný byl původně omezen na osobní svobodě dne 7. 9. 2000 v 13.45 hod. a z vazby byl propuštěn dne 13. 11. 2001 v 11.25 hod. Znamená to tedy, že již před vydáním příkazu k zatčení trvala vazba obžalovaného V. S. 14 měsíců a 7 dnů.

Nebylo proto ani možné vydávat v tomto řízení příkaz k zatčení, a tím spíše již nebylo možno vzít v tomto řízení obžalovaného do vazby, byť by byl některý z vazebních důvodů dán.

Z těchto podstatných důvodů krajský soud tedy rozhodl tak, že podle § 149 odst. 1 písm. a) tr. ř. napadené usnesení k podané stížnosti zrušil, a znovu rozhodl tak, že podle § 71 odst. 8 písm. a), odst. 9 tr. ř. obžalovaného V. S. propustil z vazby na svobodu. S ohledem na uvedené skutečnosti nebylo již zapotřebí zabývat se stížností a usnesením v jejich věcné podstatě.

Vykonává-li odsouzený trest odnětí svobody za trestný čin uvedený v § 62 odst. 1 tr. zák., může být podmíněně propuštěn až po vykonání dvou třetin uloženého trestu odnětí svobody, a to i přesto, že v době, kdy je o podmíněném propuštění rozhodováno, již čin, za který byl trest uložen, by vzhledem ke změně právní úpravy nenaplnil znaky skutkové podstaty žádného z trestných činů uvedených v § 62 odst. 1 tr. zák. V takovém případě nelze aplikovat § 16 tr. zák.

(Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 29. 4. 2002 sp. zn. 8 To 220/2002)

Krajský soud v Plzni zamítl stížnost odsouzeného M. Ch. proti usnesení Okresního soudu v Sokolově ze dne 26. 3. 2002 sp. zn. 31 PP 105/2002.

Z odůvodnění:

Napadeným usnesením ze dne 26. 3. 2002 sp. zn. 31 PP 105/2002 Okresní soud v Sokolově podle ustanovení § 61 odst. 1 písm. a) tr. zák. a contrario zamítl žádost odsouzeného M. Ch. o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody v trvání 5 let, který mu byl uložen rozsudkem Krajského soudu v Plzni ze dne 19. 11. 1998 sp. zn. 4 T 7/97 ve znění rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 3. 1999 sp. zn. 4 To 108/98.

Soud prvního stupně toto rozhodnutí odůvodňuje tím, že odsouzený vykonává trest odnětí svobody, který mu byl uložen kromě jiného za trestný čin podvodu podle § 250 odst. 4 tr. zák., a ve smyslu § 62 odst. 1 tr. zák. může být propuštěn až po výkonu dvou třetin uloženého trestu. Odsouzený vykoná dvě třetiny uloženého trestu až dnem 12. 12. 2002.

Proti tomuto usnesení podal odsouzený v zákonné lhůtě stížnost, kterou písemně odůvodnil. V odůvodnění stížnosti cituje ustanovení trestního zákona v tom smyslu, že trestnost činu se posuzuje podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán, a pozdějšího zákona se použije, jestliže je to pro pachatele příznivější. Odsouzený v odůvodnění stížnosti poukazuje na to, že tato zásada se vztahuje na rozhodnutí soudu o druhu a výměře trestu a dále na rozhodnutí o způsobu jeho výkonu. Protože v současné době, s ohledem na novelu trestního zákona by odsouzený nebyl již odsouzen podle 4 odst. § 250 tr. zák., ale podle odst. 3, není nutno, aby již vykonal dvě třetiny uloženého trestu. V doplnění své stížnosti pak cituje rozhodnutí Ústavního soudu, podle kterého se uvedené stanovisko vztahuje na rozhodnutí původní, ale i odvozené, a obě tato rozhodnutí, že jsou rozhodnutím o trestu. Žádá proto, aby byl podmíněně propuštěn.

Krajský soud v Plzni z podnětu podané stížnosti přezkoumal podle § 147 odst. 1 tr. ř. správnost výroku napadeného usnesení i řízení předcházející a shledal, že stížnost odsouzeného není důvodná.

Okresní soud správně shledal, že odsouzenému byl za trestný čin podvodu podle § 250 odst. 4 tr. zák. uložen trest odnětí svobody v trvání 5 let, počátek trestu byl stanoven na 14. 10. 2000, konec trestu je stanoven na 12. 8. 2004 a dvě třetiny uloženého trestu má odsouzený vykonat dnem 12. 12. 2002. Okresní soud správně postupoval podle § 62 odst. 1 tr. zák., podle kterého osoba odsouzená za trestný čin podvodu podle § 250 odst. 4 tr. zák. může být podmíněně propuštěna až po výkonu dvou třetin uloženého trestu odnětí svobody. S tímto závěrem se stížnostní soud ztotožňuje. Ani novela trestního zákona a trestního řádu účinná od 1. 1. 2002 na tomto zákonném ustanovení nic nezměnila. S ohledem na důvody obsažené v odůvodnění stížnosti odsouzeného si stížnostní soud opatřil rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 30. 11. 1994, ve kterém je vysloven názor, že jak rozhodnutí původní, tak odvozené jsou rozhodnutími o trestu. V tom má odsouzený pravdu. Citované rozhodnutí Ústavního soudu se však netýká rozhodování o podmíněném propuštění, ale rozhodnutí o zařazení do určitého typu věznice během výkonu trestu. Na posuzovaný případ ho nelze aplikovat. Pokud odsouzený dále poukazuje zřejmě na § 16 odst. 1 tr. zák., podle kterého trestnost činu se posuzuje podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán; podle pozdějšího zákona se posuzuje jen tehdy, jestliže to je pro pachatele příznivější, pak ani toto ustanovení nelze v případě podmíněného propuštění použít ve prospěch odsouzeného. Citované ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. se týká zpětné časové působnosti trestního zákona a je jedním z kritérií pro posouzení otázky trestnosti příslušného trestného činu v době, kdy soudy rozhodují o vině a uložení trestu. Ustanovení § 62 tr. zák. pak není relevantní normou pro výrok o vině a trestu pachatele, neboť souvisí s výkonem již uloženého trestu, a z tohoto důvodu nemůže být rozhodující normou pro posouzení trestnosti činu z hlediska časové působnosti trestního zákona. Okresní soud tedy postupoval správně, když žádost odsouzeného o podmíněné propuštění podle § 61 odst. 1 písm. a) tr. zák. zamítl.

Vzhledem k tomu, že žádost odsouzeného M. Ch., který je během výkonu trestu odnětí svobody velmi dobře hodnocen a doposud byl pouze jednou soudně potrestán trestem, který v současné době vykonává, je zde možnost, aby ve smyslu § 331 odst. 1 tr. zák. znovu požádal o podmíněné propuštění v době, kdy vykoná dvě třetiny uloženého trestu. V posuzované věci tedy neplatí zákonná podmínka v tom smyslu, že odsouzený může znovu o podmíněné propuštění požádat až po uplynutí jednoho roku od zamítnutí jeho žádosti.

Krajský soud v posuzované věci neshledal vady ani v řízení, které vydání napadeného usnesení předcházelo. Stížnost odsouzeného nebyla shledána důvodnou a stížnostní soud ji podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl.

Rozhodnutí podle § 73a odst. 3 písm. c) tr. ř., že peněžitá záruka připadá státu, neboť obviněný opakoval trestnou činnost, může soud učinit, aniž by vyčkával právní moci nového (dalšího) odsuzujícího rozsudku obviněného. Otázkou, zda se obviněný dopustil jednání, jemuž mělo být nejprve vazbou a posléze peněžitou zárukou zabráněno, soud vyřeší jako předběžnou podle § 9 odst. 1 tr. ř. na základě důkazů opatřených do doby jeho rozhodnutí.

(Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 29. 5. 2002 sp. zn. 3 To 383/2002)

Krajský soud v Českých Budějovicích zamítl stížnost obžalovaného V. K. proti usnesení Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 2. 5. 2002 sp. zn. 32 T 33/2001.

Z o d ů v o d n ě n í :

Napadeným usnesením ze dne 2. 5. 2002 sp. zn. 32 T 33/2001 rozhodl Okresní soud v Českých Budějovicích podle § 73a odst. 3 písm. c) tr. ř., že peněžitá záruka ve výši 250 000 Kč, složená dne 21. 1. 2002 do pokladny Okresního soudu v Českých Budějovicích obhájcem obžalovaného JUDr. M. K., připadá státu.

Proti citovanému usnesení podal obžalovaný včas stížnost prostřednictvím svého obhájce, kterou se domáhal zrušení napadeného usnesení. K důvodům stížnosti v zásadě uvedl, že napadené usnesení je předčasné, neboť je opřeno o trestní stíhání obžalovaného pro další trestný čin spáchaný po složení záruky a jeho vzetí do vazby pro tento trestný čin v jiné věci, v níž je však třeba respektovat presumpci nevin.

Podle § 147 odst. 1, 2 tr. ř. při rozhodování o stížnosti nadřízený orgán přezkoumá správnost všech výroků napadeného usnesení, proti nimž může stěžovatel podat stížnost, a řízení předcházející napadenému usnesení.

Krajský soud ve smyslu příkazu citovaného zákonného ustanovení přezkoumal napadené usnesení i řízení, které mu předcházelo, stížnost však neshledal důvodnou.

V řízení napadenému usnesení předcházejícím nebyly vady zjištěny. Obžalovaný je stíhán pro trestný čin nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 1, 2 písm. a) tr. zák. Řízení proti němu bylo vedeno vazebně, naposledy z vazebního důvodu podle § 67 písm. c) tr. ř. V řízení před soudem po podání obžaloby byl obžalovaný z vazby dne 31. 1. 2002 propuštěn na základě přijetí peněžitě záruky ve výši 250 000 Kč a jeho písemného slibu. Nedlouho po propuštění z vazby se obžalovaný dopustil jednání, které vedlo jednak k dalšímu obvinění z trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 4 písm. c) tr. zák., jednak ke vzetí do vazby z důvodu § 67 písm. c) tr. ř.

Podle § 73a odst. 3 tr. ř. soud rozhodne, že peněžitá záruka připadá státu mimo jiné tehdy, jestliže obviněný opakuje trestnou činnost. Za popsané situace okresní soud důvodně rozhodoval o tom, zda peněžitá záruka státu propadne. Správně rozhodoval v neveřejném zasedání ve složení senátu, neboť z důvodu právní kvalifikace jde o věc senátní. Postup řízení napadenému usnesení předcházející tedy odpovídá požadavkům trestního řádu.

Pochybení nezjistil stížnostní soud, ani pokud jde o věcnou podstatu napadeného rozhodnutí. Námitky podané stížností neshledal důvodnými a jejich argumentaci neakceptoval.

Rozhodování o případném propadnutí peněžitě záruky státu ve smyslu § 73a odst. 3 tr. ř. je rozhodováním o opatření, jímž byla nahrazena vazba. Svoji povahou tedy jde o vazební rozhodování. S ohledem na to není pro takové rozhodnutí potřebná taková jistota o tom, že obžalovaný se znovu dopustil trestného činu, jaká je potřebná pro odsuzující výrok o vině, ale stačí důvodné podezření, že se tak stalo. V projednávaném případě je toto důvodné podezření deklarováno jednak sdělením obvinění pro další trestný čin stejné povahy, jednak pravomocným rozhodnutím soudu v jiném řízení o vzetí obviněného pro tento další trestný čin do vazby z důvodu § 67 písm. c) tr. ř.

Zásada presumpce nevin je upravena v § 2 odst. 2 tr. ř. Podle tohoto ustanovení nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen, dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu není vina vyslovena.

Trestní řízení ve věci, v níž byl obžalovaný v jiném řízení znovu vzat do vazby, však nemusí skončit vyslovením viny v odsuzujícím rozsudku, aniž však jiným rozhodnutím bude vyloučeno, že obžalovaný se stíhaného trestného činu dopustil. Může se tak stát například pro překážky řízení spočívající v osobě obviněného (např. nemožnost postavit obviněného před soud pro skutečnosti, které nastaly až po spáchání činu) nebo pro překážky ve věci samé (např. milost prezidenta v aboliční formě).

S ohledem na shora uvedené proto pro rozhodování o případném propadnutí peněžitě záruky nemůže být rozhodující výrok o vině až v odsuzujícím rozsudku v jiné věci pro protiprávní jednání, které bylo důvodem pro opětovné vzetí obviněného do vazby a současně důvodem pro propadnutí záruky. Nelze proto také při rozhodování o případném propadnutí záruky na takové odsuzující rozhodnutí v jiné trestní věci vyčkávat. Je však třeba řešit jako předběžnou otázku ve smyslu § 9 odst. 1 tr. ř., zda se obžalovaný dopustil jednání, jemuž mělo být nejprve vazbou a posléze peněžitou zárukou zabráněno. Tuto otázku je třeba řešit na podkladě důkazů dosud opatřených v přípravném řízení. V tomto rozsahu pak lze v rámci předběžné otázky zkoumat opatřené důkazy z hlediska viny obžalovaného.

V projednávané věci obžalovaný nedlouho po propuštění z vazby na podkladě přijetí peněžitě záruky sám z vlastní iniciativy vyhledal osoby, které jsou ve věci svědky, sám jim z vlastní iniciativy nabídl obstarání drogy a také jim drogu v množství trestněprávně významném skutečně obstaral. Tato skutková situace, která je dostatečně důkazně podložena výpověďmi oněch svědků, dostatečně odůvodňuje zá-

Č. 18

věr, že obžalovaný se znovu dopustil takového jednání, pro které je vazebně stíhán ve věci, v níž byl z vazby na základě záruky propuštěn. Nepochybně tedy umožňuje závěr, že obžalovaný trestnou činnost opakoval ve smyslu § 73a odst. 3 písm. c) tr. ř.

Pokud by byly úvahy podané stížnosti o presumpci nevinu vztaženy na rozhodování o případném propadnutí peněžitě záruky, musely by být vztaženy na jakékoliv vazební rozhodování, tedy i na rozhodování o vzetí obviněného do vazby z důvodu § 67 písm. c) tr. ř. Pak v případě, kdy důvod vazby podle § 67 písm. c) tr. ř. by byl založen na opakování trestné činnosti, by ovšem prakticky nemohlo dojít ke znovuvzetí obžalovaného do vazby z tohoto zákonného důvodu. Takový důsledek by jistě byl zcela nepřipustný a odporující smyslu a účelu ustanovení trestního řádu o vazbě, o jejím účelu a jejím nahrazování jinými opatřeními a smyslu a účelu opětovného vzetí stíhané osoby do vazby v případě, že opatření, jimiž byla vazba nahrazena, nesplní svůj účel.

Na základě shora uvedených zjištění a úvah dospěl stížnostní soud k závěru, že napadené usnesení je zákonné a podaná stížnost nedůvodná. Proto ji podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl.

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH,
OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

K rozhodování o nároku vlastníka lesa na náhradu újmy vzniklé v důsledku omezení hospodaření v lese vůči orgánu státní správy (§ 11 odst. 3, věty první, zákona č. 289/1995 Sb. ve znění pozdějších předpisů) je dána pravomoc soudu.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1211/2001)

O k r e s n í s o u d ve Frýdku-Místku rozsudkem ze dne 20. 6. 2000 zamítl žalobu na zaplacení částky 76 464 Kč s příslušenstvím a rozhodl o náhradě nákladů řízení mezi účastníky. Rozhodl tak o nároku žalobce hospodařícího s lesním půdním fondem ve vlastnictví státu a s lesními porosty na něm rostoucími, na náhradu újmy, která mu vznikla tím, že musel na těžebním místě ponechat odkůrněné vytěžené dřevo v celkovém množství 74,57 m³ v uvedené ceně, a to podle rozhodnutí žalované ze dne 9. 8. 1996, vydaného v souvislosti se zjištěním výskytu kůrovce v lesních porostech, mj. v národní přírodní rezervaci M. a K. – Č. m. a v přírodní rezervaci P. a S., blíže specifikovaných v žalobě. Soud dovodil pravomoc soudu v dané věci, neboť podle § 36 odst. 5 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (dále též jen „lesní zákon“), orgán státní správy lesů rozhoduje pouze o zvýšených nákladech spojených s omezením hospodaření podle odst. 3 a 4 tohoto ustanovení, přičemž žalobce se nedomáhá úhrady zvýšených nákladů, nýbrž náhrady škody (ušlého zisku) ve výši odpovídající ceně, za kterou byl rozhodnut prodat dřevo třetí osobě. Soud neshledal nárok důvodným s odkazem na speciální právní úpravu užívání trvalých porostů v (národních) přírodních rezervacích danou zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, který je zvláštním předpisem ve vztahu k předpisům o lesích a který nezakládá právo subjektu poškozeného uloženým omezením podle § 11 odst. 3 lesního zákona požadovat náhradu škody (ušlého zisku).

K odvolání žalobce K r a j s k ý s o u d v Ostravě usnesením ze dne 20. 12. 2000 rozsudek soudu prvního stupně zrušil, řízení zastavil, věc postoupil k projednání Správě chráněných krajinných oblastí ČR se sídlem v P. a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů. Odvolací soud dospěl k názoru, že závěr soudu prvního stupně ohledně pravomoci k projednání nároku žalobce je nesprávný; nedostatek pravomoci soudu je přitom takovým nedostatkem podmínek řízení, který nelze zhojit. Žalobní nárok je podle odvolacího soudu nárokem na náhradu újmy podle § 11 odst. 3 lesního zákona, který je svou povahou součástí práva veřejného, nikoli soukromého. Lesní zákon vychází z koncepce, že lesy jsou součástí národního bohatství, a z pohledu veřejného zájmu proto obsahuje i ustanovení omezující vlastníky lesa tak, aby bylo zachováno a plněno společenské poslání lesů. Subjekty právních vztahů odvíjejících se od tohoto zákona pravidelně bývají v postavení nadřízenosti a podřízenosti. Z této obecné charakteristiky se podle odvolacího soudu nevymyká ani citované ustanovení a proto je žalovaný nárok veřejnoprávním náro-

kem. O individuálním nároku vycházejícím z veřejného práva přitom ve smyslu ustanovení § 7 odst. 2 o. s. ř. může soud rozhodnout jen tam, kde mu zákon toto oprávnění výslovně svěřuje; rozhodování o nároku podle ustanovení § 11 odst. 3 lesního zákona však mezi tyto případy nepatří.

Proti tomuto usnesení podal žalobce dovolání, které odůvodňuje podle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. Namítá, že mocenské kritérium (vztah nadřízenosti a podřízenosti nebo rovnosti) není jediným kritériem pro rozlišení, zda právní předpis obsahující určitou právní normu spadá do oblasti veřejného nebo soukromého práva. Dalším kritériem je podle dovolatele kritérium zájmové, tedy zda předmětem právní úpravy je ochrana věcí veřejných a veřejného pořádku, nebo respektuje míru osobní svobody a práv jednotlivce. Lesní zákon vychází ze společenského poslání lesů jako jedné z nejdůležitějších složek životního prostředí a producenta reprodukovatelné dřevní hmoty, na druhé straně však ve srovnání s původní právní úpravou nutně respektuje základní práva a svobody vlastníků lesů jako individuální právo jednotlivce, zejména soukromé vlastnické právo. Lesní zákon tedy není zcela veřejnoprávním předpisem, když zejména jeho ustanovení § 21 a 22, ale i § 11 odst. 3 obsahují normy soukromého práva. Aspekt soukromého práva v ustanovení § 11 odst. 3 lesního zákona je vyjádřen nutností nahradit vlastníku lesa újmu vzniklou v důsledku hospodaření v lese výkonem státní moci. Tento vztah je rovnocenný, nejde o vztah nadřízenosti a podřízenosti, předmětné ustanovení nedefinuje, kdo o uvedeném právu na náhradu újmy rozhoduje (zda soud nebo státní orgán), a protože jde o právo vlastníka lesa na náhradu přiznané zákonem, ve smyslu čl. 36 odst. 1 a čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod a ve spojení s § 7 odst. 1 o. s. ř. je tato věc dle dovolatele v pravomoci soudu (§ 11 odst. 3 lesního zákona ve spojení s § 128 odst. 2 obč. zák.). Dovatel navrhuje, aby usnesení odvolacího soudu bylo zrušeno a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení.

Vzhledem k ustanovení části dvanácté, hlavy první, bodu 17. zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, N e j v y š š í s o u d jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) dovolání projednal a rozhodl o něm podle dosavadních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 1. 2001). Po zjištění, že dovolání, které je přípustné podle § 238a odst. 1 písm. c) o. s. ř., bylo podáno včas, osobou oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), a po přezkoumání věci podle § 242 o. s. ř. dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné. Proto napadené usnesení zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í:

Podle § 7 odst. 1 o. s. ř. v občanském soudním řízení projednávají a rozhodují soudy spory a jiné právní věci, které vyplývají z občanskoprávních, pracovních, rodinných a obchodních vztahů, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány. Podle odst. 2 tohoto ustanovení jiné věci projednávají a rozhodují soudy v občanském soudním řízení, jen stanoví-li to zákon. Podle § 103 o. s. ř.

kdykoli za řízení přihlíží soud k tomu, zda jsou splněny podmínky, za nichž může rozhodnout ve věci samé (podmínky řízení). Jde-li o takový nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit, soud řízení zastaví. Nespadá-li věc do pravomoci soudů nebo má-li předcházet jiné řízení, soud postoupí věc po právní moci usnesení o zastavení řízení příslušnému orgánu; právní účinky spojené s podáním žaloby (návrhu na zahájení řízení) zůstávají přitom zachovány (§ 104 odst. 1 o. s. ř.).

Podle § 11 odst. 3 lesního zákona vlastník lesa má právo na náhradu újmy vzniklé v důsledku omezení hospodaření v lese vůči orgánu státní správy, který o tomto omezení rozhodl. Orgán státní správy může uložit úhradu této náhrady osobám, v jejichž zájmu o tomto omezení rozhodl.

Podle § 36 odst. 3 lesního zákona vlastníci lesů zvláštního určení (§ 8 odst. 1 a 2) jsou povinni strpět omezení při hospodaření v nich. Vlastníkům těchto lesů náleží náhrada zvýšených nákladů, pokud jim z omezeného způsobu hospodaření v nich vzniknou. Náhrada nenáleží v případech, kdy byly lesy vyhlášeny za lesy zvláštního určení podle § 8 odst. 2 písm. g), a v případech, kdy je úhrada zvýšených nákladů poskytována podle zvláštních předpisů. Podle odst. 4 tohoto ustanovení vlastník lesa uvedeného v odstavcích 2 a 3 je povinen zajistit opatření uložená orgánem státní správy lesů ke splnění účelu sledovaného jejich vyhlášením. Za provedená opatření přísluší vlastníku lesa náhrada zvýšených nákladů. Podle odst. 5 tohoto ustanovení orgán státní správy lesů rozhodne na návrh vlastníka lesa o tom, kdo a v jaké výši uhradí vlastníku lesa zvýšené náklady spojené s omezením hospodaření podle odstavců 3 a 4.

Soudy jsou povolány k rozhodování o věcech, které svou povahou vyplývají ze vztahů uvedených taxativně v ustanovení § 7 odst. 1 o. s. ř., není-li výjimečně založena výslovným ustanovením zákona pravomoc jiného orgánu. Vedle toho soudy rozhodují i o věcech do uvedeného výčtu nezařazených, jestliže jejich pravomoc zakládá zákon (§ 7 odst. 2 o. s. ř.). Pro posouzení, zda je v projednávané věci dána pravomoc soudu, je proto rozhodující charakter právního vztahu, z něhož vyplývá žalobcem uplatněný nárok.

Žalobce se v dané věci domáhá náhrady újmy, která mu v důsledku omezení hospodaření pro výskyt škůdce podle rozhodnutí orgánu státní správy vznikla tím, že nemohl prodat již vytěžené dřevo a dosáhnout tak předpokládaného zisku. Odvolací soud správně dovodil, že jde o nárok podle ustanovení § 11 odst. 3 lesního zákona, které omezení hospodaření spojuje s nutností čelit různým vlivům na lesní porosty, nikoliv podle § 36 lesního zákona, které zakotvuje obecnou povinnost strpět omezení při hospodaření v lesích nacházejících se v národních parcích z hlediska zabezpečení ochrany přírody a krajiny. Jde tedy o to, zda právní vztah mezi vlastníkem (správcem) lesa a orgánem státní správy podle § 11 odst. 3 lesního zákona lze podřadit vztahům vymezeným v ustanovení § 7 odst. 1 o. s. ř. Protože je pojmově vyloučeno, aby se jednalo o vztah pracovněprávní či rodinněprávní vztah a protože nejde ani o vztah obchodní, je rozhodující, dá-li se předmětný právní vztah zařadit mezi vztahy občanskoprávní.

Občanskoprávní vztahy se vyznačují rovným postavením účastníků (§ 2 odst. 2 obč. zák.) spočívajícím v tom, že ve vzájemném právním vztahu žádný z nich nemá nadřazené postavení a není oprávněn rozhodovat o právech a povinnostech druhého účastníka ani plnění povinností autoritativně vynucovat; základní právní formou, jíž se uplatňuje metoda právní regulace v těchto vztazích, je smlouva, případně zákonem předvídaná právní skutečnost. Subjekty občanskoprávních vztahů se o vzájemných subjektivních právech a povinnostech musí zásadně dohodnout, pokud tyto právní povinnosti nevznikají přímo ze zákona (např. povinnost nahradit škodu, vydat bezdůvodné obohacení apod.); ve všech případech neshody o vzájemných právech a povinnostech je účastník oprávněn domáhat se autoritativního vynucení svých práv prostřednictvím oprávněného orgánu státu a není nadán oprávněním mocensky (autoritativně) tato práva vynucovat sám. Právě metodou právní regulace se občanskoprávní vztahy liší od vztahů, které se souhrnně označují za vztahy veřejnoprávní, pro něž je naopak charakteristický prvek nadřazenosti a podřazenosti v různých formách a intenzitě a v nichž je založena způsobilost autoritativně rozhodovat jednou stranou právního vztahu o právech a povinnostech strany druhé; základní metodou právní regulace je zde rozhodnutí orgánu veřejné moci. Pro rozlišení soukromoprávních (občanskoprávních) vztahů od veřejnoprávních vztahů je rozhodující především posouzení vzájemného postavení jejich subjektů, jak vyplývá z příslušných ustanovení právní normy, která na tyto vztahy dopadá.

Aby byl naplněn smysl hospodaření v lesích, jímž je zachování lesa a udržování a zlepšování všech funkcí lesa, který je označován za národní bohatství, tvořící nenahraditelnou složku životního prostředí (srov. § 1 lesního zákona), vytváří právní úprava státní správy lesního hospodářství významné možnosti ingerence státu do vztahů vznikajících při užívání lesa. Z tohoto pohledu je zákon o lesích nepochybně normou práva veřejného, neboť zakotvuje řadu oprávnění státu zasahovat v uvedené oblasti jednostrannými úkony do práv a povinností fyzických a právnických osob. Takový charakter má i oprávnění orgánu státní správy omezit hospodaření podle § 11 odst. 3 zákona (podobně i podle § 36). Nárok vlastníka (správce) lesa na náhradu újmy vyvolané omezením hospodaření v důsledku rozhodnutí orgánu státu podle tohoto ustanovení se sice přímo odvíjí od uvedeného mocenského oprávnění státu, avšak svou povahou je nárokem občanskoprávním. Rozhodování orgánu veřejné moci se totiž vztahuje především k regulaci hospodaření v lesích sledující cíle vymezené obecnými ustanoveními lesního zákona, zatímco případné újmy, které z omezení hospodaření mohou vzniknout, mají charakter majetkový (projevují se v majetkové sféře dotčeného vlastníka či správce lesa) a jejich reparace představující náhradu za snížení majetkového stavu je v ustanovení § 11 odst. 3 lesního zákona koncipována jako nárok na náhradu specifické újmy blížící se svou podstatou nároku na náhradu škody. Je přitom třeba rozlišit tento nárok od případné povinnosti třetí osoby, v jejíž prospěch bylo omezení uloženo, zaplatit tuto náhradu. Zatímco o pravomoci orgánu státní správy k rozhodování o výši náhrady náležejší vlastníku

vůči orgánu státu (§ 11 odst. 3, věty první, lesního zákona) se zákon nezmiňuje, je ustanovením § 11 odst. 3, věty druhé, lesního zákona výslovně založena pravomoc orgánu státní správy rozhodnout o tom, že náhradu za omezení hospodaření uhradí třetí osoba, v jejíž prospěch bylo o omezení hospodaření rozhodnuto. Obdobně (výslovným způsobem nevzbuzujícím pochybnosti) je pravomoc orgánu státní správy výslovně zakotvena například i v ustanovení § 36 odst. 5 lesního zákona, s nímž koresponduje i stanovení působnosti okresního úřadu v § 48 odst. 1 písm. r) lesního zákona. Oproti tomu v žádném ustanovení hlavy osmé lesního zákona vymezující působnost jednotlivých orgánů státní správy lesů není pravomoc k rozhodování podle § 11 odst. 3, věty první, lesního zákona svěřena do působnosti správních orgánů. Nelze tedy dospět k jinému závěru, než že nárok na náhradu za omezení hospodaření vzniká vlastníku lesa podle poslední citovaného ustanovení přímo ze zákona, aniž by k tomu bylo zapotřebí rozhodnutí pravomocí orgánu státní správy o výši náhrady. Proto je tento specifický nárok zakotvený v jinak veřejnoprávním předpisu třeba podřadit pod vztah občanskoprávní ve smyslu ustanovení § 7 odst. 1 o. s. ř., o němž v případě sporu rozhoduje soud. Nelze tudíž přisvědčit závěru odvolacího soudu o nedostatku pravomoci soudu k projednání dané věci. Jelikož dovolací důvod podle ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. je naplněn, Nejvyšší soud České republiky usnesení odvolacího soudu zrušil (§ 243b odst. 1, část věty za středníkem, o. s. ř.) a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, věta první, o. s. ř.).

O změnu žaloby (§ 95 o. s. ř.) jde nejen tehdy, domáhá-li se žalobce něčeho jiného než v původní žalobě, nebo požaduje-li na základě stejného skutkového základu více, než požadoval v původní žalobě, ale rovněž v případě, že žalobce sice i nadále požaduje stejné plnění (stejně kvality a stejného rozsahu), ale na základě jiného skutkového stavu (skutkového základu věci), než jak ho vylíčil v původní žalobě.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2001, sp. zn. 21 Cdo 2502/2000)

Žalobce se žalobou (poté, co ji vzal zčásti zpět a co ji se souhlasem soudu prvního stupně změnil) domáhal, aby mu žalovaný zaplatil 80 483, 30 Kč s 26% úrokem od 1. 8. 1998 do zaplacení. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že u žalovaného pracuje od 1. 11. 1995 jako obchodní zástupce s místem výkonu práce v P. a že v pracovní smlouvě byla sjednána základní mzda ve výši 20 000 Kč měsíčně. Dne 6. 4. 1998 mu žalovaný dal výpověď z pracovního poměru podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) zák. práce a od dubna 1998 mu přestal vyplácet sjednanou mzdu a platit cestovní náhrady a náklady na poštovné. Na uvedených nárocích mu žalovaný dluží za měsíce duben až červenec 1998 celkem 80 483,30 Kč.

O b v o d n í s o u d pro Prahu 9 rozsudkem ze dne 11. 8. 1999 žalobu zamítl a rozhodl, že žalovanému se nepřiznává vůči žalobci právo na náhradu nákladů řízení a že žalobce je povinen zaplatit „na účet Obvodního soudu pro Prahu 9“ doplatek soudního poplatku ve výši 272 Kč. Po provedeném dokazování dospěl k závěru, že žalobce v průběhu řízení neprokázal, že by v době od 7. 4. do 31. 7. 1998 vykonával pro žalovaného „činnost“ obchodního zástupce a že by mu tedy náležela mzda; výjimku představuje „jediný cestovní příkaz“ za měsíc květen 1998 (podle tohoto cestovního příkazu žalobce pracoval dne 4. 5. 1998) a za tento měsíc mu žalovaný vyplatil za odpracovaných 42,5 hod. mzdu ve výši 1 190 Kč. Protože se žalobce „dostal do důkazní nouze“, musela být žaloba zamítnuta.

K odvolání žalobce M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 15. 5. 2000 rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé potvrdil, ve výroku o náhradě nákladů řízení jej změnil tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalovanému na náhradě nákladů odvolacího řízení 5700 Kč „na účet“ advokáta JUDr. P. K. Odvolací soud dovodil, že předmětem řízení „jsou mzdové nároky žalobce podle ustanovení § 130 zák. práce, tj. případ, kdy zaměstnavatel neplní v rozporu s § 35 zák. práce svou povinnost přidělovat zaměstnanci práci podle pracovní smlouvy a platit mu za vykonanou práci mzdu“. Po doplnění dokazování listinnými důkazy dospěl k závěru, že pracovní poměr účastníků skončil dnem 6. 4. 1998 na základě dohody o rozvázání pracovního poměru. Tato dohoda sice byla dne 7. 4. 1998 „na žádost žalobce vzata zpět“, avšak účast-

níci ji nemohli tímto způsobem „likvidovat a nahrazovat výpovědí“, neboť pracovní poměr podle ní již dnem 6. 4. 1998 skončil. Protože žalobce nebyl po dni 6. 4. 1998 zaměstnancem žalovaného, nemohly mu vzniknout „v žalobě uplatněné nároky“.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Namítá, že řízení před odvolacím soudem je postiženo vadou, která měla za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Odvolací soud totiž rozsudek soudu prvního stupně potvrdil „na základě zcela nového skutkového zjištění“, které soud prvního stupně neučinil (zjištění, že pracovní poměr účastníků skončil dohodou ke dni 6. 4. 1998); tímto postupem porušil zásadu dvouinstančnosti občanského soudního řízení, neboť žalobci odepřel možnost vyjádřit se k tomuto novému skutkovému zjištění, navrhnout důkazy, které by je vyvracely, a nechat přezkoumat jeho správnost v odvolacím řízení. Zjištění o tom, že pracovní poměr účastníků skončil dohodou ke dni 6. 4. 1998, je podle názoru žalobce „zcela nesprávné a provedenými důkazy neprokázané“. Názor odvolacího soudu, že by účastníci nemohli dohodu o rozvázání pracovního poměru „likvidovat a nahradit výpovědí“, je podle žalobce chybný, neboť „nelze vyloučit možnost odstoupení od dohody ve smyslu § 245 zák. práce“. Žalobce navrhl, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a aby věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) věc projednal podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2000 – dále jen „o. s. ř.“ (srov. Část dvanáctou, Hlavu I, bod 17. zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., projednal věc bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) a nejprve se zabýval otázkou přípustnosti dovolání. Posléze napadený rozsudek zrušil ve výroku, kterým byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně o věci samé, jakož i v akcesorických výrocích o náhradě nákladů řízení a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Dovolání je přípustné proti rozhodnutí odvolacího soudu (s výjimkou rozsudků, kterými bylo vysloveno, že se manželství rozvádí, že je neplatné nebo že zde není), jestliže trpí vadami uvedenými v ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř. Dovolání je též přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé (§ 238 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.). Dovolání je přípustné také proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl jinak než v dřívějším rozsudku proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 238 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.). Dovolání je rovněž přípustné proti rozsudku odvolacího soudu ve věci samé, jímž bylo rozhodnutí soudu prvního stupně potvrzeno, jestliže odvolací

soud ve výroku rozhodnutí vyslovil, že dovolání je přípustné, protože jde o rozhodnutí po právní stránce zásadního významu (§ 239 odst. 1 o. s. ř.). Nevyhoví-li odvolací soud návrhu účastníka na vyslovení přípustnosti dovolání, který byl učiněn nejpozději před vyhlášením potvrzujícího rozsudku nebo před vyhlášením (vydáním) usnesení, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé, je dovolání podané tímto účastníkem přípustné, jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam (§ 239 odst. 2 o. s. ř.).

V posuzovaném případě žalovaná napadá dovoláním rozsudek odvolacího soudu, kterým byl rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé potvrzen.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 238 odst. 1 písm. b) o. s. ř. není dána, neboť soud prvního stupně ve věci samé nevydal rozhodnutí, které by bylo odvolacím soudem zrušeno. Protože odvolací soud nevyslovil přípustnost dovolání proti svému rozsudku a protože žalobce v průběhu odvolacího řízení (před vyhlášením rozsudku odvolacího soudu) ani nenavrhl, aby odvolací soud vyslovil přípustnost dovolání proti svému rozsudku, není dovolání přípustné podle ustanovení § 239 odst. 1 a 2 o. s. ř.

Námítkami obsaženými v dovolání se dovolací soud nemohl zabývat. Z pohledu toho, zda řízení před odvolacím soudem je postiženo vadou, která mohla mít na následek nesprávné rozhodnutí ve věci, zda rozhodnutí odvolacího soudu vychází ze skutkového zjištění, které nemá oporu v provedeném dokazování, nebo zda rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci (tj. z pohledu dovolacích důvodů podle ustanovení § 241 odst. 3 písm. b/, c/ a d/ o. s. ř.), může být rozhodnutí odvolacího soudu – jak vyplývá z ustanovení § 242 odst. 3 o. s. ř. – přezkoumáno, jen je-li dovolání proti němu přípustné podle ustanovení § 238 o. s. ř., popřípadě – z pohledu dovolacích důvodů podle ustanovení § 241 odst. 3 písm. b) a d) o. s. ř. – podle ustanovení § 239 o. s. ř.

Za této situace může být dovolání proti rozsudku odvolacího soudu přípustné – vzhledem k tomu, že nejde o rozsudek, kterým bylo vysloveno, že se manželství rozvádí, že je neplatné nebo že zde není – tehdy, došlo-li v řízení před odvolacím soudem k vadám uvedeným v ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř. K těmto vadám, představujícím současně dovolací důvod podle ustanovení § 241 odst. 3 písm. a) o. s. ř., je dovolací soud povinen přihlídnout, i když nebyly v dovolání uplatněny (srov. § 242 odst. 3, větu druhou, o. s. ř.). Vyjde-li najevo, že řízení před odvolacím soudem je postiženo některou z vad uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř., stává se tím dovolání proti rozsudku odvolacího soudu přípustné a současně důvodné. Dospěje-li dovolací soud k závěru, že řízení před odvolacím soudem je postiženo některou z vad uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř., musí vždy napadený rozsudek odvolacího soudu zrušit.

Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. f) a § 241 odst. 3 písm. a) o. s. ř. je dovolání proti rozhodnutí odvolacího soudu přípustné a důvodné, jestliže účastníku řízení byla v průběhu řízení nesprávným postupem soudu ođnata možnost jednat před soudem.

Odnětím možnosti jednat před soudem se ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř. rozumí postup soudu, jímž znemožnil účastníku řízení realizaci procesních práv, která mu občanský soudní řád dává (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 1997 sp. zn. 2 Cdon 1420/96, uveřejněné pod č. 1 v časopise Soudní judikatura, ročník 1997). Vedle případů, kdy účastník nebyl přibrán do řízení (§ 94 o. s. ř.), kdy účastníku byl ustanoven opatrovník, ačkoliv k tomuto opatření nebyly splněny zákonem stanovené předpoklady, kdy soud rozhodl bez nařízení jednání, přestože mělo být ve věci jednáno, nebo kdy soud věc projednal v rozporu s ustanovením § 101 odst. 2 o. s. ř. v nepřítomnosti účastníka, je podle ustálené judikatury soudů dovolací důvod podle ustanovení § 241 odst. 3 písm. a) a § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř. dán také tehdy, jestliže odvolací soud v rozporu se zásadou dvouinstančnosti (jde o jednu ze základních zásad, na níž je založeno občanské soudní řízení) věc projedná a rozhodne, aniž by ji také projednal a rozhodl o ní soud prvního stupně, a tímto postupem tak znemožní účastníku právo domáhat se řádným opravným prostředkem přezkoumání skutkových zjištění a právních závěrů o této věci (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2000 sp. zn. 20 Cdo 2176/98, uveřejněný pod č. 40 v časopise Soudní judikatura, ročník 2001).

Žalobce může za řízení se souhlasem soudu měnit žalobu (§ 95 odst. 1, věta první, o. s. ř.). Soud nepřipustí změnu žaloby, jestliže by výsledky dosavadního řízení nemohly být podkladem pro řízení o změněné žalobě; v takovém případě pokračuje soud v řízení o původní žalobě po právní moci usnesení (§ 95 odst. 2 o. s. ř.).

Změnit žalobu může žalobce za podmínek uvedených v ustanovení § 95 o. s. ř. také za odvolacího řízení (srov. § 211 o. s. ř.), ledaže by změnou žaloby uplatňoval nový nárok, tj. nárok, který nemá žádnou skutkovou souvislost s dříve (původně) uplatněným nárokem (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 1. 1998 sp. zn. 2 Cdon 753/97, uveřejněný pod č. 56 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1998). O změně žaloby musí odvolací soud vždy rozhodnout; dokud tak neučiní, nemůže o změněné žalobě jednat a rozhodovat.

O změnu žaloby jde nejen tehdy, domáhá-li se žalobce něčeho jiného než v původní žalobě nebo požaduje-li na základě stejného skutkového základu více, než požadoval v původní žalobě, ale mimo jiné také v případě, že žalobce sice i nadále požaduje stejné plnění (stejně kvality a stejného rozsahu), ale na základě jiného skutkového stavu (skutkového základu věci), než jak ho vylíčil v původní žalobě.

V posuzovaném případě se žalobce domáhal (poté, co vzal žalobu zčásti zpět a co ji se souhlasem soudu prvního stupně změnil), aby mu žalovaný zaplatil 80 483,30 Kč s 26% úrokem od 1. 8. 1998 do zaplacení. Uvedené plnění požadoval – jak vyplývá z obsahu žaloby a z podání ze dne 7. 5. 1999, kterým změnil žalobu – z důvodu, že mu žalovaný za dobu od 7. 4. do 31. 7. 1998 dlužil mzdu a že mu za stejnou dobu neproplatil „cestovní náhrady a náklady na poštovné“. Na základě takto vymezeného skutkového základu věci (předmětu řízení) soud prvního stupně rozhodl o žalobě. V odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně (v podání ze dne 5. 11. 1999, kterým bylo

odvolání zdůvodněno) však žalobce požadované plnění 80 483,30 Kč s 26% úrokem od 1. 8. 1998 do zaplacení již nedovožoval z důvodu dlužné mzdy a neproplacených „cestovních náhrad a nákladů na poštovné“, ale požadoval je proto, že mu – podle jeho tvrzení – nebyla v době od 7. 4. do 31. 7. 1998 „pro překážky na straně žalovaného žalovaným řádně přidělována“ práce a že má proto v žalované výši právo na náhradu mzdy, a to ve výši průměrného výdělku podle ustanovení § 130 zák. práce. Odvolací soud – jak vyplývá z odůvodnění napadeného rozsudku – rozhodl věc jen z hlediska, zda žalobce má proti žalovanému nárok podle ustanovení § 130 (správně § 130 odst. 1) zák. práce.

Nemohou být žádné pochybnosti o tom, že nárok zaměstnance na zaplacení dlužné mzdy a dlužných náhrad cestovních výdajů, popřípadě jiných obdobných plnění, je z hlediska skutkového základu (předmětu řízení) nárokem zcela odlišným od nároku na náhradu mzdy ve výši průměrného výdělku, který vzniká proto, že zaměstnanec nemůže konat práci pro jiné překážky na straně zaměstnavatele, než jsou prostoje. Žalobce tím, co uvedl v odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně o důvodu, proč požaduje po žalovaném zaplacení částky 80 483,30 Kč s 26% úrokem od 1. 8. 1998 do zaplacení, nezměnil jen právní posouzení v žalobě uplatněného nároku (což samozřejmě není změnou žaloby), ale ve skutečnosti uplatnil nárok nový (nárok, který za řízení před soudem prvního stupně nepožadoval). I když nadále požadoval zaplacení částky 80 483,30 Kč s 26% úrokem od 1. 8. 1998 do zaplacení (jako v řízení před soudem prvního stupně), představoval tento jeho úkon – jak vyplývá z výše uvedeného – změnu žaloby, uplatněnou v odvolacím řízení, která je – jak rovněž uvedeno výše – zásadně přípustná. Na uvedeném závěru nic nemění ani to, že žalobce v odvolání výslovně neuvedl, že také mění žalobu, neboť soud je povinen posuzovat každý úkon účastníka řízení (tedy i odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně) podle jeho obsahu, i když je úkon nesprávně (v tomto případě nesprávně proto, že neúplně) označen (srov. § 41 odst. 2 o. s. ř.).

Odvolacímu soudu je třeba vytknout nejen to, že projednal žalobcem změněnou žalobu a rozhodl o ní, aniž by podle ustanovení § 211 a § 95 o. s. ř. svým usnesením změnu žaloby připustil. Odvolací soud projednal změněnou žalobu (nárok žalobce na náhradu mzdy ve výši průměrného výdělku podle ustanovení § 130 odst. 1 zák. práce) a rozhodl o ní za situace, kdy skutková zjištění soudu prvního stupně neměla a ani nemohla mít (pro odlišný skutkový základ původní a za odvolacího řízení změněné žaloby) pro rozhodnutí o změněné žalobě žádný význam. V důsledku toho, že takto změněnou žalobu neprojednal a nerozhodl o ní soud prvního stupně, došlo k tomu, že ve věci bylo v rozporu se zásadou dvouinstančnosti občanského soudního řízení rozhodnuto pouze odvolacím soudem v jediném stupni. Postupem odvolacího soudu tedy byla účastníku řízení (žalobci) odňata možnost jednat před soudem prvního stupně a v důsledku toho též možnost domáhat se cestou řádného opravného prostředku přezkoumání závěrů soudu o tom, zda pracovní poměr účastníků skončil dohodou ke dni 6. 4. 1998.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je postižen vadou uvedenou v ustanovení § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř. Nejvyšší soud České republiky proto rozsudek odvolacího soudu ve výroku, kterým byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně o věci samé, jakož i v akcesorických výrocích o náhradě nákladů řízení (srov. § 242 odst. 2 písm. b/ o. s. ř.), zrušil a věc vrátil Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení (§ 243b odst. 1, část věty za středníkem, § 243b odst. 2, věta první, o. s. ř.).

Účastníku řízení může být při rozhodování o náhradě nákladů řízení přiznána i náhrada soudního poplatku, který dosud nezaplatil.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 5. 2002, sp. zn. 29 Odo 674, 675/2001)

Městský soud v Praze napadeným usnesením ze dne 29. 12. 1995 potvrdil usnesení Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 10. 7. 1995, kterým soud prvního stupně uložil žalované povinnost zaplatit soudní poplatek z odvolání proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 20. 10. 1994 ve výši 160 000 Kč.

Žalovaná podala proti usnesení odvolacího soudu včasné dovolání, ve kterém tvrdí dovolací důvod uvedený v § 241 odst. 3 písm. a) o. s. ř., neboť jí byla, dle jejího názoru, v průběhu řízení odňata možnost jednat před soudem, a je tak dána přípustnost dovolání dle § 237 písm. f) (správně § 237 odst. 1 písm. f/) o. s. ř. Konkrétně namítá, že v důsledku nesprávného postupu soudu, který ji nevyzval k zaplacení soudního poplatku z odvolání před jednáním u Městského soudu v Praze, byla zbavena možnosti uplatňovat náhradu soudního poplatku vůči žalobci. Žalovaná také nesouhlasí s názorem odvolacího soudu, že měla povinnost zaplatit poplatek i bez výzvy soudu. Tento svůj nesouhlas odůvodňuje tím, že poplatek bylo třeba platit na účet soudu, jehož číslo žalovaná neznala a taktéž neznala příslušný variabilní a konstantní symbol. Tyto údaje se žalovaná dozvěděla až z výzvy soudu. Nadto uvádí, že původně měla za to, že povinnost k placení soudního poplatku nemá. Vzhledem k tomu, že se žalovaná dozvěděla, že žalobce podal dovolání proti rozsudku ve věci samé, navrhuje, aby toto dovolání bylo spojeno s případným dovoláním žalobce ve věci samé a aby napadené usnesení odvolacího soudu bylo změněno tak, že povinnost zaplatit soudní poplatek z odvolání má žalobce, nebo aby žalobci v rozhodnutí ve věci samé byla stanovena povinnost zaplatit žalované i náklady na soudní poplatek z odvolání.

Podle části dvanácté, hlavy první, bodu 17., zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (to jest podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 1. 2001).

Nejvyšší soud dovolání odmítl.

Z odůvodnění:

Dovolání není přípustné.

Aby šlo o vadu řízení dle ustanovení § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř., tedy o vadu řízení spočívající v tom, že účastníku řízení byla v průběhu řízení nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před soudem, musí být kumulativně splněno několik

podmínek. Mimo jiné musí jít o „nesprávný“ postup soudu (z hlediska zachování postupu soudu určeného zákonem nebo dalšími právními předpisy), jímž je dovolateli odňata možnost jednat před soudem (znemožněna realizace těch procesních práv, která dovolateli občanský soudní řád dává – srov. usnesení Nejvyššího soudu uveřejněná pod čísly 27/1998 a 49/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

V tomto případě dovolatelka spatřuje nesprávný postup soudu prvního stupně v tom, že ji vyzval k zaplacení soudního poplatku z odvolání až po rozhodnutí odvolacího soudu. Tvrdí, že následkem tohoto nesprávného postupu pak byla zbavena možnosti uplatnit soudní poplatek z odvolání jako součást nákladů řízení, jež jí jako straně úspěšné v odvolacím řízení byly odvolacím soudem přiznány.

Dovolatelka má pravdu, že postup soudu prvního stupně, pokud šlo o soudní poplatek z odvolání, nebyl správný. Soud měl totiž postupovat v souladu s ustanovením § 210 odst. 2 o. s. ř. a usnesení o povinnosti odvolatelky zaplatit soudní poplatek z odvolání vydat a odvolatelce doručit ještě před předložením věci odvolacímu soudu k rozhodnutí. Nelze však souhlasit s tím, že jí tímto nesprávným postupem soudu byla odňata možnost realizovat její procesní práva (uplatnit soudní poplatek z odvolání jako součást nákladů odvolacího řízení). Povinnost zaplatit soudní poplatek z odvolání totiž žalované vznikla již podáním odvolání. To vyplývá z ustanovení § 4 písm. a) zákona č. 549/1991 Sb. v rozhodném znění, tj. ve znění zákona č. 271/1992 Sb. Mohla tedy výše zmiňovaný soudní poplatek jako součást nákladů odvolacího řízení uplatnit. O tom, že soudní praxe standardně umožňovala, aby účastník občanského soudního řízení byla při rozhodování o náhradě nákladů řízení přiznána i náhrada soudního poplatku (§ 137 o. s. ř.) přesto, že jej dosud nezaplatil, svědčí výklad podaný k zákonu č. 116/1966 Sb. ve stanovisku Nejvyššího soudu SSR ze dne 17. 3. 1976 publikovaném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem 14/1976, písmeno j), nebo výklad podaný k zákonu č. 147/1984 Sb. ve zhodnocovací zprávě občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu ČSR, publikované v Bulletinu Nejvyššího soudu ČSR – občanskoprávní části č. 1/1987 na str. 37. Navíc vzhledem k výše uvedenému nebránil nesprávný postup soudu prvního stupně dokonce ani tomu, aby odvolací soud v rozhodnutí ve věci samé zahrnul do nákladů řízení, jejichž náhradu přisoudil úspěšné žalované, i náklady na nezaplacený soudní poplatek z odvolání, i když je žalovaná sama neuplatnila. Rozsudkem odvolacího soudu ve věci samé se však dovolací soud nemůže zabývat, neboť řízení o dovolání proti tomuto rozhodnutí bylo zastaveno.

Řízení tedy vadou dle ustanovení § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř. postiženo není. Protože Nejvyšší soud nezjistil ani jiný důvod přípustnosti dovolání, aniž by nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), dovolání podle § 243b odst. 4 a § 218 odst. 1 písm. c) o. s. ř. usnesením odmítl.

Právo na ochranu proti neoprávněné stavbě se nepromlčuje.

Při rozhodování o odstranění neoprávněné stavby soud přihlíží zejména k povaze a rozsahu hospodářské ztráty, která by odstraněním stavby vznikla, k tomu, zda vlastník stavby a jeho rodina ve stavbě bydlí či nikoliv, jaký je rozsah zastavěného pozemku, jakož i k tomu, zda vlastník stavby věděl, že staví na cizím pozemku. Soud musí porovnat hospodářskou a jinou ztrátu, která by odstraněním stavby vznikla, se zájmem na dalším využití stavby. Je třeba přihlídnout i k důvodům, pro které vlastník pozemku řádně nezakročil proti neoprávněné stavbě v době její realizace, a pokud vlastník pozemku o neoprávněné stavbě věděl, též k době, která od zřízení stavby uplynula.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 4. 2002, sp. zn. 22 Cdo 432/2002)

O k r e s n í s o u d v Havlíčkově Brodě rozsudkem ze dne 20. 2. 1997 ve výroku rozsudku pod bodem I. rozhodl, že „žalovaní jsou povinni odstranit montovaný rodinný domek ze stavební parcely č. 21 v kat. úz. Š., a to do 60 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí“, ve výroku pod bodem II. zamítl „žalobu na přikázání a) části pozemku žalobkyně o výměře 67 m², zapsané u Katastrálního úřadu v H. B. na listu vlastnictví č. 190 pro kat. úz. Š., obec L. jako stavební parcela č. 21, na které stojí stavba ve vlastnictví žalovaných, do společného vlastnictví první žalované a druhého žalovaného bez náhrady, b) části pozemku první žalované a obou vedlejších účastnic o výměře 88 m² zapsané u Katastrálního úřadu v H. B. na listu vlastnictví č. 536 pro kat. úz. Š., obec L. jako parc. č. 142, na které stojí stavba ve vlastnictví žalobkyně, do vlastnictví žalobkyně bez náhrady, c) části pozemku první žalované a obou vedlejších účastnic o výměře 86 m² zapsané u Katastrálního úřadu v H. B. na listu vlastnictví č. 536 pro kat. úz. Š., obec L. jako parc. č. 143, na které stojí stavba ve vlastnictví žalobkyně, do vlastnictví žalobkyně bez náhrady“. Výrokem pod bodem III. zamítl návrh na nařízení předběžného opatření a výroky pod body IV. a V. rozhodl o nákladech řízení.

Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že žalobkyně uplatňuje nárok na odstranění neoprávněné stavby podle § 135c odst. 1 obč. zák. Je vlastníci obytné a hospodářské části domu čp. 4 ve Š. a pozemkové parcely č. 21 o výměře 1260 m². Žalování 1) a 2) v roce 1977 část zmíněného pozemku v rozsahu 67 m² neoprávněně zastavěli částí montovaného rodinného domku. Domek vybudovali bez stavebního povolení. Na druhé straně také obytná část domu žalobkyně čp. 4 s nově zbudovaným přístavkem částečně stojí na pozemku ve vlastnictví žalovaných.

Na základě těchto zjištění soud prvního stupně uložil žalovaným povinnost stavbu domku odstranit. Zamítl návrh žalovaných a vedlejších účastnic na straně žalovaných, aby soud podle § 98 o. s. ř. započel 174 m² jejich pozemků, částečně též neoprávněně zastavěných budovou žalobkyně, a aby rozhodl podle § 135c odst. 3

obč. zák. tak, aby tyto pozemky byly bezúplatně přikázány do vlastnictví žalobkyně a aby pozemek žalobkyně, zastavěný domkem žalovaných, byl přikázán do jejich vlastnictví.

K r a j s k ý s o u d v Hradci Králové jako soud odvolací rozsudkem ze dne 8. 10. 1998 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o nákladech odvolacího řízení.

Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a ztotožnil se i s jeho právními závěry. Neuznal námitku promlčení nároku žalobkyně na odstranění neoprávněné stavby. Konstatoval, že předmětný domek byl postaven bez řádného stavebního povolení, což je zásadní okolnost pro rozhodování, zda je účelné nařídit odstranění stavby. Odvolací soud nepřisvědčil tvrzení žalovaných, že jednání žalobkyně, která nechtěla přistoupit na směnu pozemků, je šikana; občana nelze do vlastnictví k věci nutit. Žalovaní navrhovali připuštění dovolání pro řešení právních otázek „zda je možné promlčení nároku na odstranění stavby podle § 135c obč. zák.“ a „zda byl či nebyl v souladu s dobrými mravy procesní postoj žalobkyně, když setrvala na nároku na odstranění stavby i za situace, kdy jí žalovaní spolu s vedlejšími účastnicemi nabízeli pro ni výhodné řešení vypořádání vztahu mezi účastníky“. Odvolací soud připustil dovolání pouze k otázce promlčení.

Proti rozsudku odvolacího soudu podává žalovaná 1) dovolání, jehož přípustnost opírá o § 239 odst. 1 a 2 o. s. ř. ve znění před novelou provedenou zákonem č. 30/2000 Sb. a uplatňuje dovolací důvod ve smyslu § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. Uvádí, že meze dovolání jsou stanoveny výrokem odvolacího soudu ve vztahu k řešení právní otázky, zda lze promlčet nárok na odstranění stavby vyplývající z § 135c obč. zák., když soud naopak neakceptoval další návrh na připuštění dovolání, a to k řešení otázky, zda vyhovění žalobnímu návrhu žalobkyně není v rozporu s dobrými mravy, když žalovaní nabídli žalobkyni na vypořádání vzájemných vztahů pozemek pod její stavbou, mající větší výměru, než pozemek žalobkyně, na němž stojí stavba žalovaných, kterou mají být povinni odstranit. Uvádí, že se soud v otázce, zda se právo vlastníka pozemku na odstranění neoprávněné stavby promlčuje, přiklonil k názoru, že nikoliv, avšak tento názor nezdůvodnil přesvědčivě. V této souvislosti dovolatelka namítá, že je důležité, jaký dopad takové promlčení pro vlastníka pozemku má. Nutno vycházet z principu vyjádřeného v § 120 odst. 2 obč. zák., že stavba není součástí pozemku, a nepřijatelný je stav právní nejistoty, v níž by se vlastník stavby nacházel po neomezenou dobu v obavě, zda se vůči němu nebude vlastník pozemku domáhat práv z titulu neoprávněné stavby. To platí tím spíš, stojí-li stavba na cizím pozemku jen z části. Odkazuje na stať „K některým aktuálním otázkám občanskoprávního institutu neoprávněné stavby“, Právní rozhledy č. 12/1997 a na § 418 a násl. občanského zákoníku obecného z roku 1811. Potvrdila-li žalobkyně, že již v roce 1977 věděla, že stavba žalovaných stojí na jejím pozemku, a žalobu na odstranění stavby podala podle § 221 tehdy platného obč. zák. až 5. 10. 1988, kdy se dověděla o tvrzeném porušení svého vlastnického práva, pak v době podání žaloby

bylo její právo promlčeno, a vznesli-li žalovaní námitku promlčení, měl odvolací soud podle toho rozhodnout. K otázce, zda postup žalobkyně nebyl v rozporu s dobrými mravy, již odvolací soud dovolání nepřipustil, ač jde rovněž o otázku právní, se dovolatelka dožaduje přezkumu, zda právní význam má. Nutno ji spatřovat v tom, zda se jeví jako zneužití práva stav, kdy stavby účastníků řízení stojí navzájem zčásti na pozemku druhé strany a kdy žalovaní nabízejí, leč marně, vyřešit vzniklou situaci výměnou pozemků nacházejících se pod stavbami. Uzavírá, že by bylo v rozporu s dobrými mravy přiznat žalobkyni žalované právo, i kdyby promlčeno nebylo. Navrhuje, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení, a současně navrhuje rozhodnout o odložení vykonatelnosti rozhodnutí.

Ve vyjádření k dovolání žalobkyně odkazuje na správné skutkové i právní závěry soudu prvního stupně i soudu odvolacího. Navrhuje dovolání zamítnout.

N e j v y š š í s o u d v řízení o dovolání postupoval podle procesních předpisů, platných k 31. 12. 2000 (část dvanáctá, hlava první, bod 17 zák. č. 30/2000 Sb., tedy podle o. s. ř. ve znění před novelou, provedenou tímto zákonem), a po zjištění, že dovolání je podáno osobou k tomu oprávněnou, je přípustné podle § 239 odst. 1, 2 o. s. ř., že je uplatněn dovolací důvod uvedený v § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. a že jsou splněny i další náležitosti dovolání a podmínky dovolacího řízení (§ 240 odst. 1, § 241 odst. 1 o. s. ř.), dovoláním napadené rozhodnutí přezkoumal a shledal dovolání důvodným. Proto rozhodnutí soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

V řízení o žalobě na vypořádání neoprávněné stavby podle § 135c obč. zák., podané proti spoluvlastníkům stavby, jde o taková společná práva a povinnosti žalovaných spoluvlastníků, že rozsudek se musí vztahovat na všechny žalované (§ 91 odst. 2 o. s. ř.). Proto dovolací soud podle § 242 odst. 2 písm. c) o. s. ř. přezkoumal napadený rozsudek ve vztahu ke všem žalovaným, i když dovolání podala jen žalovaná 1).

Dovolání je přípustné nejen podle § 239 odst. 1 o. s. ř. k řešení otázky, zda žaloba na vypořádání neoprávněné stavby podle § 135c obč. zák. podléhá promlčení, ale je přípustné i podle § 239 odst. 2 o. s. ř. Za otázku, jejíž řešení činí z rozsudku odvolacího soudu rozhodnutí po právní stránce zásadní, považuje dovolací soud otázku, zda při rozhodování o neoprávněné stavbě má právní význam skutečnost, že i žalobce zřídil na pozemku žalovaného neoprávněnou stavbu a žalovaný nabízí směnu zastavěných pozemků.

Promlčením právo nezaniká, ale je oslabeno, neboť jeho významná složka, kterou představuje nárok (vymahatelnost práva v soudním řízení), se stává podmíněným. Nárok směřuje proti konkrétní osobě a je složkou práva, které tvoří obsah relativního právního vztahu. Řízení o vypořádání neoprávněné stavby je řízením, kde z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky a kde tedy soud není vázán návrhem účastníků (§ 153 odst. 2 o. s. ř.); pokud soud dospěje

k závěru, že žalobcem navržené vypořádání není přijatelné, musí upravit vztah mezi účastníky i jiným způsobem, vyplývajícím z § 135c obč. zák. (rozhodnutí publikované pod č. 42/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Z § 135c obč. zák. vyplývá právo vlastníka pozemku žádat soud o vypořádání neoprávněné stavby, nikoliv právo na konkrétní majetkové plnění.

Promlčují se všechna práva majetková s výjimkou práva vlastnického (§ 100 odst. 2 obč. zák.). Právo vlastníka pozemku žádat soud o rozhodnutí o neoprávněné stavbě podle § 135c obč. zák. se nepromlčuje. Jde o právo žádat soud o vydání konstitutivního rozhodnutí, které neobsahuje hmotněprávní nárok vztahující se k žalovanému. Nárok vzniká až v okamžiku, kdy konstitutivní rozhodnutí nabude právní moci. Teprve poté by šlo uvažovat o promlčení. Právo žádat soud o vydání konstitutivního rozhodnutí se může promlčet (nebo prekludovat) jen v případě, že to zákon výslovně stanoví. Skutečnost, že vlastník pozemku delší dobu stavbu trpěl a došlo tak k určité stabilizaci poměrů, by měla být zohledněna při rozhodování o osudu neoprávněné stavby.

Z § 135c obč. zák. vyplývá, že nelze nařídít odstranění stavby tam, kde to není účelné. Účelnost odstranění neoprávněné zřízené stavby je třeba vždy hodnotit objektivně, tj. s přihlédnutím ke všem okolnostem a povaze každého jednotlivého případu. V rámci této volné úvahy soud musí přihlížet také k tomu, zda by odstranění stavby nebylo v rozporu s dobrými mravy (§ 3 odst. 1 obč. zák.). Přihlíží se zejména k povaze a rozsahu hospodářské ztráty, která by odstraněním stavby vznikla, k tomu, zda vlastník stavby a jeho rodina ve stavbě bydlí či nikoliv, jaký je rozsah zastavěného pozemku, zda vlastník stavby věděl, že staví na cizím pozemku či naopak, zda stavěl v dobré víře, že mu pozemek patří, a teprve dodatečně podle geodetického zaměření a podle provedené opravy zjistil opak. Soud musí v těchto případech porovnat hospodářskou a jinou ztrátu, která by odstraněním stavby vznikla, se zájmem na dalším využití stavby. Je třeba přihlídnout i k důvodům, pro které vlastník pozemku řádně nezakročil proti neoprávněné stavbě v době její realizace, a pokud vlastník pozemku o neoprávněné stavbě věděl, též k době, která od zřízení stavby uplynula. Nelze předvídat všechny okolnosti, které bude nutno při rozhodování o neoprávněné stavbě vzít v úvahu. Soud musí pečlivě přihlídnout ke všemu, co vyšlo v řízení najevo, a vzniklou situaci komplexně zhodnotit.

V případě, že vlastník pozemku od počátku o neoprávněné stavbě věděl a bez vážného důvodu se u stavebního úřadu nebo u soudu nedomáhal zastavení stavebních prací a brání se až po dokončení stavby, je třeba zvážit, zda jeho jednání není šikanou a zda by rozhodnutí o odstranění stavby nebylo v rozporu s dobrými mravy.

V dané věci vyšlo najevo, že účastníci na obou stranách sporu vzájemně zasahují do vlastnického práva k pozemkům tím, že na nich mají zřízeny neoprávněné stavby. Soudy správně konstatovaly, že žalovanými navrhované vzájemné vyrovnání nároků směnou pozemků není proti vůli žalobce možné. Avšak tato okolnost byla právně významná při posouzení otázky, zda je na místě, a to i s přihlédnutím k dob-

rým mravům, rozhodnout o odstranění stavby žalovaných. V této souvislosti bylo též nutno zvážit, jaká újma objektivně žalobkyni v důsledku neoprávněné stavby vznikla a jak je omezena v užívání zbývající části pozemku. Bylo třeba přihlídnout i k dalším kritériím rozhodování o neoprávněné stavbě, uvedeným shora. Pokud se soudy v nalézacím řízení těmito hledisky nezabývaly, je jejich úvaha o tom, že na místě je jen rozhodnutí o odstranění stavby, předčasná, a rozhodnutí odvolacího soudu tak spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Z uvedeného je zřejmé, že dovolání je důvodné. Proto nezbylo, než rozhodnutí odvolacího soudu zrušit (§ 243b odst. 1, věta za středníkem, o. s. ř.); vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 o. s. ř.).

Právní úpravou zástavního práva, účinnou od 1. 1. 2001 (Čl. I bod 6 zákona č. 367/2000 Sb.), se řídí v době od 1. 1. 2001 rovněž práva (nároky) zástavních věřitelů na uspokojení ze zástavy (z prodeje či zpeněžení zástavy soudem), která vznikla podle právní úpravy zástavního práva účinné od 1. 9. 1998 do 31. 12. 2000; samotný vznik práva (nároku) na uspokojení ze zástavy se v tomto případě řídí právní úpravou zástavního práva účinnou od 1. 9. 1998 do 31. 12. 2000. Vzniklo-li právo (nárok) na uspokojení ze zástavy v době do 31. 8. 1998, řídí se i po 1. 1. 2001 právní úpravou zástavního práva, účinnou do 31. 8. 1998.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 5. 2002, sp. zn. 21 Cdo 1162/2001)

Zástavní věřitel se návrhem podaným u Okresního soudu v Táboře domáhal, aby soud nařídil k uspokojení jeho pohledávky ve výši 575 000 Kč s 26% úrokem od 4. 11. 1997 do zaplacení prodeje zástavy – nemovitostí zástavních dlužníků, a to „budovy čp. 274 na stavební parcele 356 označené jako objekt bydlení, stavební parcely parcelní č. 356, pozemkové parcely parc. č. 833/11 označené jako zahrada, pozemkové parcely parcelní č. 1573/16 označené jako ostatní plocha neplodná, to vše v katastrálním území O., a to vše zapsáno u Katastrálního úřadu v T. pro obec a katastrální území O. na LV č. 180“. Návrh zdůvodnil zejména tím, že dne 17. 9. 1997 půjčil G. R., bytem v J., Ž. č. 88, částku 500 000 Kč, kterou se mu dlužník zavázal vrátit spolu se smluvným 17% úrokem do 3. 11. 1997, a že uvedená pohledávka je zajištěna zástavním právem na nemovitostech zástavních dlužníků, zřízeným podle zástavní smlouvy ze dne 17. 9. 1997. Protože dlužník pohledávku v celkové výši 575 000 Kč řádně a včas nesplnil, domáhá se zástavní věřitel uspokojení ze zástavy.

Okresní soud v Táboře usnesením ze dne 28. 12. 2000 návrh zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Soud prvního stupně zjistil, že zástavní věřitel poskytl G. R. půjčku ve výši 500 000 Kč s příslušenstvím, splatnou dne 3. 11. 1997, že podle zástavní smlouvy ze dne 17. 9. 1997, podle které bylo ke dni 23. 10. 1997 vloženo do katastru nemovitostí zástavní právo, byla uvedená pohledávka zajištěna zástavním právem a že zástava je ve vlastnictví zástavních dlužníků. Vzhledem k tomu, že zástavnímu věřiteli vzniklo právo na uspokojení jeho pohledávky ze zástavy uplynutím splatnosti půjčky (tj. dnem 4. 11. 1997) a že právní úprava zástavního práva účinná do 31. 8. 1998 přímý prodej zástavy soudem neumožňovala, není návrh důvodný. Zákonem č. 165/1998 Sb., který mimo jiné s účinností od 1. 9. 1998 novelizoval ustanovení § 151f obč. zák., se spravují jen nároky zástavních věřitelů, u nichž „vzniklo právo navrhnout u soudu prodej zástavy až po 1. 9. 1998“.

K odvolání zástavního věřitele Krajský soud v Českých Budějovicích – pobočka v Táboře usnesením ze dne 29. 3. 2001 usnesení soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího

řízení a že proti tomuto usnesení se připouští dovolání, „když řešení otázky, zda ustanovení článku V. bodu 1 části páté zák. č. 367/2000 Sb., kterým se mění občanský zákoník, umožňuje nařídít prodej zástavy, přestože takové právo ze zástavního vztahu nevzniklo až po 1. 1. 2001, je po právní stránce zásadního významu“. Odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně v tom, že prodej zástavy podle právní úpravy platné od 1. 9. 1998 nelze nařídít, jestliže právo zástavního věřitele na uspokojení ze zástavy vzniklo před tímto datem. Podle názoru odvolacího soudu změnu v tomto směru nepřinesla ani novela občanského zákoníku provedená zákonem č. 367/2000 Sb. I když podle ustanovení článku V. bodu 1 části páté tohoto zákona zástavní práva, jejichž rozsah byl vymezen přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, zůstávají zachována se všemi účinky podle dosavadní právní úpravy i po dni nabytí účinnosti tohoto zákona, avšak uspokojení ze zástavy se řídí tímto zákonem, neznamená to podle názoru odvolacího soudu „prolomení zásady o nepřipustnosti tzv. pravé zpětné účinnosti“; občanský zákoník ve znění zákona č. 367/2000 Sb. účinný od 1. 1. 2001 tedy umožňuje zástavnímu věřiteli navrhnout u soudu přímo prodej zástavy, jen jestliže mu takové právo vzniklo před 1. 1. 2001. Přejícná ustanovení zákona č. 367/2000 Sb. navíc mohou zpětně upravovat vztahy pouze „do doby účinnosti přechodných ustanovení předchozí novely“.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal zástavní věřitel dovolání. Namítá, že ustanovení článku V. bodu 1 věty druhé části páté zákona č. 367/2000 Sb. „výslovně a nepochybnitelným způsobem“ uvádí postup při uspokojení ze zástavy tak, že od 1. 1. 2001 „se má postupovat způsobem stanoveným touto novelou“. Nejedná se přitom o pravou zpětnou účinnost nové právní úpravy, neboť tato úprava nezakládá žádný nový nárok zástavního věřitele; i před účinností zákona č. 367/2000 Sb. se zástavní věřitel mohl domáhat uspokojení ze zástavy, jestliže zajištěná pohledávka nebyla řádně a včas splněna, a to i „soudní cestou, i když poněkud složitějším způsobem“. Jestliže nová právní úprava výslovně uvádí procesní postup, jak lze zástavu zpeněžit soudním prodejem, a pro soudní prodej stanoví pravidla, jedná se o „pouhou modifikaci již tehdy existujícího následku vázaného na existenci zástavní smlouvy při splatnosti pohledávky“. I kdyby ustanovení článku V. bodu 1 věty druhé části páté zákona č. 367/2000 Sb. představovalo pravou zpětnou účinnost nové právní úpravy, neznamená to, že by nemohla být v projednávané věci použita. Ze zásady nepřipustnosti pravé zpětné účinnosti nové právní úpravy lze připustit výjimku, a to tam, kde právní povinnost sice v minulosti neexistovala, avšak byla „pociťována jako mravní imperativ“, nebo kde ji lze odůvodnit potřebou nastolit veřejný pořádek. V případě zástavního práva vstupuje zástavní dlužník do právního vztahu s vědomím, že bude k uspokojení pohledávky zástavního věřitele použita zástava, nebude-li zajištěná pohledávka řádně a včas splněna. I kdyby v minulosti neexistovala možnost zástavního věřitele domoci se uspokojení své pohledávky zpeněžením zástavy, popřípadě kdyby taková možnost byla obtížně uskutečnitelná, bylo by to proti „citu spravedlnosti a proti představám společnosti o veřejném pořádku“; nová právní úprava „požadavek společnosti na spra-

vedlnost a veřejný pořádek uspokojuje“. Připustit závěr, že novou právní úpravu nelze aplikovat na zástavní smlouvy vzniklé před 1. 1. 2001, znamená podle názoru dovolatele „znevýhodnit všechny zástavní věřitele ze zástavních smluv vzniklých do 31. 12. 2000 proti zástavním věřitelům, jejichž práva vzniknou od 1. 1. 2001“, čímž se vytratí princip rovnosti „před právem“. Zástavní věřitel navrhl, aby dovolací soud napadené usnesení odvolacího soudu zrušil a aby mu věc vrátil k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) dovolání projednal podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2000 (srov. část dvanáctou, hlavu I, bod 17. zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř. a že jde o usnesení, proti kterému je podle ustanovení § 239 odst. 1 o. s. ř. dovolání přípustné, přezkoumal napadené usnesení ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. a dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné. Proto je zamítl.

Z odůvodnění:

Z hlediska skutkového stavu bylo v projednávané věci soudy zjištěno (správnost těchto zjištění dovolatel nenapadá), že zástavní právo k nemovitostem, jejichž prodej zástavní věřitel navrhuje, vzniklo na základě zástavní smlouvy ze dne 17. 9. 1997; zástavní právo podle této smlouvy bylo vloženo do Katastru nemovitostí ČR rozhodnutím Katastrálního úřadu v T. č. j. 10 V2-3089/97 s tím, že právní účinky vkladu nastaly dnem 23. 10. 1997. Pohledávka zástavního věřitele za dlužníkem G. R. zajištěná tímto zástavním právem se stala splatnou dnem 3. 7. 1997.

Za situace, kdy zajištěná pohledávka nebyla řádně a včas splněna a kdy tedy vzniklo zástavnímu věřiteli právo na uspokojení jeho pohledávky ze zástavy nepochybně v době do 31. 8. 1998, byl pro rozhodnutí o návrhu zástavního věřitele na prodej zástavy mimo jiné významný závěr o tom, jakou právní úpravou se řídí uspokojení pohledávky zástavního věřitele ze zástavy.

Podle ustanovení § 151a odst. 1 obč. zák. (ve znění účinném od 1. 1. 1992 do 31. 12. 2000) zástavní právo slouží k zajištění pohledávky a jejího příslušenství tím, že v případě jejich řádného a včasného nesplnění je zástavní věřitel oprávněn domáhat se uspokojení z věci zastavené.

Podle ustanovení § 151f odst. 1 obč. zák. (ve znění účinném od 1. 1. 1992 do 31. 8. 1998), není-li zajištěná pohledávka řádně a včas splněna, může se zástavní věřitel domáhat uspokojení ze zástavy, a to i tehdy, když zajištěná pohledávka je promlčena.

Podle ustanovení § 151f odst. 2 obč. zák. (ve znění účinném od 1. 1. 1992 do 31. 8. 1998), je-li na zajištění téže pohledávky zastaveno několik samostatných věcí, zástavní věřitel je oprávněn domáhat se uspokojení celé pohledávky nebo její části z kterékoliv zástavy.

Při řešení otázky, jak se zástavní věřitel mohl v řízení před soudem podle právní úpravy účinné od 1. 1. 1992 do 31. 8. 1998 domáhat uspokojení ze zástavy, soudní

praxe dospěla v první řadě k závěru, že zástavní věřitel se může domáhat uspokojení ze zástavy při výkonu rozhodnutí prodejem nemovité zástavy jen na základě vykonatelného rozhodnutí, popřípadě jiného titulu pro výkon rozhodnutí, směřujícího proti zástavnímu dlužníkovi (srov. například usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 26. 7. 1994 sp. zn. 5 Co 1599/94, uveřejněné pod č. 13 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1996). Nejvyšší soud České republiky pak vyslovil právní názor (srov. například jeho usnesení ze dne 18. 12. 1997 sp. zn. 2 Cdon 967/97, uveřejněné pod č. 46 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1998), že právo zástavního věřitele domáhat se uspokojení ze zástavy (§ 151f odst. 1 obč. zák.), nebyla-li zástavním právem zajištěná pohledávka řádně a včas splněna, může být v řízení před soudem vyjádřeno jen jako nárok na zaplacení zajištěné pohledávky (popřípadě též jejího příslušenství) s tím, že uspokojení této pohledávky se oprávněný zástavní věřitel může domáhat jen z výtěžku prodeje zástavy.

S účinností od 1. 9. 1998 bylo změněno ustanovení § 151f odst. 1 obč. zák. tak, že slova „se zástavní věřitel domáhat uspokojení ze“ byla nahrazena slovy „zástavní věřitel u soudu navrhnout prodej“, a ustanovení § 151f odst. 2 obč. zák. tak, že slova „zástavní věřitel je oprávněn domáhat se uspokojení celé pohledávky nebo její části z“ byla nahrazena slovy „může zástavní věřitel k uspokojení své celé pohledávky nebo její části navrhnout u soudu prodej“ (srov. čl. III a čl. VIII zákona č. 165/1998 Sb.). V čl. IV zákona č. 165/1998 Sb. byla současně provedena změna občanského soudního řádu; do ustanovení § 274 o. s. ř. bylo vloženo písmeno a), podle kterého „ustanovení § 251 až 271 se použije i na výkon usnesení soudu o prodeji zástavy“, a bylo změněno ustanovení § 372 o. s. ř. tak, že zní: „Stanoví-li zákon, že zástavní věřitel může u soudu navrhnout prodej zástavy, použijí se přiměřeně ustanovení o výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí nebo prodejem nemovitostí“.

Uvedená právní úprava zástavního práva, účinná od 1. 9. 1998, poskytla zástavnímu věřiteli – na rozdíl od úpravy účinné do 31. 8. 1998 (nehledě k ustanovení § 299 odst. 2 obč. zák.) – právo navrhnout u soudu prodej zástavy a uspokojit se tak v řízení před soudem z výtěžku prodeje zástavy, aniž by mu musela být – jako tomu bylo do té doby – pohledávka přiznána vykonatelným soudním rozhodnutím nebo jiným titulem, podle kterého lze nařídít výkon rozhodnutí. Právní úprava zástavního práva, účinná od 1. 9. 1998, nepředstavovala jen „modifikaci“ nároku zástavního věřitele na uspokojení jeho pohledávky ze zástavy. Ve skutečnosti přinesla – jak uvedeno výše – nový nárok, který z do té doby účinné právní úpravy zástavního práva (nehledě k ustanovení § 299 odst. 2 obč. zák.) nevyplýval a který zástavní věřitel mohl uplatnit vedle jiných (dosavadních) oprávnění směřujících k výkonu (realizaci) zástavního práva.

Ve vztahu k nároku zástavního věřitele na uspokojení ze zástavy vyslovil Nejvyšší soud právní názor (srov. jeho usnesení ze dne 18. 4. 2000 sp. zn. 21 Cdo 2525/99, které bylo uveřejněno pod č. 34 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2001), že zástavní věřitel je ve smyslu ustanovení § 151f obč. zák. (ve znění čl. III zákona č. 165/1998 Sb., účinného od 1. 9. 1998) oprávněn navrhnout u soudu prodej zá-

stavy a soud ve smyslu ustanovení § 274 písm. a) a § 372 občanského soudního řádu (ve znění čl. IV zákona č. 165/1998 Sb., účinného od 1. 9. 1998) rozhodne o prodeji zástavy tehdy, vzniklo-li právo zástavního věřitele na uspokojení jeho pohledávky ze zástavy v době od 1. 9. 1998, i když zástavní právo zajišťující jeho pohledávku vzniklo již v době do 31. 8. 1998; v případě, že právo (nárok) na uspokojení zástavního věřitele ze zástavy vzniklo do 31. 8. 1998, spravuje se toto právo (nárok) zástavního věřitele i v době od 1. 9. 1998 právní úpravou účinnou do 31. 8. 1998. Na uvedeném právním názoru nemá dovolací soud důvod cokoli měnit.

Právní úprava zástavního práva byla dále změněna s účinností od 1. 1. 2001 tak, že dosavadní ustanovení § 151a až § 151m obč. zák. byla zrušena a že úprava zástavního práva byla obsažena v nových ustanoveních § 152 až 174 obč. zák. (srov. Čl. I body 3 a 6 a Čl. VI zákona č. 367/2000 Sb.).

Ohledně uspokojení zástavního věřitele ze zástavy právní úprava, účinná od 1. 1. 2001, stanovila, že není-li pohledávka zajištěná zástavním právem splněna včas, má zástavní věřitel právo na uspokojení své pohledávky z výtěžku zpeněžení zástavy a že zástavu lze zpeněžit na návrh zástavního věřitele ve veřejné dražbě nebo soudním prodejem zástavy (srov. § 165 odst. 1 a 2 obč. zák.). Řízení o soudním prodeji zástavy bylo současně upraveno v nových ustanoveních § 200y, § 200z a § 200aa občanského soudního řádu (srov. Čl. II zákona č. 367/2000 Sb.).

Právní úprava zástavního práva, účinná od 1. 1. 2001, poskytla zástavnímu věřiteli – obdobně jako právní úprava účinná od 1. 9. 1998 – právo navrhnout u soudu prodej zástavy a uspokojit se tak v řízení před soudem z výtěžku prodeje (zpeněžení) zástavy, aniž by mu musela být zajištěná pohledávka přiznána vykonatelným soudním rozhodnutím nebo jiným titulem, podle kterého lze nařídit výkon rozhodnutí. Oproti dosavadní úpravě však stanoví nová (odlišná) pravidla, za nichž může zástavní věřitel navrhnout soudní prodej zástavy a za nichž může soud rozhodnout o nařízení prodeje zástavy a o jejím zpeněžení.

Přechodné ustanovení k právní úpravě zástavního práva, účinné od 1. 1. 2001, jakož i k právní úpravě řízení o soudním prodeji zástavy, rovněž účinné od 1. 1. 2001, je obsaženo v ustanovení Čl. V. bodě 1 zákona č. 367/2000 Sb. Podle tohoto ustanovení zástavní práva, jejichž rozsah byl vymezen přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, zůstávají zachována se všemi účinky podle dosavadní právní úpravy i po dni nabytí účinnosti tohoto zákona; uspokojení ze zástavy se však řídí tímto zákonem.

Při výkladu ustanovení Čl. V. bodu 1 zákona č. 367/2000 Sb. dovolací soud v první řadě přihlédl k tomu, že pravá zpětná účinnost právní úpravy je nepřipustná. K definičním znakům právního státu patří princip právní jistoty a ochrany důvěry účastníků právních vztahů v právo. Součástí právní jistoty je také zákaz pravé zpětné účinnosti právních předpisů; tento zákaz, který je pro oblast trestního práva hmotného vyjádřen v čl. 40 odst. 6 Listiny základních práv a svobod, lze pro ostatní právní odvětví (včetně právních vztahů ze zástavního práva) dovodit z čl. 1 Ústavy České republiky (srov. například právní názor uvedený v nálezu pléna Ústavního soudu ČR ze dne 28. 2.

1996, sp. zn. Pl. ÚS 9/95, uveřejněném pod č. 16 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu ČR, sv. 5, ročník 1996 – I. díl, a v nálezu pléna Ústavního soudu ČR ze dne 4. 2. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 21/96, uveřejněném pod č. 63/1997 Sb.).

Pravou zpětnou účinnost právní úpravy zástavního práva, účinné od 1. 1. 2001, nelze dovodit – jak se domnívá dovolatel – z potřeby nastolit veřejný pořádek nebo stanovit právní povinnost, která v minulosti neexistovala a byla pocítována jako mravní imperativ. Dovolatel totiž – nehledě k zákazu pravé zpětné účinnosti právních předpisů – vychází z předpokladu, že do 31. 12. 2000 neměl zástavní věřitel možnost domoci se uspokojení zajištěné pohledávky ze zástavy, popřípadě že taková možnost byla jen obtížně uskutečnitelná. Uvedený předpoklad je – jak vyplývá z výše uvedeného – chybný; v době do 31. 12. 2000 i v době do 31. 8. 1998 mohl zástavní věřitel dosáhnout uspokojení ze zástavy, nebyla-li zajištěná pohledávka řádně a včas splněna, ovšem jinými způsoby (zčásti jinými způsoby) než podle právní úpravy účinné od 1. 1. 2001. V tom, že právní úprava stanoví rozdílné (jiné) způsoby uspokojení nároku věřitele (zástavního věřitele), nelze důvodně spatřovat absenci veřejného pořádku a ani nemožnost domoci se práva.

Při výkladu ustanovení Čl. V. bodu 1 zákona č. 367/2000 Sb. je třeba dále přihlídnout k tomu, že právní úprava zástavního práva, účinná od 1. 1. 2001, neposkytuje zástavnímu věřiteli při soudní realizaci zástavního práva „nové“ právo (nový nárok), ale že jen stanoví nová (odlišná) pravidla, za nichž může zástavní věřitel navrhnout soudní prodej zástavy a za nichž může soud rozhodnout o nařízení prodeje zástavy a o jejím zpeněžení. Rovněž tato skutečnost implikuje závěr, že se nejedná o pravou zpětnou účinnost právní úpravy zástavního práva, účinné od 1. 1. 2001.

Ustanovení Čl. V. bodu 1 zákona č. 367/2000 Sb. tedy nemůže představovat pravou zpětnou účinnost právní úpravy zástavního práva, účinné od 1. 1. 2001. Z věty první tohoto ustanovení vyplývá, že právní úprava zástavního práva, účinná od 1. 1. 2001, vůbec nemá – s výjimkou uspokojení ze zástavy – zpětnou účinnost; zástavní práva, jejichž rozsah byl vymezen (například smlouvou, zákonem, rozhodnutím soudu nebo správního úřadu) v době do 31. 12. 2000, se i v době po 1. 1. 2001 spravují dosavadní právní úpravou. Věta druhá Čl. V. bodu 1 zákona č. 367/2000 Sb. pak spočívá na principu nepravé zpětné účinnosti právní úpravy zástavního práva, účinné od 1. 1. 2001.

Nepravá zpětná účinnost ustanovení Čl. V. bodu 1 věty druhé zákona č. 367/2000 Sb. nezasahuje – jak správně dovodil odvolací soud – do úpravy právních vztahů ze zástavního práva, vzniklých před 1. 9. 1998. Je tomu tak jednak proto, že přechodné ustanovení k zákonu č. 367/2000 Sb. představuje a může představovat jen vymezení vztahů mezi novou právní úpravou (účinnou od 1. 1. 2001) a dosavadní právní úpravou zástavního práva (tj. právní úpravou zástavního práva, účinnou od 1. 9. 1998), jednak z toho důvodu, že jím nemohou být a nejsou dotčeny nároky účastníků právních vztahů ze zástavního práva, vzniklé do 31. 8. 1998, neboť jinak by došlo k nepřipustnému zásahu do již nabytých práv (zejména k odnětí práv, která účastníci již nabyli podle právní úpravy zástavního práva, účinné do 31. 8. 1998).

Nepravá zpětná účinnost ustanovení Čl. V. bodu 1, věty druhé, zákona č. 367/2000 Sb. – jak vyplývá z výše uvedeného – znamená, že od 1. 1. 2001 se řídí novou právní úpravou zástavního práva, účinnou od 1. 1. 2001, rovněž práva (nároky) zástavních věřitelů na uspokojení ze zástavy (z prodeje či zpeněžení zástavy soudem), která vznikla podle právní úpravy zástavního práva účinné od 1. 9. 1998 do 31. 12. 2000, a že samotný vznik práva (nároku) na uspokojení ze zástavy se řídí dosavadními předpisy, tj. právní úpravou zástavního práva účinnou od 1. 9. 1998 do 31. 12. 2000. Vzniklo-li právo (nárok) na uspokojení ze zástavy v době do 31. 8. 1998, řídí se i nadále právní úpravou zástavního práva, účinnou do 31. 8. 1998.

V projednávané věci vzniklo právo (nárok) zástavního věřitele na uspokojení ze zástavy v době do 31. 8. 1998. Odvolací soud – jak vyplývá z výše uvedeného – tedy dospěl ke správnému závěru, že toto právo se i nadále řídí právní úpravou zástavního práva, účinnou do 31. 8. 1998, že návrhu na prodej zástavy, vycházejícímu z právní úpravy účinné od 1. 9. 1998 do 31. 12. 2000, nebylo možné vyhovět, a že na tomto stavu nic nezměnilo ani ustanovení Čl. V. bodu 1, věty druhé, zákona č. 367/2000 Sb.

Protože usnesení odvolacího soudu je správné, Nejvyšší soud dovolání zástavního věřitele podle ustanovení § 243b odst. 1, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.

Podle § 181 odst. 1 obch. zák. je rozhodující, zda navrhovatel (akcionář) má aktivní věcnou legitimaci v době rozhodnutí soudu.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 5. 2002, sp. zn. 29 Odo 657/2001)

Napadeným usnesením změnil Vrchní soud v Praze usnesení Krajského obchodního soudu v Praze ze dne 16. 4. 1999, kterým tento soud zmocnil navrhovatele ke svolání valné hromady S., a. s. (dále jen „společnost“), s pořadem vymezeným ve výroku, tak, že žalobu zamítl.

Přitom odvolací soud rozhodoval o věci již podruhé, když jeho předchozí usnesení zrušil dovolací soud usnesením ze dne 11. 10. 2000. Nejvyšší soud přisvědčil závěru odvolacího soudu, že když akcionář v průběhu řízení přestane splňovat podmínku stanovenou v § 181 odst. 1 obch. zák. pro podání žaloby o zmocnění ke svolání valné hromady, ztrácí ve sporu věcnou legitimaci. Vytkl však odvolacímu soudu, že splnění uvedené podmínky dostatečně nezkoumal.

V odůvodnění svého usnesení odvolací soud uvedl, že z výpisů z účtu navrhovatele vedeného u Střediska cenných papírů zjistil, že počet akcií společnosti na tomto účtu činil ke dni 19. 8. 1998 – 25 160 Kč, ke dni 30. 11. 1999 – 25 160 Kč a ke dni 19. 2. 2001 – 29 633 Kč. Podle obchodního rejstříku činí základní jmění společnosti od 19. 8. 1998 – 296 202 000 Kč, předtím činilo 197 468 000 Kč. Z uvedeného vyplývá, že od 19. 8. 1998 poklesla jmenovitá hodnota akcií společnosti ve vlastnictví navrhovatele pod 10 % základního jmění. Právo domoci se soudního zmocnění ke svolání valné hromady uplatněné žalobou ze dne 11. 8. 1998 proto dnem 19. 8. 1998 zaniklo. Od toho dne je proto žaloba nedůvodná. Okolnost, že v roce 2000 přesáhl podíl navrhovatele na základním jmění společnosti 10 %, je v souzené věci bez významu. K opětovnému nabytí věcné legitimace ve sporu nedošlo, neboť uvedená okolnost k tomu nedostačuje. Jednak chybí splnění druhé podmínky stanovené v § 181 obch. zák. pro vznik práva domoci se svolání konkrétní mimořádné valné hromady, a to nová marná žádost o její svolání adresovaná představenstvu, jednak by nové právo na zmocnění svolat valnou hromadu muselo být uplatněno u soudu.

Proti usnesení odvolacího soudu podal navrhovatel dovolání. Co do jeho přípustnosti odkázal na ustanovení § 237 odst. 1 písm. a), co do důvodů na ustanovení § 241 odst. 2 písm. a), b) o. s. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2001. Odvolacímu soudu tedy vytýká, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (písm. a/), a že jeho rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (písm. b/).

V dovolání uvedl, že z ustanovení § 181 odst. 3 obch. zák. vyplývá, že jestliže má akcionář 10% podíl na základním jmění společnosti, zakládá tato skutečnost jeho aktivní legitimaci k podání žaloby podle tohoto ustanovení a tato legitimace

trvá až do rozhodnutí v takové věci. Dovolatel dále namítá, že ke dni vydání napadeného rozhodnutí odvolacího soudu podmínku stanovenou v § 181 odst. 3 obč. zák. splňoval, což odvolací soud nezjišťoval.

Dovolatel navrhuje, aby dovolací soud usnesení odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Podle části dvanácté, hlavy první, bodu 17., zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným před dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 1. 2001). O takový případ jde i v této věci, jelikož odvolací soud (ve shodě s bodem 15., hlavy první, části dvanácté zákona č. 30/2000 Sb.) odvolání rovněž projednal a rozhodl podle dosavadních předpisů.

N e j v y š š í s o u d napadené usnesení zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Dovolání je přípustné podle ustanovení § 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř. Z hlediska rozhodného znění občanského soudního řádu dovolatel svými argumenty uplatňuje především dovolací důvod dle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř., jehož prostřednictvím lze zpochybnit správnost právního posouzení věci odvolacím soudem.

Otázku aktivní věcné legitimace již dovolací soud vyřešil ve svém usnesení ze dne 11. 10. 2000, kterým zrušil předchozí usnesení odvolacího soudu, věc mu vrátil k dalšímu řízení a potvrdil jeho právní závěr o tom, že když akcionář v průběhu řízení přestane splňovat podmínku stanovenou v § 181 odst. 1 obč. zák. pro podání návrhu, aby soud rozhodl o jeho zmocnění ke svolání valné hromady, ztrácí aktivní legitimaci v takovém sporu. To však neznamená, že když navrhovatel znovu nabude postavení, umožňující mu domáhat se svolání valné hromady, nelze jeho žalobě vyhovět jinak, než na základě nového návrhu, jak dovodil odvolací soud. Z ustanovení § 167 odst. 2 ve vazbě na ustanovení 154 odst. 1 o. s. ř. vyplývá, že pro usnesení je rozhodující stav v době jeho vyhlášení, popřípadě jeho přijetí. Proto byl odvolací soud povinen zkoumat, zda v době přijetí napadeného usnesení navrhovatel splňoval podmínky rozhodné pro zmocnění ke svolání valné hromady; jestliže tyto podmínky splňoval, byla jeho žaloba po právu.

Protože akcie společnosti jsou zaknihované, odvolací soud může mít ke dni vydání nového rozhodnutí stěží k dispozici tak aktuální výpis ze Střediska cenných papírů, aby pouze na jeho základě mohlo být postaveno najisto, zda je navrhovatel vlastníkem potřebného počtu akcií. Proto bude v dalším řízení nezbytné, aby odvo-

lací soud svolal jednání, na kterém umožní oběma účastníkům předložit případné důkazy o tom, jaký je aktuální stav účtu navrhovatele ve Středisku cenných papírů oproti stavu, který vyplývá z výpisu, který bude mít soud k dispozici.

Právní závěr, na kterém založil odvolací soud své rozhodnutí, je nesprávný. Proto Nejvyšší soud jeho rozhodnutí podle ustanovení § 243b odst. 1, věta za středníkem, o. s. ř. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Je-li k zápisu do nadačního rejstříku dle § 35 odst. 1 zákona č. 227/1997 Sb. navržena nadace s jinými „zřizovateli“ než těmi, kteří ji v době před 1. lednem 1998 založili, soud návrh zamítne.

(Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 9. 2000, sp. zn. 7 Cmo 1203/99)

Napadeným usnesením ze dne 26. 4. 1999 Krajský obchodní soud v Praze zamítl návrh na zápis Nadace Š. do nadačního rejstříku. Vycházel přitom ze zjištění, že okruh zřizovatelů nadace, kteří mají být do rejstříku zapsáni, je jiný ve srovnání s původními zřizovateli nadace. Z nedatovaného statutu původní nadace ve spojení s žádostí o její registraci Okresním úřadem Praha – východ ze dne 19. 11. 1992 zjistil, že původními zřizovateli nadace byli: PVP, a. s., se sídlem ve V. P., dále BÚ-ČSAV se sídlem v P., PÚSČ v P., SSL v B., závod Z. se sídlem v P. a konečně GCŠ se sídlem ve Š. Navrhovatel se domáhal, aby jako zřizovatelé byli zapsáni: KCŠ – HZŠ se sídlem v K., GCŠ se sídlem tamtéž, PÚSČ se sídlem v P., BÚ AV ČR se sídlem v ZP, a konečně PVP se sídlem ve V. P. S poukazem na ustanovení § 35 odst. 1 zákona č. 227/1997 Sb. dovodil, že nejde o vznik nové nadace, nýbrž o přizpůsobení stávající nadace nové právní úpravě. Proto je vyloučeno, aby zřizovatelem nadace navrhované k zápisu do nadačního rejstříku byl někdo jiný než původní zřizovatel nadace.

Navrhovatel podal proti usnesení včas odvolání. Namítal, že při současné zákoně úpravě provedené zákonem č. 227/1997 Sb., z níž soud prvního stupně pravděpodobně vycházel, je sice logické, že osoby, které nadaci zřídily, jsou v nadačním rejstříku navždy vedeny jako zřizovatelé bez ohledu na jejich úmrtí popř. zánik, avšak nelze přehlédnout, že zákonná úprava nadací v roce 1992 byla diametrálně odlišná. Především úprava obsažená v občanském zákoníku byla kusá, a proto bylo nutno komplexní úpravu fungování jakékoli nadace provést ve statutu. V daném případě měli zřizovatelé postavení obdobné postavení společníků ve společnosti s ručením omezeným. Při zániku nebo úmrtí některého ze zřizovatelů, popř. rozhodli-li se některý ze zřizovatelů z nadace vystoupit, bylo nezbytné, aby byl nahrazen jinou osobou. Jinak by totiž plénům nadace bylo pouze čtyřčlenné, což by znemožnilo jeho rozhodování. Jeden z původních zakladatelů – SSL v B., závod Z. – v roce 1997 zanikl, a proto na jeho místo nastoupil do té doby přidružený člen nadace – KCŠ. Tento postup nebyl v rozporu se žádným ustanovením tehdy platného právního řádu ani se statutem nadace, byl schválen na zasedání pléna nadace dne 6. 1. 1998. Nadace nebyla povinna tuto změnu ohlásit příslušnému okresnímu úřadu. Kromě uvedeného soud prvního stupně po navrhovateli požadoval předložení řady doplňujících dokladů a další úpravu statutu a nakonec návrh zamítl, aniž se pokusil o zjištění příčiny, jež ke změně okruhu zřizovatelů vedla. Navrhl, aby odvolací soud změnil „rozsudek“ soudu prvního stupně a návrhu na zápis vyhověl.

Odvolání není důvodné. Proto Vrchní soud v Praze napadené usnesení potvrdil.

Z odůvodnění:

Soud prvního stupně správně vycházel z ustanovení zákona č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech (dále jen nadační zákon), který nabyl účinnosti dnem 1. 1. 1998. Podle ustanovení § 35 odst. 1 citovaného zákona se nadace vzniklé podle dosavadních předpisů považují za nadace nebo nadační fondy podle tohoto zákona, jestliže statutární orgán nadace ve lhůtě 12 měsíců ode dne účinnosti zákona podá návrh na zápis do rejstříku podle tohoto zákona, včetně doložení stanovené minimální výše nadačního jmění ke dni podání návrhu, a přiloží upravený statut nadace nebo nadačního fondu a výpis z rejstříku trestů členů správní rady, popř. revizora. Výpis z rejstříku trestů nesmí být starší šesti měsíců. Přizpůsobení nadace (přeměna na nadační fond) se právně provádí „úpravou“ statutu dosavadní nadace.

Nadace podle právních předpisů platných do vydání nadačního zákona i podle tohoto zákona je zvláštním druhem právnické osoby, resp. sdružením majetku, který má status právnické osoby. Majetkový základ nadace se při zřízení nadace vytváří vkladem zřizovatele či vklady zřizovatelů. Po vzniku nadace (podle dříve platných předpisů dnem registrace příslušným státním orgánem) již zánik zřizovatele – právnické osoby nebo úmrtí zřizovatele – fyzické osoby nemá žádný vliv na existenci nadace. Zřizovatel, ať již jím byla osoba právnická anebo fyzická, nemůže být po vzniku nadace změněn. Zřizovatelem je vždy pouze ten, kdo nadaci založil.

Z obsahu spisu je zřejmé, a navrhovatel to ostatně v odvolání připouští, že okruh zakladatelů nadace, jejichž zápisu do nadačního rejstříku se na základě upraveného statutu domáhá, je zčásti odchylný od okruhu původních zřizovatelů. Argumentace navrhovatele postavením původních zřizovatelů jako „členů“ nadace podle původního znění statutu není správná. Jestliže v původním statutu zvolil úpravu, podle níž byli zřizovatelé členy nadace a jako takoví byli též členy pléna jako vrcholného orgánu nadace, bylo možné eventuální problémy s hlasováním v plénu při zániku některého člena řešit přibráním dalšího člena, ale nikoliv záměnou zřizovatele. Ten, jak bylo výše vysvětleno, i za účinnosti předchozí právní úpravy, se nemohl nikdy změnit.

Z vyložených důvodů bylo napadené usnesení jako věcně správné podle § 219 o. s. ř. potvrzeno.

K předpokladům, za nichž lze vyhovět žalobě na vyloučení věci ze soupisu majetku konkursní podstaty (§ 19 zákona č. 328/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů), patří mimo jiné i to, že žalobu podala jiná osoba než úpadce a že v době, kdy soud rozhoduje o vyloučení věci (§ 154 odst. 1 o. s. ř.), trvají účinky konkursu a věc je nadále sepsána v konkursní podstatě.

Věřitel, který nepřihlásil svou pohledávku do konkursu, ač tuto povinnost měl, nemůže být po dobu trvání konkursu uspokojen z majetku konkursní podstaty; to platí i pro zajištěné věřitele (§ 28 odst. 1 zákona).

Z povahy zástavního práva plyne, že zpeněžení zástavy v konkursu vedeném na majetek osobního dlužníka má přednost před jejím zpeněžením v konkursu vedeném na majetek zástavního dlužníka – vlastníka zástavy.

Práva a povinnosti spojené se soupisem majetku do konkursní podstaty svědčí tomu správci konkursní podstaty, který majetek sepsal jako první.

Správce konkursní podstaty úpadce je i v průběhu sporu o vyloučení věci ze soupisu majetku konkursní podstaty oprávněn věc držet, užívat a používat její plody a užítky (například ji pronajímat a inkasovat nájemné), a to bez zřetele k tomu, zda je úpadce vlastníkem věci.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2002, sp. zn. 29 Cdo 2086/2000)

K r a j s k ý s o u d v Hradci Králové rozsudkem ze dne 19. 10. 1999 zamítl žalobu, již se žalobce domáhal toho, aby z konkursní podstaty úpadkyně R., s. r. o., byly vyloučeny ve výroku označené nemovitosti. Soud prvního stupně – cituje ustanovení § 27 odst. 5 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“), v tehdy platném znění – dospěl po provedeném dokazování k závěru, že právu správce konkursní podstaty vyžádat a vymáhat v citovaném ustanovení uvedená plnění (tedy i vynucovat je cestou soudního či jiného řízení) odpovídá povinnost osob, které pohledávky vůči úpadci zajišťují, toto plnění správci poskytnout. K tomu, aby správce byl v těchto případech aktivně legitimován označená plnění vyžádat a vymáhat, je třeba plnění osob, které zajišťují pohledávky vůči úpadci, zapsat do konkursní podstaty úpadce. Odtud vyplývá, že žalovaný jako správce konkursní podstaty sepsal nemovitosti do konkursní podstaty oprávněně, neboť šlo o plnění, kterým žalobce zajišťoval pohledávky vůči úpadkyni.

K odvolání žalobce **V r c h n í s o u d** v Praze rozsudkem ze dne 18. 5. 2000 změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalovaný je povinen vyloučit nemovitosti z konkursní podstaty úpadkyně R., s. r. o., do tří dnů od právní moci rozsudku. Odvolací soud poukázal na to, že vlastníkem nemovitostí a zástavním dlužníkem je společnost E., a. s., zástavními věřiteli P., a. s., a I. P. b., a. s., a osobním dlužníkem společnost R., s. r. o. Na tomto základě zdůraznil, že zástavní právo je jedním z právních

prostředků zajištění závazků a slouží k zajištění pohledávky a jejího příslušenství, přičemž předpokladem vzniku zástavního práva je platný (hlavní) zajišťovaný závazek. Obsahem vztahu ze zástavního práva je právo věřitele navrhnout prodej zástavy v případě, že zajištěný závazek nebyl řádně a včas splněn; povinnost zástavního dlužníka pak spočívá ve strpění realizace zástavního práva k zástavě. Vzhledem k tomu není podle odvolacího soudu namístě závěr, že správce konkursní podstaty úpadce – dlužníka z úvěrové smlouvy je oprávněn zapsat do konkursní podstaty úpadce i nemovitosti, kterými zástavní dlužník zajišťoval pohledávky vůči úpadci – dlužníkovi. Postupem žalovaného (to jest zapsáním předmětu zástavních smluv do konkursní podstaty dlužníka z hlavního závazkového vztahu) nelze nahradit postup dle § 27 odst. 5 ZKV. Jestliže by žalovaný chtěl postupovat podle tohoto ustanovení, pak by musel od zástavního dlužníka vymáhat plnění ve prospěch podstaty. Pouze na základě tohoto oprávnění však nelze dovozovat právo žalovaného zapsat předmět zástavní smlouvy do konkursní podstaty úpadkyně R., s. r. o. Nelze ani přehlédnout, že zástavní smlouva je soukromoprávní vztah mezi dvěma účastníky, který byl v době uzavírání obou zástavních smluv jednoznačně definován ustanovením § 151a obč. zák. a § 299 obch. zák. Účastníci smluv tedy uzavírali smlouvu s vědomím, jaká práva a povinnosti z tohoto vztahu vyplývají, přičemž povinnost zástavního dlužníka odpovídá jen tomu, co plyne z podstaty práva, to jest trpět jeho zajišťovací a uhrazovací funkcí. Nemovitosti tudíž neměly být zařazeny do konkursní podstaty úpadkyně R., s. r. o.

Žalovaný podal proti rozsudku odvolacího soudu včas dovolání, namítaje, že spočívá na nesprávném právním posouzení věci (tedy, že je dán dovolací důvod dle § 241 odst. 3 písm. d/ o. s. ř.). Konkrétně dovolatel poukazuje na to, že zákon v nastalé situaci nedává správci konkursní podstaty jinou možnost, než zapsat nemovitosti zastavené ve prospěch věřitelů společnosti R., s. r. o., do konkursní podstaty. Řešený právní vztah nelze zdůvodnit (z pohledu hmotného práva) výkladem příslušných ustanovení občanského zákoníku (jak to učinil odvolací soud). Za stavu, kdy oba účastníci právního vztahu jsou v konkursu, je nutno postupovat podle ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání. Věřitelé úpadkyně R., s. r. o., nemají možnost postupovat podle občanského zákoníku a jelikož nejsou věřiteli úpadkyně E., a. s., nemají možnost uspokojení ani v konkursním řízení vedeném vůči této úpadkyni. Povinnost zástavního dlužníka – E., a. s., přešla na správce konkursní podstaty JUDr. K., který je v podmínkách konkursního řízení povinen strpět (stejně, jako by tuto povinnost měl zástavní dlužník) jeho zajišťovací a uhrazovací funkci. V konkursním řízení to lze provést jen zapsáním zástavy do konkursní podstaty úpadce, kde své pohledávky přihlásili zástavní věřitelé. Jediným možným, logicky a prakticky zdůvodnitelným právním posouzením věci je ponechání nemovitostí v konkursní podstatě úpadkyně R., s. r. o. Odvolací soud byl zřejmě při svém výkladu veden myšlenkou dispoziční volnosti zástavního věřitele a zástavce, když zástavce se může mimo vůli zástavního dlužníka dohodnout se zástavním věřitelem o úhradě nebo zajištění dluhu v jiné formě nebo na jiném předmětu. Tato úvaha je však v podmínkách, kdy zástavce a dlužník zástavního věřitele jsou

v konkursu, nefunkční a nepraktická. Promítnuto do praxe právní posouzení věci odvolacím soudem znamená, že správce konkursní podstaty úpadkyně R., s. r. o., nemůže ani účinně žádat správce konkursní podstaty úpadkyně E., a. s., o poskytnutí plnění ve prospěch konkursní podstaty úpadkyně R., s. r. o. Rozpor mezi ustanovením § 27 odst. 5 ZKV a § 151a a násl. obč. zák. lze řešit pouze potvrzením rozsudku soudu prvního stupně. Prodejem nemovitostí v konkursní podstatě úpadkyně E., a. s., zástavní právo váznoucí na nemovitostech dle § 28 odst. 5 ZKV definitivně zanikne. Proto dovolatel požaduje, aby Nejvyšší soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Žalobce ve vyjádření navrhl dovolání zamítnout, máje odvolací rozhodnutí za správné. Při podání žaloby se žalobce řídil právním názorem formulovaným v publikaci Zoulík, F.: Zákon o konkursu a vyrovnání. Komentář. 3. vydání Praha, C. H. Beck 1998, kde je výslovně dovozováno (srov. str. 156), že je-li zástavce osobou odlišnou od dlužníka, na jehož majetek byl prohlášen konkurs, zůstává úpadce i nadále osobním dlužníkem, vedle něj je zde však vlastník zástavy jako zástavní dlužník. Zástava již nepatří do konkursní podstaty, neboť není ve vlastnictví úpadce a není zde zákonného ustanovení, které by rozšířilo konkursní podstatu. Správce konkursní podstaty splní povinnost, již mu ukládá ustanovení § 27 odst. 5 ZKV, stejným způsobem, jakým zástavní věřitel uplatňuje své právo vůči zástavnímu dlužníku, jenž není osobním dlužníkem, totiž tak, že jej bude žalovat na strpění uspokojení své pohledávky z předmětu zástavy (srov. např. též Fiala, J. in: Bulletin advokacie č. 2, ročník 1997, str. 28-29). Žalobci je znám výklad podaný Nejvyšším soudem k citovanému ustanovení ve stanovisku jeho občanskoprávního a obchodního kolegia (ze dne 17. 6. 1998), Cpjn 19/98 (uveřejněném pod číslem 52/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek) – dále též jen „stanovisko“, pokládá jej však za nesprávný. Ve své podstatě tento výklad dává správci konkursní podstaty větší oprávnění, než má zástavní věřitel podle § 151a a násl. obč. zák. nebo § 299 obch. zák. Proti tomuto extenzivnímu výkladu pak hovoří i obsah novely zákona o konkursu a vyrovnání, provedený zákonem č. 105/2000 Sb., který teprve zavedl zcela konkrétní systém a zákonnou oporu (např. v ustanoveních § 6 odst. 3, § 13 odst. 3 a § 20 odst. 4 ZKV) pro takto široké užití § 27 odst. 5 ZKV. Výklad přijatý Nejvyšším soudem nemá podle žalobce oporu ve znění zákona o konkursu a vyrovnání účinném před 1. květnem 2000 a je diskutabilní, zda vzhledem k dosud nezměněné úpravě zástavního práva obsažené v občanském zákoníku a v obchodním zákoníku není nová úprava zahrnutá do zákona o konkursu a vyrovnání v rozporu s ústavními zárukami danými Listinou základních práv a svobod co do neoprávněnosti zásahů do vlastnického práva. Bez zřetele k výše uvedenému dovolatel neprokázal, že by vůči žalobci, případně vůči úpadci, postupoval stanoveným způsobem a uplatnil právo na realizaci zástavy. Správný je názor odvolacího soudu, že bez individuálního aktu aplikace práva (tedy bez pravomocného soudního rozhodnutí) nebyl dovolatel oprávněn majetek, který není ve vlastnictví úpadce, svémocně zapsat do konkursní podstaty.

Žalobce nesouhlasí ani s tvrzením dovolatele, že věřitelé úpadkyně R., s. r. o., nemají možnost postupovat podle ustanovení občanského zákoníku, protože nejsou věřiteli úpadkyně E., a. s. Zástavním věřitelům nepochybně zůstává právo (nepenížitá pohledávka) domáhat se proti žalobci uspokojení prodejem zástavy. Tuto pohledávku musí v konkursu předepsaným způsobem uplatnit a v případě incidenčního sporu budou nepochybně proti žalobci úspěšní. Žalobce je naopak názoru, že při existenci takového soudního rozhodnutí by správce konkursní podstaty byl vázán jeho obsahem a výtěžek z prodeje předmětu by až do celé výše dluhu (nikoli jen v rozsahu 70 %) musel být vydán zástavnímu věřiteli.

Faktem zůstává, že dovolatel zde poukazuje na okolnost, kterou zákon o konkursu a vyrovnání neřeší, totiž na případ, kdy jak na majetek osobního dlužníka, tak na majetek zástavního dlužníka byl prohlášen konkurs. Zde žalobce poznamenává, že zákon o konkursu a vyrovnání vůbec nedává správci konkursní podstaty zástavního dlužníka možnost „nezapsat“ majetek ve vlastnictví úpadce do konkursní podstaty, byť je zatížen zástavním právem ve prospěch třetí osoby jako zástavního věřitele. Žalobce je si na druhé straně vědom toho, že postavení zástavního věřitele vůči zástavnímu dlužníku, který není osobním dlužníkem, ohledně realizace zástavního práva je značně problematické a prakticky podle dosavadní právní úpravy a judikatury nemožné. Potud odkazuje na závěry formulované ve výše cit. článku v Bulletinu advokacie v tom směru, že existující situaci lze řešit jen změnou právní úpravy.

Podle bodu 17., hlavy první, části dvanácté, zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (to jest podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. lednem 2001).

Dovolání je přípustné dle § 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř. a je i důvodné. Ne j v y š š í s o u d proto napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Vady, k nimž dovolací soud přihlíží z úřední povinnosti, nejsou dovoláním namítány a z obsahu spisu se nepodávají; dovolacím důvodem dle ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř., je pak dovolací soud vázán včetně toho, jak jej dovolatel obsahově vymezil (srov. § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř.). Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, nebyl dovoláním zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází. Pro právní posouzení věci jsou rozhodné především skutkové závěry, podle kterých:

- 1) I. P. b., a. s. (zástavní věřitel), uzavřela dne 13. 12. 1993 s obchodní společností E., a. s. (zástavce a současně i zástavní dlužník), smlouvu o zřízení zástavního práva k nemovitostem, o něž se vede spor (vlastnický připsaný zástavci), a to k zajištění pohledávky zástavního věřitele ve výši 10 000 000 Kč proti obchodní společnosti R., s. r. o. (osobní dlužník), z úvěrové smlouvy uzavřené mezi zástavním věřitelem a osobním dlužníkem dne 13. prosince 1993;
- 2) P., a. s. (zástavní věřitel), uzavřela dne 29. 9. 1994 s obchodní společností E., a. s. (zástavce a současně i zástavní dlužník), smlouvu o zřízení zástavního práva k nemovitostem, o něž se vede spor (vlastnický připsaný zástavci), a to k zajištění pohledávky zástavního věřitele ve výši 12 600 000 Kč proti obchodní společnosti R., s. r. o. (osobní dlužník), z úvěrové smlouvy uzavřené mezi zástavním věřitelem a osobním dlužníkem dne 29. 9. 1994;
- 3) na základě výše označených zástavních smluv provedl příslušný katastrální úřad zápis vkladu zástavních práv do katastru nemovitostí;
- 4) správce konkursní podstaty obchodní společnosti R., s. r. o. (na jejíž majetek byl prohlášen konkurs usnesením Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 15. 1. 1997), sepsal zastavené nemovitosti do konkursní podstaty této úpadkyně;
- 5) správce konkursní podstaty obchodní společnosti E., a. s. (na jejíž majetek byl prohlášen konkurs usnesením Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 29. 1. 1998), podal žalobu v této věci ve lhůtě určené soudem, který prohlásil konkurs na majetek obchodní společnosti R., s. r. o.

V době uzavření obou úvěrových a zástavních smluv platil zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákonů č. 58/1969 Sb., č. 131/1982 Sb., č. 94/1988 Sb., č. 188/1988 Sb., č. 87/1990 Sb., č. 105/1990 Sb., č. 116/1990 Sb. č. 87/1991 Sb., č. 509/1991 Sb. a č. 264/1992 Sb., přičemž jeho ustanovení § 151a až § 151j, o zástavním právu, nedoznala změny až do 1. 9. 1998, kdy nabyl účinnosti zákon č. 165/1998 Sb., kterým se mění zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. V rozhodnutích uveřejněných pod č. 70/2000 a 34/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (na jejichž argumentaci v podrobnostech odkazuje) pak Nejvyšší soud formuloval a odůvodnil závěr, podle kterého, jestliže nárok zástavního věřitele na uspokojení zajištěné pohledávky ze zástavy vznikl před účinností zákona č. 165/1998 Sb. (jako v tomto případě), řídí se i v době po 1. 9. 1998 ustanovením § 151f obč. zák. ve znění účinném do 31. 8. 1998. Od tohoto závěru nemá Nejvyšší soud důvod odchýlit se ani v této věci, takže při dalších úvahách pokládá za rozhodný výklad občanského zákoníku ve znění zákonů č. 58/1969 Sb., č. 131/1982 Sb., č. 94/1988 Sb., č. 188/1988 Sb., č. 87/1990 Sb., č. 105/1990 Sb., č. 116/1990 Sb. č. 87/1991 Sb., č. 509/1991 Sb., č. 264/1992 Sb., č. 267/1994 Sb., č. 104/1995 Sb., č. 118/1995 Sb., č. 89/1996 Sb., č. 94/1996 Sb., č. 227/1997 Sb. a č. 91/1998 Sb.

Jelikož konkurs na majetek osobního dlužníka byl prohlášen dne 15. 1. 1997 a nemovitosti byly (dle žalobních tvrzení, jimž v předchozích fázích řízení nikdo neoponoval) sepsány do konkursní podstaty osobního dlužníka dne 18. 2. 1998, založil

Nejvyšší soud své další závěry především na výkladu ustanovení zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění účinném do 31. 3. 1998, to jest ve znění zákonů č. 122/1993 Sb., č. 42/1994 Sb., č. 74/1994 Sb., č. 117/1994 Sb., č. 156/1994 Sb., č. 224/1994 Sb., č. 84/1995 Sb., č. 94/1996 Sb. a č. 151/1997 Sb. (posledně citovaná novela sice nabyla účinnosti až 1. ledna 1998, na níže zkoumaná ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání však neměla žádného vlivu).

Podle ustanovení § 19 ZKV, jsou-li pochybnosti, zda věc náleží do podstaty, zapisuje se do soupisu podstaty s poznámkou o nárocích uplatněných jinými osobami anebo s poznámkou o jiných důvodech, které zpochybňují zařazení věci do soupisu (odstavec 1). Soud uloží tomu, kdo uplatňuje, že věc neměla být do soupisu zařazena, aby ve lhůtě určené soudem podal žalobu proti správci. V případě, že žaloba není včas podána, má se za to, že věc je do soupisu pojata oprávněně (odstavec 2).

K předpokladům, za nichž soud může vyhovět žalobě o vyloučení věci ze soupisu majetku konkursní podstaty (excindační žalobě), patří, že:

- 1) věc byla správcem konkursní podstaty příslušného úpadce vskutku pojata do soupisu majetku konkursní podstaty;
- 2) excindační žaloba podaná osobou odlišnou od úpadce došla soudu nejpozději posledního dne lhůty určené této osobě k podání žaloby výzvou soudu, který prohlásil konkurs (nejde o lhůtu určenou k procesnímu úkonu příslušné osoby v konkursním řízení, nýbrž o lhůtu pro uplatnění práva u soudu, to jest o lhůtu hmotněprávní – srov. citované stanovisko, bod XXIX., str. 199 /375/, jakož i důvody rozsudku Nejvyššího soudu uveřejněného pod číslem 44/2002 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek);
- 3) žalovaným je správce konkursní podstaty (§ 19 odst. 2, věta první, ZKV);
- 4) v době, kdy soud rozhoduje o vyloučení věci (§ 154 odst. 1 o. s. ř.), trvají účinky konkursu a věc je nadále sepsána v konkursní podstatě (nebyla v mezidobí ze soupisu majetku konkursní podstaty vyloučena správcem);
- 5) osoba, která se domáhá vyloučení věci ze soupisu, prokázala nejen to, že věc neměla být do soupisu zařazena, nýbrž i to, že právo, které vylučovalo zařazení věci do soupisu majetku konkursní podstaty, svědčí jí (srov. rozsudek Nejvyššího soudu uveřejněný pod číslem 58/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, bod XXIX. stanoviska, str. 374 /198/, poslední odstavec a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2002, sp. zn. 29 Cdo 342/2000, uveřejněný v časopise Soudní judikatura č. 4, ročník 2002, pod číslem 71).

Pro výsledek dovolacího řízení je určující, zda je dána poslední z vypočtených podmínek (o splnění předchozích čtyř neměli pochybnosti účastníci řízení ani soudy nižších stupňů).

Dle ustanovení § 27 odst. 5 ZKV v rozhodném znění platilo, že od osob, které zajišťují pohledávky vůči úpadci (ručitelé, osobně ručící společníci apod.), si správce vyžádá a vymáhá plnění ve prospěch podstaty; jakmile je toto plnění poskytnuto, stane se pohledávka této osoby pohledávkou v konkursu, aniž by bylo třeba ji přihlásit.

Tato úprava bylo přitom do zákona o konkursu a vyrovnání vtělena (s účinností od 1. června 1996) až novelou provedenou zákonem č. 94/1996 Sb., kterým se mění a doplňují zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

V době, kdy o věci rozhodoval soud prvního stupně, doznalo ustanovení § 27 odst. 5 ZKV další změny, když novelou provedenou s účinností od 1. dubna 1998 zákonem č. 12/1998 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, bylo jeho dosavadní znění nahrazeno textem, podle kterého „od osob, které zajišťují pohledávky vůči úpadci, si správce vyžádá a vymáhá plnění ve prospěch podstaty; jakmile je toto plnění poskytnuto, stane se pohledávka této osoby pohledávkou v konkursu, aniž by bylo třeba ji přihlásit. Ustanovení tohoto odstavce neplatí, jde-li o ručitele.“

Ačkoliv v době rozhodování odvolacího soudu již (od 1. května 2000) platil zákon o konkursu a vyrovnání ve znění zákona č. 105/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, odvolací soud odvolání správně projednal a rozhodl podle dosavadních předpisů (srov. čl. II. bod 3 citovaného zákona).

Podle ustanovení § 1 odst. 1 ZKV ve znění, jež se od přijetí zákona nezměnilo, účelem tohoto zákona je uspořádání majetkových poměrů dlužníka, který je v úpadku.

Dle ustanovení § 2 odst. 3 ZKV ve znění, které platilo až do 1. května 2000 (s tím, že v době do 30. června 1994 šlo o § 2 odst. 2), cílem konkursu nebo vyrovnání je dosáhnout poměrného uspokojení věřitelů z dlužníkovy majetku.

Pro konkursní řízení je typické, že je zde více věřitelů, kteří uplatňují více majetkových nároků společně (v jediném řízení) vůči jedinému dlužníku a kteří se z dlužníkovy majetku (případně z majetku, na nějž se pro tyto účely hledí jako na dlužníkův majetek, ač je vlastnický připsán osobám jiným) uspokojí poměrně. Podstatu konkursního řízení ostatně vystihuje samo slovo „konkurs“, jež pochází z latinského termínu „concursum creditorum“, odrážejícího fakt, že jde o souběh věřitelů formou přihlašování pohledávek za účelem jejich uspokojení z konkursní podstaty. Tomu odpovídá též definice účastenství v konkursním řízení (srov. § 7 ZKV), která se ve fázi konkursu začínající dnem prohlášení konkursu na majetek dlužníka vztahuje na věřitele, kteří přihlásili své pohledávky do konkursu (srov. dále bod XVIII stanoviska, str. 183–184 /359–360/). Má-li být v tomto rámci naplněn účel zákona o konkursu a vyrovnání a cíl konkursu, pak nemůže po prohlášení konkursu dojít (nestanoví-li zákon výslovně jinak) k uspokojení pohledávek úpadcových věřitelů jinak než prostřednictvím konkursu, a to bez zřetele k tomu, zda pohledávky budou zcela nebo zčásti uhrazeny až prostřednictvím rozvrhu (§ 30 ZKV), nebo (např. jako pohledávky za podstatou) již v průběhu konkursního řízení (srov. 31 odst. 1 ZKV). Proto také zákon o konkursu a vyrovnání na dalších místech označuje plnění, jichž by se (nad

rámec v něm výslovně vymezený) po prohlášení konkursu dostalo od dlužníka jen některým věřitelům, za právně neúčinná nebo odporovatelná a zabraňuje tomu, aby si věřitelé vynutili úhradu svých pohledávek v soudních sporech mimo konkurs (srov. např. § 14 odst. 1 písm. a/, c/, d/ a e/, § 15 a § 16 ZKV); takovým jednáním by totiž bylo mařeno částečné uspokojení pohledávek ostatních věřitelů.

Výjimkou v uvedeném směru nejsou ani věřitelé s nároky na oddělené uspokojení pohledávek („oddělení věřitelů“), mezi něž patří i věřitelé pohledávek zajištěných zástavním právem (srov. § 28 odst. 1 a § 31 odst. 1 ZKV). Přestože zákon o konkursu a vyrovnání v rozhodném období přiznával odděleným věřitelům právo, aby jejich pohledávka byla i před rozvrhem uspokojena z výtěžku prodeje věci, na níž vázne zástavní nebo zadržovací právo, stíhala (a dosud stíhá) i tyto věřitele povinnost přihlásit pohledávku do konkursu. Opačný postup by opět vedl k popření cíle konkursu, neboť by ve svém důsledku – proto, že pohledávku, která není přihlášena, ač má být uspokojena z majetku konkursní podstaty, nelze přezkoumat (srov. § 21 odst. 1 ZKV), a tedy ani účinně popřít její pravost, výši nebo pořadí, včetně popření práva na oddělené uspokojení (§ 21 odst. 2, § 23 a § 24 ZKV) – krátil práva ostatních konkursních věřitelů co do možnosti docílit tímto popřením lepšího poměrného uspokojení svých (řádně zjištěných) pohledávek. Věřitel, který nepřihlásil svou pohledávku do konkursu, ač tuto povinnost měl, nemůže být po dobu trvání konkursu uspokojen z majetku konkursní podstaty. Zpeněžení tohoto majetku v konkursu pak od přijetí zákona o konkursu a vyrovnání mělo (bez zřetele k tomu, že výslovná úprava v dotčeném směru se stala součástí zákona o konkursu a vyrovnání až na základě zákona č. 94/1996 Sb.) za následek zánik práv na oddělené uspokojení na tomto majetku vážnoucích, včetně zániku zástavních práv věřitelů, kteří své zajištěné pohledávky do konkursu vůbec nepřihlásili (srov. i bod XXXVI, stanoviska, str. 206 /382/, in fine). Jiná interpretace by byla v rozporu se zásadami popsány výše jako ty, které zajišťují účinnou ochranu věřitelů dlužníka, jenž se ocitl v konkursu.

Zbývá určit, jak realizaci práva zástavního věřitele na oddělené uspokojení v konkursu ovlivňuje fakt, že zástavním dlužníkem je osoba odlišná od osobního dlužníka. Ustanovení § 28 ZKV ani v rozhodné době nečinilo rozdílu ve způsobu uspokojení zástavních práv oddělených věřitelů podle toho, zda je zástava ve vlastnictví úpadce nebo jiné osoby. Z pohledu daného zajišťovacího institutu je to plně logické, neboť zástavní právo je tzv. právem věcným, které nepůsobí jen mezi zástavcem a zástavním věřitelem, nýbrž i vůči třetím osobám. Umožňuje proto, aby zástavní věřitel dosáhl uspokojení své pohledávky ze zástavy i tehdy, změní-li se po vzniku zástavního práva vlastník zastavené věci. Při realizaci uhrazovací funkce zástavního práva je zástava majetkem sloužícím ke krytí dlužníkovy závazku bez zřetele k tomu, že dlužník mezitím za podmínek, za nichž zástavní právo zůstává zachováno, vlastnictví zástavy pozbyl, nebo že vlastníkem zástavy nikdy ani nebyl; (jen) v tomto smyslu se na zástavu pohlíží jako na majetek osobního dlužníka. Plněnímu prosazení cíle konkursu (srov. opět § 2 odst. 3 ZKV) i zde odpovídá, že plnění

zástavního dlužníka odlišného od osobního dlužníka, který je v konkursu, se může za trvání konkursu (s účinky řádného splnění dluhu ze zástavní smlouvy) dostat zástavnímu věřiteli jen prostřednictvím konkursu (postupem dle § 28 ZKV), i to jen v případě, že zástavní věřitel svou pohledávku v konkursu řádně přihlásil. Jinak řečeno, je-li osobní dlužník v konkursu, zproští se zástavní dlužník povinnosti plnit (uspokojit zástavního věřitele v rozsahu zajištění ze zástavy) jen tím, že plní ve prospěch podstaty (vedle toho, že správci konkursní podstaty umožní zpeněžení zástavy, typicky tak, že – ve smyslu ustanovení § 151g obč. zák. ve znění účinném před 1. lednem 2001 a § 170 obč. zák. ve znění účinném od tohoto data – uhradí zajištěnou pohledávku nebo /převyšuje-li zajištěná pohledávka cenu zástavy/ složí cenu zástavy). Lze-li i na základě ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání ve znění účinném do 31. května 1996 dovodit povinnost zástavního dlužníka jako osoby, jejíž majetek zajišťuje pohledávku vůči úpadci, plnit ve prospěch konkursní podstaty, plyne odtud i oprávnění správce konkursní podstaty splnění této povinnosti vymáhat.

Úpravou začleněnou do ustanovení § 27 odst. 5 ZKV od 1. června 1996 tedy zákon o konkursu a vyrovnání po obsahové stránce nedoznal změn, když v tomto ustanovení formulovaná práva a povinnosti byla – jak rozvedeno výše – pro dobu před 1. červnem 1996 dovoditelná výkladem, včetně závěru, že jakmile zástavní dlužník poskytne odpovídající plnění ve prospěch konkursní podstaty, stane se jeho pohledávka pohledávkou v konkursu, aniž by bylo třeba ji přihlásit. Změna § 27 odst. 5 ZKV, provedená s účinností od 1. dubna 1998 zákonem č. 12/1998 Sb., již na obsah posuzovaného právního vztahu žádný vliv neměla, neboť jejím prostřednictvím byla toliko výslovně uplatněna výjimka pro ručitele, mezi něž zástavní dlužník nepatří. Shodné závěry Nejvyšší soud formuloval již v rozsudku uveřejněném pod číslem 74/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek a nevidí důvodu se od nich odchýlit ani v této věci.

Jestliže při realizaci uhrazovací funkce zástavního práva je zástava majetkem sloužícím ke krytí dlužníkovu závazku bez zřetele k tomu, že dlužník mezitím za podmínek, za nichž zástavní právo zůstává zachováno, vlastnictví zástavy pozbyl, nebo že vlastníkem zástavy nikdy ani nebyl a jestliže se (jen) v tomto smyslu na zástavu pohlíží jako na majetek osobního dlužníka, pak odtud plyne i odpověď na otázku, jakým způsobem měl správce konkursní podstaty osobního dlužníka v době, kdy to zákon o konkursu a vyrovnání neřešil výslovně, vymáhat od zástavního dlužníka plnění ve prospěch konkursní podstaty osobního dlužníka. Nástrojem, jež měl k dispozici, byl soupis majetku, kterým třetí osoby zajišťují pohledávky vůči úpadci, do konkursní podstaty, s tím, že osoby, jejichž majetek byl takto sepsán, mohly – jak rozvedeno výše – zabránit jeho zpeněžení tím, že do konkursní podstaty uhradí zajištěnou pohledávku nebo (převyšuje-li zajištěná pohledávka cenu zástavy) složí cenu zástavy. Tomu odpovídají též závěry rozhodnutí uveřejněného pod číslem 66/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

Pro úplnost se dodává, že žalobcem nabízený způsob vymáhání plnění správcem konkursní podstaty proti zástavnímu dlužníku (opíraný o závěry výše cit. článku

z Bulletinu advokacie) byl Nejvyšším soudem již dříve odmítnut jako v praxi ne-realizovatelný (srov. usnesení Nejvyššího soudu uveřejněná pod čísly 30/1998 a 46/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Na uvedené závěry nemá žádného vlivu okolnost, že v konkursu se vedle osobního dlužníka ocitl i zástavní dlužník (vlastník nemovitosti). Řešení otázky, zda v takovém případě má přednost konkursní podstata osobního dlužníka nebo zástavního dlužníka (vlastníka nemovitosti), tkví opět v obecné úpravě zajištění závazku zástavním právem. Zástavní dlužník je osobou, která je povinna strpět, aby k úhradě závazku osobního dlužníka vůči zástavnímu věřiteli bylo použito výnosu z prodeje jejího majetku (výnosu z prodeje zástavy). Prohlášení konkursu na majetek zástavního dlužníka tuto zásadu (podávající se i z pozitivní úpravy institutu zástavního práva v občanském zákoníku) v žádném směru neprolamuje.

Při řádném průběhu konkursů prohlášených jak na majetek osobního, tak na majetek zástavního dlužníka by tedy mělo mít zásadně vždy přednost zpeněžení zástavené nemovitosti v konkursu vedeném na majetek osobního dlužníka. Tento závěr je však nutno vnímat ve spojení s omezeními, jež zpeněžení nemovitosti v konkursní podstatě osobního dlužníka klade institut soupisu majetku konkursní podstaty jiného úpadce (typicky zástavního dlužníka). V praxi totiž nelze vyloučit, že pochybnosti o tom, zda věc náleží do podstaty, budou ohledně jedné a téže věci sdílet (jako v posuzované věci) správci konkursních podstat více úpadců, takže – obecně vzato – důvod k soupisu věci do příslušné konkursní podstaty bude mít každý z nich (srov. opět § 19 odst. 1 ZKV). Z hlediska práv, jež se pojí se soupisem, včetně práva věc (v souladu s ustanovením § 123 obč. zák.) i po dobu trvání sporu o jejím vyloučení ze soupisu držet, užívat a požívat její plody a užitky (např. pronajímat ji a inkasovat nájemné), má však vždy přednost správce, který věc sepsal jako první (datum prohlášení konkursu ani vztah úpadce k věci zde rozhodné nejsou).

Je-li nemovitost sepsána do konkursní podstaty úpadce, může osoba, která se domnívá, že jí svědčí právo, které soupis vylučuje, toto své právo účinně prosadit právě prostřednictvím vylučovací žaloby dle § 19 odst. 2 ZKV. Uvedené platí bez zřetele k tomu, kdo je skutečným vlastníkem sepsané nemovitosti, jakož i bez zřetele k tomu, že na majetek osoby, jež uplatňuje, že věc neměla být sepsána, byl rovněž prohlášen konkurs, takže ve sporu o jejím vyloučení ze soupisu proti sobě stojí správci konkursních podstat (žalobu je povinen podat správce, který byl při soupisu věci předstížen, proti správci, který věc sepsal jako první). V pořadí druhý soupis nemovitosti neopravňuje správce konkursní podstaty, který takový soupis provedl, k tomu, aby po dobu, kdy trvají účinky v pořadí prvního soupisu, s nemovitostí nakládal, ani jej nezatěžuje povinností obstarat údržbu a správu sepsané nemovitosti (k tomu je povolán správce konkursní podstaty, který nemovitost sepsal jako první).

Nejvyšší soud přitom nesdílí ani žalobcův názor o možné neústavnosti popsane-ho postupu, když zástavní dlužník (vlastník zástavy), který tvrdí, že zástavní právo nevzniklo, nebo že již zaniklo, má k dispozici dostatečné prostředky obrany proti

neoprávněnému zásahu do jeho práv (excindační žalobu dle § 19 ZKV). Skutečnost, že zástava slouží jako zdroj úhrady závazku osoby (osobního dlužníka), jež může být osobou odlišnou od vlastníka zástavy (zástavního dlužníka), je pak pojmovou vlastností zástavního práva.

Z uvedeného je zřejmé, že právní posouzení věci odvolacím soudem správné není, jelikož ten založil své rozhodnutí na úvahách, jež jsou se závěry formulovanými Nejvyšším soudem v rozporu.

Nejvyšší soud proto, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 1, 2 a 5 o. s. ř.).

Při rozhodování o návrhu na zrušení konkursu (§ 44 zákona č. 328/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů) soud nezkontroluje pravost přihlášených pohledávek.

(Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 12. 2001, sp. zn. 1 Ko 259/2001)

Usnesením z 28. 1. 2000 byl na majetek Ing. L. S. (dále jen úpadce) z důvodu její insolvence prohlášen konkurs a správcem konkursní podstaty (dále jen správce) ustanovena JUDr. H. H., advokátka z P. Napadeným usnesením z 5. 4. 2001 Městský soud v Praze zamítl návrh úpadce a konkursní věřitelky K. Č. (dále též odvolatelka), aby takto prohlášený konkurs zrušil. Učinil tak s odůvodněním, že nebyly splněny podmínky pro zrušení konkursu, jež jsou uvedeny v § 44 odst. 1 písm. a) zákona o konkursu a vyrovnání (dále též ZKV), neboť nenastala situace, kdy do konkursu nepřihlásil žádný věřitel svou pohledávku, neboť do konkursu přihlásilo své pohledávky za úpadcem čtrnáct věřitelů. Úpadce přitom uznal existenci pohledávek věřitelů – akciových společností P. a ČS, které byly po prohlášení konkursu postoupeny její dceři – odvolatelce. Odvolatelkou avizované odložení splatnosti jejích pohledávek za úpadcem nemá pro posuzování situace dle soudu I. stupně význam, neboť tyto pohledávky byly před prohlášením konkursu splatné a nadto po prohlášení konkursu se dle § 14 odst. 1 písm. g) ZKV nesplatné závazky úpadce považují za splatné. Rovněž tak neshledal důvodnou argumentaci úpadce a odvolatelky, dle které zpochybňovaly pohledávku věřitele Ing. H. (900 000 Kč) s tvrzením, že je sporná a úpadce uplatní proti jmenovanému vzájemné nároky. Soud prvního stupně vyšel z toho, že nároky tohoto věřitele byly přiznány pravomocným soudním rozhodnutím, takže odlišné úpadcovo stanovisko nemůže vést k závěru, že jmenovaný úpadcovým věřitelem není. Konečně k dalším důvodům uvedeným v návrhu na zrušení konkursu, že totiž ostatní pohledávky jsou sporné, soud vyložil, že tyto budou přezkoumány na přezkumném jednání a správce či ostatní věřitelé je mohou popřít. V takovém případě se přihlášený věřitel může domáhat určení své pohledávky v incidenčním řízení, popření pohledávky úpadcem však v konkursním řízení žádný význam nemá. Soudu proto v této fázi řízení není dána pravomoc předběžně přihlášky pohledávek posuzovat.

Proti tomuto usnesení Městského soudu v Praze se včas odvolali úpadce a odvolatelka a požadovali, aby je odvolací soud změnil a prohlášený konkurs zrušil. Namítali, že soud neúplně zjistil skutkový stav a věc nesprávně právně posoudil. Při správném výkladu § 1 odst. 2 ZKV s přihlédnutím ke všem tvrzením úpadce a odvolatelky nemohl soud dojít k závěru, že úpadce nebyl a není schopen plnit po delší dobu své závazky. Již v minulosti poukazovali na to, že úpadce nebyl ochoten pohledávky, které jsou nyní přihlášeny, plnit, neboť je považuje za sporné a má proti jednotlivým věřitelům vzájemné pohledávky. Nikdy nedošlo k tomu, že by úpadce zastavil své platby. O některých pohledávkách úpadce před prohlášením konkursu nevěděl, ani v tomto

případě však nešlo o jeho neschopnost plnit. Pokud proto úpadce před prohlášením konkursu neplnil, bylo to proto, že o pohledávkách nevěděl nebo je pokládal za sporné. Odvolatelé vytýkali soudu, že konstatoval podmínky pro konkurs, aniž se zabýval tím, zda jsou skutečně splněny. Zaujímali stanovisko, že existence více věřitelů sama o sobě nepostačuje a nevypovídá o schopnosti úpadce své závazky plnit.

K jednotlivým přihlášeným pohledávkám uváděli odvolatelé následující: Pohledávku I., a. s., nelze brát v úvahu, neboť ji nepodepsal statutární zástupce společnosti, která navíc dříve učinila úkon směřující k odstoupení od smlouvy, z níž by pohledávka vyplývala. Přihlížet nelze k pohledávce KB, neboť vůči ní není úpadce dlužníkem, ale pouze zástavcem. Akciová společnost A. má vůči úpadci spornou pohledávku 1 843 501 Kč s příslušenstvím, druhá pohledávka byla uhrazena před prohlášením konkursu a zůstává uplatněno její příslušenství. Pohledávku FÚ po prohlášení konkursu za úpadce na jeho jméno zaplatila odvolatelka. Nejvyšší spornou pohledávkou je pohledávka stavební firmy – akciové společnosti K.-V. ve výši 21 950 085 Kč ze smlouvy o dílo, proti níž má úpadce vzájemnou pohledávku z titulu odpovědnosti za vady díla a za škodu vadami způsobenou. Z pohledávek přihlášených Ing. H. nelze brát v úvahu smluvní pokutu z částky 610 000 Kč ve výši 8 841 000 Kč, a to z důvodů úpadcem uvedených v návrhu na zrušení rozsudku pro zmeškání a odvolání proti rozsudku Krajského obchodního soudu v Praze z 19. 6. 1997. Pouze pohledávka Ing. H. ve výši 900 000 Kč je pravomocně přisouzena a pohledávku P. V. ve výši 732 940 Kč bude muset úpadce přes výhrady, a nedojde-li k jinému řešení, zaplatit. Tyto pohledávky však zcela nepochybně nejsou vyšší než úpadcův majetek. Hodnota majetku však není převyšena ani s připočtením pohledávek ostatních s výjimkou evidentně vyloučených. Odvolatelka se zavázala uzavřít s úpadcem dohodu o prominutí pohledávek, jež odvolatelka převzala, jakmile bude konkurs pravomocně zrušen. Pokud se týká splatnosti těchto úpadcových závazků, nebrání podle odvolatelů ustanovení § 14 odst. 1 písm. g) ZKV tomu, aby takto založená splatnost nemohla být po prohlášení konkursu se souhlasem věřitele odložena.

V případě zrušení konkursu budou skutečně existující pohledávky zajištěny lépe než při jeho trvání a uspokojení pohledávek bude rychlejší.

V r o z s o u d v Praze přezkoumal napadené usnesení i řízení jeho vydání předcházející a odvolání neshledal důvodným. Proto usnesení soudu prvního stupně potvrdil.

Z o d ů v o d n ě n í :

Odvolací soud vycházel z toho, že podle ustanovení § 44 odst. 1 ZKV zruší soud usnesením konkurs, ve kterém nedošlo k potvrzení nuceného vyrovnání,

- a) zjistí-li, že tu nejsou předpoklady pro konkurs,
- b) po splnění rozvrhového usnesení,
- c) na návrh úpadce, jestliže všichni konkursní věřitelé vyjádřili svůj souhlas na listině s úředně ověřeným podpisem a souhlasil-li s tím správce,

d) zjistí-li, že majetek podstaty nepostačuje k úhradě nákladů konkursu, přičemž nepřihlíží k věcem, právům, pohledávkám nebo jiným majetkovým hodnotám vyloučeným z podstaty,

f) došlo-li k fúzi úpadce nebo k převodu jmění úpadce na společníka úpadce.

Odvolací soud považuje za potřebné zdůraznit, že ustanovení § 44 odst. 1 ZKV, jež je citováno shora, umožňuje soudu prvního stupně, aby při splnění zákonem stanovených podmínek sám zrušil konkurs, a to podle písmen a), c), d) a f) dokonce za situace, kdy nedošlo k naplnění účelu a cíle konkursu. Zrušení konkursu proto, že nejsou předpoklady pro konkurs, či proto, že majetek úpadce nepostačuje k úhradě nákladů konkursu, je ovšem – jak výslovně uvedeno v citovaném ustanovení – podmíněno zjištěním soudu, to znamená, že závěr ohledně absence předpokladů či majetku postačujícího k úhradě nákladů konkursu musí mít oporu ve zjištěních soudu získaných v průběhu konkursu. V daném případě soud prvního stupně opřel své zamítavé rozhodnutí o zjištění, jež jsou pro rozhodnutí věci zásadní, a mohl proto kvalifikovaně posoudit, zda podmínky pro rozhodnutí dle § 44 odst. 1 písm. a) ZKV jsou dány.

Není sporu o tom, že úpadce i odvolatelka se domáhají zrušení konkursu s argumentací, že zde nejsou předpoklady pro konkurs. Takové rozhodnutí však přichází v úvahu, pouze pokud po prohlášení konkursu bude zjištěno, že úpadce v úpadku není (například proto, že nemá vůbec žádné závazky). Taková situace však zde nenastala, neboť není sporu o tom, že své pohledávky za úpadcem přihlásilo více věřitelů (čtrnáct v době rozhodování soudu prvního stupně), takže absenci úpadku nelze mít za zjištěnou. Nesouhlas úpadce s přihlášenými pohledávkami přitom nemá ve smyslu § 23 odst. 1 ZKV pro jejich zjištění v konkursu žádný význam. Soud při rozhodování o návrhu na zrušení konkursu přitom nemůže předběžně posuzovat pravost řádně přihlášených pohledávek, neboť takové oprávnění zákon (§ 23, 24 ZKV) svěřuje toliko správci a ostatním konkursním věřitelům, a v případě popření pohledávek při přezkumném jednání též soudu, který o důvodnosti popření bude rozhodovat v incidenčním řízení. Pokud však v daném případě dosud přezkumné jednání neproběhlo, nejsou dány podmínky pro zrušení konkursu dle § 44 odst. 1 písm. a) ZKV. Na tomto závěru nemůže za situace, kdy byl konkurs prohlášen z důvodu insolvence, nic změnit ani úpadcovo tvrzení o výši jeho majetku, jež však, pokud by se ukázalo pravdivým, by mohlo umožnit dlužníku po přezkumném jednání podat návrh na ukončení konkursu nuceným vyrovnáním dle § 34 a násl. ZKV.

Za dané situace odvolací soud podle ustanovení § 219 o. s. ř. napadené usnesení jakožto věcně správné potvrdil.

Lhůta podle ustanovení § 64 zák. práce k uplatnění neplatnosti rozvázání pracovního poměru je lhůtou určenou podle měsíců a začíná běžet poslední den příslušného kalendářního měsíce, jímž uplynula výpovědní doba. Poslední den běhu této lhůty proto nemusí vždy připadnout na poslední den druhého následujícího kalendářního měsíce.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 5. 2002, sp. zn. 21 Cdo 1436/2001)

Dopisem ze dne 16. 3. 1999 žalovaná sdělila žalobkyni, že jí dává výpověď z pracovního poměru podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) zák. práce. Důvod k výpovědi spatřovala v tom, že se žalobkyně stala ke dni 1. 4. 1999 nadbytečnou, neboť „na základě rozhodnutí zaměstnavatele (Příkaz č. 2/1999 ředitele ze dne 11. 1. 1999) bylo rozhodnuto provést racionalizační opatření u žalované – snížení celkového stavu zaměstnanců v kategorii technicko-hospodářských zaměstnanců za účelem zvýšení efektivity práce“, a že nemá pro žalobkyni žádnou jinou vhodnou práci.

Žalobkyně se domáhala, aby bylo určeno, že uvedená výpověď z pracovního poměru je neplatná a že pracovní poměr mezi účastníky „trvá i po 30. 6. 1999 nadále“. Žalobu odůvodnila zejména tím, že její funkce vedoucí laboratoře a metrologa úseku, kterou u žalované vykonávala od roku 1997, nebyla v rámci organizačních změn zrušena.

Okresní soud v Karviné rozsudkem ze dne 10. 1. 2000 určil, že výpověď žalované ze dne 16. 3. 1999 doručená žalobkyni dne 29. 3. 1999 je neplatná, a rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni na nákladech řízení 4425,80 Kč. Ve věci samé dospěl k závěru, že není dána příčinná souvislost mezi nadbytečností žalobkyně a organizační změnou, neboť „funkce vedoucího laboratoře a metrologa zůstala zachována a v současné době ji zastává Ing. J. K.“, a že proto je výpověď neplatná.

K odvolání žalované Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 19. 4. 2000 rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. Odvolací soud vytkl soudu prvního stupně, že jednak nerozhodl o celém předmětu řízení (pomínul žalobu na určení trvání pracovního poměru) a jednak že jeho závěr o neexistenci příčinné souvislosti mezi nadbytečností žalobkyně a organizační změnou vychází z nedostatečně zjištěného skutkového stavu. Soudu prvního stupně uložil, aby se v dalším řízení zaměřil na zkoumání otázky, zda nově vytvořená funkce vedoucího laboratoře a metrologa je či není obsahově totožná s funkcí, kterou zastávala žalobkyně, a provedl v tomto směru potřebné důkazy.

Okresní soud v Karviné poté rozsudkem ze dne 18. 10. 2000 žalobu o neplatnost výpovědi a o určení trvání pracovního poměru zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Soud prvního stupně vycházel ze zjištění, že pracovní poměr účastníků měl na základě sporné výpovědi, která byla žalobkyni

doručena dne 29. 3. 1999, skončit uplynutím tříměsíční výpovědní lhůty, tj. dnem 30. 6. 1999, a že žalobkyně svou žalobu na neplatnost výpovědi podala u soudu dne 31. 8. 1999. Protože posledním dnem lhůty k podání žaloby na určení neplatnosti výpovědi byl vzhledem k ustanovení § 266 odst. 2 zák. práce den 30. 8. 1999, byla žaloba podána až po uplynutí dvouměsíční prekluzivní lhůty podle ustanovení § 64 zák. práce, a proto bylo třeba „z úřední povinnosti požadavek žalobkyně zamítnout“.

K odvolání žalobkyně Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 18. 4. 2001 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil, rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení, a vyslovil proti svému rozsudku přípustnost dovolání. Odvolací soud přisvědčil soudu prvního stupně, že prekluzivní lhůta k podání žaloby na neplatnost výpovědi „je lhůtou určenou podle měsíců, pro jejíž počítání platí § 266 odst. 2 zák. práce“, podle kterého posledním dnem lhůty je den, který se číslem shoduje se dnem, na který připadá událost, od níž lhůta počíná. Protože událostí, od níž se dvouměsíční lhůta podle ustanovení § 64 zák. práce počítá, je den, kdy měl pracovní poměr skončit, tj. v daném případě 30. 6. 1999, lhůta k podání žaloby na neplatnost výpovědi skončila dnem 30. 8. 1999. Jelikož žalobkyně svou žalobu podala u soudu až po jejím marném uplynutí dne 31. 8. 1999, ztotožnil se odvolací soud se závěrem soudu prvního stupně, že se již nelze neplatností sporné výpovědi zabývat, neboť rozvázání pracovního poměru je účinné. Výrok o přípustnosti dovolání odvolací soud odůvodnil tím, že „otázka určení dne, na který připadá událost, od kterého se sporná lhůta počítá“, je otázkou po právní stránce zásadního významu.

V dovolání proti tomuto rozsudku odvolacího soudu žalobkyně namítala, že závěr soudů o tom, že její žaloba na určení neplatnosti výpovědi byla podána po uplynutí prekluzivní lhůty uvedené v ustanovení § 64 zák. práce, není správný. Vyjádřila názor, že dvouměsíční lhůta k podání žaloby v daném případě „prokazatelně“ uplynula dnem 31. 8. 1999 a nikoli již dnem 30. 8. 1999, kdy „uplynuly pouze necelé dva měsíce“. S poukazem na počátek lhůty uvedený v ustanovení § 266 odst. 2 zák. práce žalobkyně rovněž dovozovala, že pokud tato lhůta počala podle jejího názoru plynout od 1. 7. 1999, „pak vlastně by posledním dnem lhůty mělo být 1. 9. 1999“. Navrhla, aby dovolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) věc projednal podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2000 (srov. část dvanáctou, hlavu I, bod č. 17 zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání bylo podáno proti pravomocnému rozhodnutí odvolacího soudu oprávněnou osobou (účastníkem řízení) v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) a že jde o rozsudek, proti kterému je podle ustanovení § 239 odst. 1 o. s. ř. dovolání přípustné, přezkoumal napadený rozsudek bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné. Proto je zamítl.

Z odůvodnění:

Projednávanou věc je třeba posuzovat i v současné době – vzhledem k tomu, že žalovaná dala žalobkyni výpověď z pracovního poměru dopisem ze dne 16. 3. 1999, který žalobkyně převzala dne 29. 3. 1999 – podle ustanovení zákona č. 65/1965 Sb., zákoníku práce, ve znění zákonů č. 88/1968 Sb., č. 153/1969 Sb., č. 100/1970 Sb., č. 20/1975 Sb., č. 72/1982 Sb., č. 111/1984 Sb., č. 22/1985 Sb., č. 52/1987 Sb., č. 98/1987 Sb., č. 188/1988 Sb., č. 3/1991 Sb., č. 297/1991 Sb., č. 231/1992 Sb., č. 264/1992 Sb., č. 590/1992 Sb., č. 37/1993 Sb., č. 74/1994 Sb., č. 118/1995 Sb., č. 287/1995 Sb. a č. 138/1996 Sb., tedy podle ustanovení zákoníku práce ve znění účinném do 30. 9. 1999.

Z hlediska skutkového stavu bylo v posuzované věci zjištěno (správnost skutkových zjištění dovolatelka nenapadá), že žalobkyně od roku 1997 pracovala u žalované ve funkci vedoucí laboratoře a metrologa úseku. Žalovaná dala žalobkyni výpověď podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) zák. práce pro nadbytečnost z důvodu organizačních změn dopisem ze dne 16. 3. 1999, doručeným žalobkyni dne 29. 3. 1999. Určení neplatnosti uvedené výpovědi a určení, že pracovní poměr mezi účastníky trvá, se žalobkyně domáhala žalobou podanou u soudu prvního stupně dne 31. 8. 1999.

Podle ustanovení § 64 zák. práce neplatnost rozvázání pracovního poměru výpovědí, okamžitým zrušením, zrušením ve zkušební době nebo dohodou může jak zaměstnavatel, tak i zaměstnanec uplatnit u soudu nejpozději ve lhůtě dvou měsíců ode dne, kdy měl pracovní poměr skončit tímto rozvázáním. Bylo-li právo podle ustanovení § 64 zák. práce uplatněno po uplynutí stanovené lhůty, přihlédne soud k zániku práva, i když to účastník řízení nenamítne (srov. § 261 odst. 4 zák. práce).

Z ustanovení § 64 zák. práce vyplývá, že chce-li zaměstnanec nebo zaměstnavatel, aby nenastaly právní účinky vyplývající z rozvázání pracovního poměru, musí ve lhůtě dvou měsíců podat u soudu žalobu na určení, že právní úkon směřující k rozvázání pracovního poměru je neplatný. Dvouměsíční lhůta podle ustanovení § 64 zák. práce je lhůtou prekluzivní (propadnou) a současně jde o lhůtu hmotněprávní (§ 261 zák. práce). To znamená, že účastník, který uplatňuje neplatnost rozvázání pracovního poměru, musí uplatnit svůj nárok žalobou u soudu tak, aby žaloba došla na soud nejpozději v poslední den lhůty; na rozdíl od lhůt procesních tedy nepostačuje, aby žaloba byla v poslední den lhůty odevzdána orgánu, který má povinnost ji soudu doručit (například držiteli poštovní licence).

Není-li nárok uplatněn včas, tedy alespoň v poslední den lhůty podle ustanovení § 64 zák. práce, právo na určení neplatnosti právního úkonu směřujícího k rozvázání pracovního poměru zaniká a rozvázání pracovního poměru, i kdyby bylo neplatné, je účinné. Po marném uplynutí dvouměsíční lhůty se tedy soud již nemůže zabývat posouzením otázky platnosti tohoto právního úkonu, a to ani formou předběžné otázky; nebyla-li neplatnost právního úkonu o rozvázání pracovního poměru určena pravomocným rozhodnutím soudu, musí soud v případném jiném řízení mezi účastníky vy-

cházet z toho, že pracovní poměr účastníků byl rozvázán platně (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 3. 1997 sp. zn. 2 Cdon 475/96, uveřejněný pod č. 75 v časopise Soudní judikatura, ročník 1997).

Počátek běhu lhůty k uplatnění neplatnosti rozvázání pracovního poměru váže ustanovení § 64 zák. práce ke dni „kdy měl pracovní poměr skončit tímto rozvázáním“. V případě, byla-li dána výpověď, je začátek běhu této lhůty shodný s uplynutím výpovědní doby, protože s okamžikem uplynutí výpovědní doby zákon (srov. § 45 odst. 1, věta první, zák. práce) spojuje skončení pracovního poměru. Lhůta podle ustanovení § 64 zák. práce je lhůtou určenou podle měsíců; konec běhu této lhůty je proto určen způsobem vyplývajícím z ustanovení § 266 odst. 2 zák. práce. Podle tohoto ustanovení připadá poslední den lhůty určené podle týdnů, měsíců nebo let na den, který se pojmenováním nebo číslem shoduje se dnem, na který připadá událost, od níž se lhůta počítá. Není-li takový den v měsíci, připadne poslední den lhůty na poslední den v měsíci. Událostí, od níž lhůta k uplatnění neplatnosti rozvázání pracovního poměru počíná, je – jak vyplývá z výše uvedeného – den, „kdy měl pracovní poměr skončit tímto rozvázáním“, a nikoli – jak nesprávně dovozuje dovolatelka – až den, který po tomto dni následuje. Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den (srov. § 266 odst. 3 zák. práce).

V posuzovaném případě byl dopis žalované ze dne 16. 3. 1999 obsahující výpověď z pracovního poměru podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) zák. práce žalobkyni doručen dne 29. 3. 1999. Tříměsíční výpovědní doba (srov. § 45 odst. 1, věta třetí, zák. práce) začala ve smyslu ustanovení § 45 odst. 2 zák. práce běžet prvním dnem kalendářního měsíce následujícího po doručení výpovědi, tj. dnem 1. 4. 1999, a skončila uplynutím posledního dne příslušného kalendářního měsíce, tj. 30. 6. 1999. Tímto dnem, s nímž – jak uvedeno výše – zákon spojuje skončení pracovního poměru, současně začala žalobkyni plynout dvouměsíční lhůta k uplatnění neplatnosti zmíněné výpovědi. Poslední den této lhůty pak ve smyslu ustanovení § 266 odst. 2 zák. práce připadl na den 30. 8. 1999, tj. na den, který se o dva měsíce později číslem shoduje se dnem, kdy nastala událost, od níž lhůta počíná (tj. se dnem 30. 6. 1999, „kdy měl pracovní poměr skončit tímto rozvázáním“). Uplatnila-li tedy žalobkyně neplatnost výpovědi žalobou podanou u soudu dne 31. 8. 1999, dovodil odvolací soud za tohoto stavu věci správně, že se tak stalo až po uplynutí prekluzivní lhůty podle ustanovení § 64 zák. práce, a že proto se již nelze neplatností sporné výpovědi dále zabývat.

Protože rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správný a protože nebylo zjištěno (a ani dovolatelkou tvrzeno), že by rozsudek odvolacího soudu byl postižen vadou uvedenou v ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř. nebo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalobkyně podle ustanovení § 243b odst. 1, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.

INHALT*)

Entscheidungen in Strafsachen

- Nr. 13** Bei der Festlegung und Berechnung der Leistungen der Rechtshilfe durch einen Rechtsanwalt in einem Strafverfahren ist aus dem Grundsatz auszugehen, dass an dem ersten und jedem weiteren Tag der Hauptverhandlung eine neue Leistung beginnt und dass die Zeit der in diesem Zusammenhang in verschiedenen Tagen getätigten Leistungen nicht addiert werden kann. Es sind jedoch die Zeiten der Leistungen des Rechtsdienstes im Rahmen eines Tages zu addieren und nach den Ergebnissen dann in Übereinstimmung mit den Bestimmungen des § 11 Abs. 1 Buchst. g) der Verordnung des Justizministeriums Nr. 177/1996 Gbl. über Entlohnungen und Entschädigungen der Anwälte für die Leistung von Rechtsdiensten in der Fassung späterer Vorschriften (Rechtsanwalts-tarif) die Anzahl der Leistungen des Rechtsdienstes festzusetzen.
- Nr. 14** I. Auch ein darauf beruhender Beweismangel, dass die Angaben über den realisierten Telekommunikationsbetrieb im Widerspruch zu dem Gesetz angefordert waren, kann unter Wirksamkeit der Neufassung der Strafprozessordnung Nr. 265/2001 Gbl. durch den Vorgang laut § 88a der Strafprozessordnung bekehrt werden, allerdings unter der Voraussetzung, dass der entsprechende Operator die gegenständlichen Angaben noch zur Verfügung hat.
II. Der Führerschein eines fremden Staates, im Falle dass dieser zu der Fahrzeugführung auf dem Gebiet der Tschechischen Republik berechtigt (§ 104 Abs. 2 des ges. Nr. 361/2000 Gbl. über den Verkehr auf Bodenverkehrswegen, in der Fassung späterer Vorschriften), ist eine öffentliche Urkunde. Die Fälschung so eines Führerscheins mit der Absicht diesen als einen echten zu Benutzen, begründet den Tatbestand einer Straftat Fälschung und Änderung einer öffentlichen Urkunde laut § 176 Abs. 1, erstes Alineum des StGB.
- Nr. 15** I. Der Ausübungsort des Zivildienstes nach dem § 272e des StGB ist die in der Einberufungsanweisung angeführte für die Ausübung des Zivildienstes bestimmte Gemeinde als Sitz des Verwaltungsorgans, bei dem dieser Dienst auszuüben ist. Im Falle, dass dem Angeschuldigten so der Ausübungsort des Zivildienstes bestimmt wurde, ist die Verlassung des Ausübungsortes des Zivildienstes im Sinne des § 272e Abs. 1 StGB eine daraus bestehende Handlung, dass der Angeschuldigte diesen Ort ohne Genehmigung für eine längere Zeit als zwei Tage verlässt.
II. Die Einleitung des Strafverfahrens laut § 158 Abs. 3 StPO durch eine Niederschrift der Aufzeichnung über die Einleitung der Handlungen des Strafverfahrens, sowie die Einleitung des Strafverfahrens durch den Strafantrag an das Gericht laut § 314b Abs. 1 StPO haben nicht die Wirkung der Mitteilung der Anschuldigung im Sinne der Bestimmungen des § 12 Abs. 11 StPO. Diese Wirkung tritt erst durch die Zustellung des Antrages auf die Bestrafung dem Angeschuldigten ein. Sollte es sich um andauernde Straftaten, bzw. Massenstraftaten, die der Grundsatz der Bestimmung des § 12 Abs. 12 des StPO nicht betrifft und der Täter setzt die Strafhandlungen vor der Zustellung des Strafantrages fort, hat das Gericht auch über die Teile der bis zu dieser Zeit begangenen Taten zu entscheiden, obwohl diese nicht in dem Strafantrag enthalten sind. In Fällen, in denen der Täter Strafhandlungen in der Form der Fortsetzung der Straftat im Sinne der Bestimmungen des § 89 Abs. 3 StPO begeht, kann das Gericht im Bezug auf die Bestimmungen des § 12 Abs. 12 StPO als eine Tat, die durch den Klageantrag abgegrenzt ist (§ 220 Abs. 1 StPO, § 179 StPO) nur die von den Teilangriffen betrachten, die in diesem Antrag beschrieben sind.
- Nr. 16** Der Angeschuldigte kann nicht inhaftiert werden, obwohl einer der Haftgründe existieren sollte, falls er sich bereits in derselben Angelegenheit in der Haft befunden hat und die Gesamtdauer der ursprünglichen Haft überschreitet die maximal mögliche in dem § 71 Abs. 8 Buchst. a) bis Buchst. d) der StPO bestimmte Länge der Haft. Für die Bestimmung der Gesamtlänge der Haft ist dabei die Rechtsqualifizierung der Tat des Angeschuldigten entscheidend, die zu der Zeit, zu der das Gericht über seine Haft entscheidet, in Frage kommt.
- Nr. 17** Im Falle, dass der Verurteilte die Freiheitsstrafe für eine in dem § 62 Abs. 1 des StGB angeführte Straftat vollzieht, kann er erst nach der Vollziehung von zwei Dritteln der auferlegten Freiheits-

strafe auf Bewährung entlassen werden, trotzdem, dass die Tat, für die die Strafe auferlegt wurde, zu der Zeit, zu der über die Entlassung auf Bewährung entschieden wird, nicht mehr die Anzeichen eines Tatbestandes keiner der in dem § 62 Abs. 1 des StGB angeführten Straftaten erfüllt. In diesem Falle findet der § 16 StGB keine Anwendung.

Nr. 18

Die Entscheidung laut § 73a Abs. 3 Buchst. c) StPO, dass die Sicherheitsleistung an den Staat verfällt, da der Angeschuldigte die Strafhandlungen wiederholt, kann das Gericht ohne auf die Rechtskraft eines neuen (weiteren) Schuldspruchs des Angeschuldigten abzuwarten, treffen. Die Frage, ob der Angeschuldigte eine Handlung beging, die vorerst durch die Haft und danach durch die Sicherheitsleistung vermieden werden sollte, löst das Gericht laut § 9 Abs. 1 StPO als eine vorläufige auf der Grundlage von bis zu dessen Entscheidung beschaffter Beweise.

Entscheidungen in bürgerlichen, handelsrechtlichen und verwaltungsrechtlichen Sachen

- Nr. 20** Zu der Entscheidung über den Anspruch des Walsbesitzers auf einen infolge einer Beschränkung der Bewirtschaftung des Waldes entstandenen Schadenersatz gegenüber einem Organ der staatlichen Verwaltung (§ 11 Abs. 3 erster Satz des ges. 289/1995 Gbl. in der Fassung späterer Vorschriften) wurde die Kompetenz dem Gericht erteilt.
- Nr. 21** Um eine Änderung der Klage (§ 95 BGO – Bürgerliche Gerichtsordnung) handelt es sich nicht nur in dem Falle, wenn der Kläger etwas anderes, als in der ursprünglichen Klage anstrebt, bzw. wenn er auf derselben Tatsachengrundlage mehr, als in der ursprünglichen Klage anstrebt, anfordert, sondern auch in dem Falle, wenn der Kläger zwar dieselbe Leistung anfordert (dieselbe Qualität und denselben Umfang), aber auf der Grundlage eines anderen Sachverhaltes (Tatsachengrundlage der Angelegenheit), als er ihn in der ursprünglichen Klage geschildert hat.
- Nr. 22** Dem Teilnehmer des Verfahrens kann bei der Entscheidung über den Kostenersatz des Verfahrens auch der Ersatz der gerichtlichen Gebühr, die er bisher nicht erstattet hat, zuerkannt werden.
- Nr. 23** Das Recht auf den Schutz gegen einen unberechtigten Bau verjährt nicht.
Bei der Entscheidung über die Beseitigung eines unberechtigten Baues berücksichtigt das Gericht besonders den Charakter und den Umfang des wirtschaftlichen Verlustes, der durch die Beseitigung des Baues entstehen würde, die Tatsache ob der Inhaber des Baues und seine Familie in dem Bau wohnen oder nicht, das Ausmaß des bebauten Grundstücks sowie die Tatsache, ob der Inhaber des Baues wusste, dass er auf einem fremden Grundstück baut. Das Gericht hat den wirtschaftlichen und einen sonstigen Verlust, der durch die Beseitigung des Baues entstehen würde, mit dem Interesse auf die weitere Nutzung des Baues zu vergleichen. Es sind die Gründe, wegen denen der Grundstückbesitzer gegen den unberechtigten Bau in der Zeit dessen Realisierung und im Falle, dass der Grundstückbesitzer von dem unberechtigten Bau wusste auch während des Zeitraums, der seit dem Errichten des Baues verstrichen ist, nicht ordnungsgemäß eingegriffen hat, zu berücksichtigen.
- Nr. 24** Laut der ab 1. 1. 2001 (Art. I Punkt 6 des ges. 367/2000 Gbl.) wirksamen Rechtsregelung des Pfandrechtes richten sich in der Zeit nach dem 1. 1. 2001 auch die Rechte (Ansprüche) der Pfandgläubiger auf die Befriedigung von dem Pfand (von dem Verkauf, bzw. von dem Verwerten des Pfands durch das Gericht), die nach der Rechtsregelung des ab 1. 9. 1998 bis 31. 12. 2000 wirksamen Pfandrechtes entstanden sind; die einzelne Entstehung des Rechtes (Anspruches) auf die Befriedigung von dem Pfand richtet sich in diesem Falle nach der Rechtsregelung des ab 1. 9. 1998 bis 31. 12. 2000 wirksamen Pfandrechtes. Sollte das Recht (der Anspruch) auf die Befriedigung von dem Pfand in dem Zeitraum bis 31. 8. 1998 entstanden sein, richtet es sich auch nach dem 1. 1. 2001 nach der bis 31. 8. 1998 gültigen Rechtsregelung.
- Nr. 25** Laut dem § 181 Abs. 1 des HGB ist entscheidend, ob der Antragsteller (der Aktionär) eine aktive Sachlegitimation zur Zeit der Gerichtsentscheidung hat.
- Nr. 26** Sollte zu der Eintragung in das Stiftungsregister laut § 35 Abs. 1 des Ges. Nr. 277/1997 Gbl. eine Stiftung mit anderen „Errichtern“, als mit denen, die sie in der Zeit vor dem 1. Januar 1998 gründeten, vorgeschlagen werden, wird das Gericht den Antrag zurückweisen.
- Nr. 27** Zu den Voraussetzungen, zu denen der Klage über die Ausschließung einer Sache aus dem Vermögensverzeichnis der Konkursmasse (§ 19 Ges. Nr. 328/1991 Gbl. in der Fassung der späteren Vorschriften) entgegenkommen werden kann, gehört unter anderem auch die Tatsache, dass die Klage eine andere Person, als der Schuldner eingereicht hat und das zu der Zeit, zu der das Gericht über die Ausschließung der Sache entscheidet (§ 154 Abs. 1 BGO) die Wirksamkeit des Konkurses besteht und die Sache ist weiterhin in der Konkursmasse niedergeschrieben.

pravo Sbírka zákonů pro
zákazníky T-MOBILE * * * * T * * Mobile *

Der Gläubiger, der seine Forderung nicht in den Konkurs angemeldet hat, obwohl er diese Pflicht hatte, kann während des Bestehens des Konkurses von dem Vermögen der Konkursmasse befriedigt werden; das gilt auch für abgesicherte Gläubiger (§ 28 Abs. 1 des Gesetzes).

Aus dem Charakter des Pfandrechtes resultiert, dass die Verwertung des Pfandes in dem Konkurs über das Vermögen eines persönlichen Schuldners dessen Verwertung in dem Konkurs über das Vermögen des Pfandschuldners – Pfandinhabers vorgezogen wird.

Die mit dem Vermögensverzeichnis für die Konkursmasse verbundenen Rechte und Verpflichtungen bekommen dem Konkursverwalter, der das Vermögen als erster niedergeschrieben hat.

Der Konkursverwalter des Schuldners ist auch im Verlaufe des Streites über die Ausschließung der Sache aus dem Vermögensverzeichnis berechtigt die Sache zu halten, zu benutzen und deren Früchte und Nutzen zu verwenden (zum Beispiel diese zu vermieten und die Miete zu kassieren), u. zw. ohne Rücksicht darauf, ob der Schuldner Besitzer der Sache ist.

Nr. 28 Bei der Entscheidung über den Antrag über die Konkursaufhebung (§ 44 des ges. Nr. 328/1991 Gbl. in der Fassung späterer Vorschriften) überprüft das Gericht nicht die Richtigkeit der angemeldeten Forderungen.

Nr. 29 Die Frist laut den Bestimmungen des § 64 des AGB zu der Geltendmachung der Ungültigkeit der Aufhebung des Arbeitsverhältnisses ist eine nach Monaten festgelegte Frist und beginnt an dem letzten Tag des entsprechenden Kalendermonats, in dem die Kündigungsfrist abgelaufen ist zu laufen. Der letzte Tag des Ablaufes dieser Frist muss deshalb nicht immer auf den letzten Tag des zweiten nachfolgenden Kalendermonats anfallen.

opravo

Sbírka zákonů pro
zákazníky T-MOBILE * * * * T * Mobile *

CONTENTS*)

Resolution in Criminal Law Cases:

No. 13 It is necessary, for declaration and billing of the acts of legal service, to follow the principle that each day of the trial new act of legal service has begun and that the period of the particular acts realized on different days cannot be added up. It is necessary to add together the time of the particular acts realized within one day and thereafter, pursuant to the provision of section 11 subs. 1 letter g) of Advocates' tariff (Regulation of the Ministry of Justice N°177/1996 Coll.), determine the number of the legal acts.

No. 14 I. The defect of evidence consists in an illegal request for data addressed to the telecommunication operator can be corrected pursuant to the provision of sec. 88 of PPC on condition that the provider is still having them at his disposal.

II. Foreign driving licence (issued by the foreign state) is an official instrument provided that it authorizes for the vehicle driving at the territory of Czech Republic (sec. 104 subs. 2 of the Act N° 361/2000. Coll. the Traffic Act). The forgery of such driving licence, with intention to use it as authentic one, then constitutes the criminal responsibility for the crime "the forgery and the fraudulent alteration of an official instrument" pursuant to the provision of sec. 176 subs. 1 alinea 1 of CC.

No. 15 I. The community mentioned in the transcription order (call-up paper) as well as the seat of an administrative authority by which the civil service has to be served are both deemed as "the place of the civil service performance" pursuant to the provision of sec. 272e of the Criminal Code. On the assumption that the place of the civil service performance was determined this way, the fact that the accused left the place without permission for more than two days can be considered as deserting of the place of civil service performance pursuant to the provision of sec. 272e subs. 1 of CC. II. The criminal procedure commenced neither on the basis of recorded notice of the beginning of criminal procedure nor on the grounds of the motion to penalize pursuant to the provision of sec. 314 subs. 1 of PCP have an effect of the notice of accusation. Such effect may take place only after delivery of motion to penalize to the accused.

As far as the perpetual and multiple crimes, upon which the principle resulting from the provision of sec. 12 subs. 12 is not applied, are concerned and the offender continues in criminal activity the court must decide about the partial acts committed by this time and not described in accusation as well.

In the cases of continuing crimes pursuant to the provision of section 89 subs. 3 of the Criminal Code the court may, with respect to the provision of section 12 subs. 12 of Penal Procedure Code, deem as the act qualified in the accusation pursuant to the provision of sec. 220 subs. 1 and sec. 179d of PPC. only those of the partial acts, which are described in accusation.

No. 16 The accused can not be taken into custody, despite the existence of one of the custodial grounds, if he has been already placed in custody for the same crime, and total period of the previous custody has exceeded the maximum custodial period stated under the provision of sec. 71 subs. 1 letter a)-d) of PPC. The legal qualification of the act, acceptable at the time of decision-making, is conclusive to determine the total custodial period.

No. 17 Convicted person serving a term of imprisonment for the crime stated under the provision of sec. 62 subs. 1 of CC can be release on parole only after serving 2/3 of the imposed sentence no matter the fact that the act, for which the sentence was imposed, does not, at the time of decision-making, already constitute the criminal responsibility for any of the crimes stated under the provision of sec. 62 subs. 1 of CC.

In given case the provision of section 16 of CC cannot be applied.

No. 18 The court can decide about the lapse of bail without waiting for final and conclusive judgement of conviction if an accused has relapsed into the crime. The question of the liability for the criminal activity, which had to be prevented by the custody first and finally by the bail, will be resolved as a preliminary one on the grounds of the evidence acquired until the date of the court decision.

Resolution in Civil Law, Business Law and Administrative Law Cases:

No. 20 The decision-making, pursuant to the provision of sec. 11 subs. 3, sentence one of the Act N° 289/1995 Coll. as amended, about the forest owner's claim to the compensation of the loss caused by the restrictions in the forest management against the government body (state administrative body) falls within the court jurisdiction.

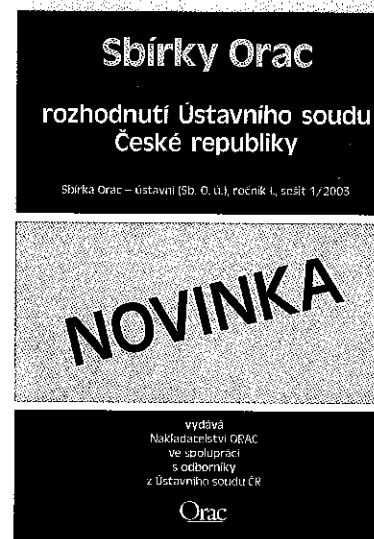
*) This text in the English language has been prepared for readers' information by ORAC publishing house.

- No. 21** It is the case of an alteration of the action if the plaintiff claims the same performance (of the same quantity and quality) as he has done before on the grounds of the matter of facts different from the one described in the anticipatory action as well as if he claims more or he requests the performance different from the one demanded in the anticipatory action on the grounds of the same matter of facts.
- No. 22** The reimbursement of still not paid court fee can be adjudicated to the party to a case when deciding about the recovery of the costs of the proceeding.
- No. 23** The right to the protection against an unauthorized building is not subject to lapse. When deciding about the removal of the building the court must take into account the nature and the amount of the economic loss resulting from the removal, the extent of built-up area, and also the facts whether the building is occupied by the householder or his family and whether the householder knew that he was building on the land of another. The court must consider economic and other loss resulting from the removal as well as the interest in further utilization of the building. The householder reasons to not intervene against the unauthorized realization of building and the period passed from the realization of the building in the case if the landowner has not known about the existence of the unauthorized building must also be regarded. The pledgee rights to satisfy their claims from pledge (by the judicial sale or realization) created in accordance with the legislative regulation, in force from September the 1st, 1998 till December the 31st, 2000, follow the legislative regulation of the pledge article I. count 6 of the Act N° 367/2000 Coll. in force from January the 1st 2001. The creation of these rights from pledge, on the other hand, follows the legislative regulation in force from September the 1st, 1998 until December the 31st, 2000. The rights created before August the 31st, 1998 are regulated by the legislative regulation effective until August the 31st, 1998, also after January the 1st 2001.
- No. 25** The crucial fact pursuant to the provision of section 181 of the Commercial Code is whether, at the time of decision-making, the proponent (shareholder) is entitled from the substantial right.
- No. 26** The court dismisses the registration of a foundation into the Registry pursuant to the provision of sec. 35 subs. 1 of the Act N° 227/1997 Coll. if it was submitted by the promoters different from those who had established the foundation before January the 1st 1998.
- No. 27** The fact that an action to exempt the item from the inventory of the bankrupt's estate was brought by person different from the bankrupt as well as the fact that the effect of bankruptcy continues and the item is still registered, at the time of decision-making (sec. § 154 subs. 1 of Civil Procedure Code), within the bankrupt's estate are the assumptions relevant to decide about the exemption pursuant to the provision of sec. 19 of the Act N° 328/1991 Coll. The creditor who has not submitted the claim in bankruptcy, although he has have the duty to do so, cannot, during the bankruptcy, be satisfied from the realization of the bankrupt's estate. The above-mentioned has effect also for the secured creditor. It results from the nature of the pledge that the realization of the pledge in the bankruptcy declared against personal debtor should be preferred over its realization in bankruptcy declared against the pledgor (the owner of the pledge). The holder of the rights and the duties related to the listing of the bankrupt's estate is bankruptcy trustee who has made the inventory as first one. The trustee of the bankrupt's estate is, even during the case, entitled to possess, to use and to enjoy the fruits and the profits from the item (f. e. to rent the thing and to encash the rent), no matter the fact whether the bankrupt is the owner or not.
- No. 28** The court does not verify the validity of the bankruptcy registrations in the proceeding dealing with the motion to cancel the bankruptcy pursuant to the provision of section 44 of the Act N° 328/1991 Coll. as amended.
- No. 29** The period to claim an invalid termination of labour relationship, stated under the provision of sec. 64 of Labour Code, is determined by months and starts to pass on last day of the calendar months in which the statutory period of notice has expired. The last day of the period then don't need to fall upon last day of the second following calendar months.

pravo Sbírka zákonů pro
zákazníky T-MOBILE * * * * T * Mobile *

Vážené dámy, vážení pánové,

již dvanáctým rokem pro Vás připravujeme důležitý informační zdroj: sbírky judikatury. Ať čtete tyto řádky v některém z našich periodik, nebo jste právě otevřeli dopis, který jsme si Vám dovolili zaslat, budete s největší pravděpodobností patřit k odběratelům některého z našich sbírkových titulů, protože jimi oslovujeme v podstatě celou českou právnickou obec.

Jsme rádi, že Vám můžeme tentokrát předložit mimořádně zajímavou předjarní nabídku, jež mimo jiné souvisí s desetiletím úspěšného působení Nakladatelství Orac na zdejšímu trhu, s impulsy, které do naší práce přináší nová etapa činnosti v rámci světového holdingu LexisNexis, a zejména s faktem, že naše sbírkové tituly získaly rozsáhlý okruh čtenářů i příspěvatele, neboť se opírají o úzkou spolupráci s odborníky z Nejvyššího soudu a dalších článků soustavy obecných soudů, Nejvyššího správního soudu, Soudcovské unie, Evropského soudu pro lidská práva a samozřejmě též Ústavního soudu ČR, jehož činnost již celé desetiletí významně ovlivňuje vývoj českého právního prostředí.

Dovolujeme si Vám, vážené dámy a vážení pánové soudci, státní zástupci, advokáti, notáři, exekutoři, soudní znalci a tlumočníci, policisté, daňoví poradci, auditoři, zastupitelé, poslanci, senátoři, pracovníci orgánů státní a veřejné správy, vysokoškolské pedagogové a studenti, podnikatelé a manažeři, novináři i politici, jakož i všem dalším, kdož hledají, aplikují, vykládají a vymáhají právo a spravedlnost, nabídnout novou periodickou kolekci

Sbírka Orac – ústavní.

Každý měsíc můžete dostávat na svůj pracovní stůl soubor judikátů Ústavního soudu, který bude obsahovat jak nejaktuálnější novinky, tak i zásadní konstantní rozhodnutí, jež odpovídají dlouhodobé rozhodovací praxi tohoto orgánu.

Postačí, abyste vyplnili objednávací lístek přiložený v tomto časopise nebo v dopise, nebo abyste jakýmkoliv jiným závažným způsobem (fax, e-mail, telefon, osobní návštěva, dopis, atd.) učinili objednávku tohoto nového periodika na našich adresách.

Seznamte se:

Sbírka Orac – ústavní; vydává Nakladatelství Orac, člen skupiny LexisNexis, ve spolupráci s odborníky z Ústavního soudu České republiky; měsíčník; formát A5, rozsah proměnlivý, minimálně 40 tiskových stran; judikáty vybaveny právní větou a odkazy na právní předpisy; roční předplatné 1440 Kč (předplatné zahrnuje též platby spojené s doručováním), významné množstevní slevy, splátkové možnosti.

V prvním (závědním) ročníku 2003 vyjde 9 čísel (duben až prosinec), tj. předplatné pro první ročník činí 1080 Kč (uváděné ceny zahrnují daň z přidané hodnoty).

Nakladatelství Orac vydává tyto sbírky judikátů:

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu ČR
Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourg
Sbírka Orac – trestní • Sbírka Orac – daňová • Sbírka Orac – ústavní

Objednávejte na adrese:

Nakladatelství Orac, s. r. o., Limuzská 2110/8, 100 00 Praha 10
tel.: 274 013 266, fax: 274 013 256, e-mail: orac@orac.cz, http://www.orac.cz

Editoři: JUDr. Karel Havlíček, Jaroslav Šprongl, Bohumila Weilová

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu České republiky je jediným pramenem, který obsahuje výlučně judikaturu vycházející z kolektivní procedury upravené předpisem, jenž se opírá o zákonné zmocnění. Jejím vydavatelem je Nejvyšší soud České republiky. Výběr rozhodnutí provádějí a o zařazení rozhodnutí do Sbírky rozhodují kolegia Nejvyššího soudu.

Před projednáním jednotlivých vybraných rozhodnutí jsou tyto judikáty zasílány na připomínková místa uvedená v tiráži. Rozhodnutí publikovaná v této Sbírce nepředstavují názor jednotlivce ani nevycházejí z volného uvážení nakladatelství, nýbrž jsou výsledkem kolektivního projednání a kolektivního názoru o vhodnosti zveřejnění řešení nového nebo dosud neřešeného problému.

Index 47 301

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek, sešit 3/2003 (ročník LV) z 13. 3. 2003.

Vydává Nejvyšší soud ČR v NAKLADATELSTVÍ ORAC, s. r. o., Limuzská 2110/8, 100 00 Praha 10, IČO 45808937, zapsaném v OR u Městského soudu v Praze dne 1. 9. 1992, oddíl C, vložka 12305

Připomínková místa: Vrchní soud v Praze, Vrchní soud v Olomouci, Ministerstvo spravedlnosti ČR, Ministerstvo vnitra ČR, Česká advokátní komora, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Právnická fakulta Palackého univerzity, Právnická fakulta Západočeské univerzity, Ústav státu a práva Akademie věd ČR, Krajský soud v Ústí nad Labem, Krajský soud v Hradci Králové, Krajský soud v Plzni, Krajský soud v Brně, Krajský soud v Ostravě, Krajský soud v Českých Budějovicích, Krajský soud v Praze, Městský soud v Praze, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Nejvyšší státní zastupitelství.

Předseda redakční rady: JUDr. Pavel Kučera.

Redigují: JUDr. Antonín Drašík, JUDr. Karel Hasch, JUDr. Pavel Krbek a JUDr. Zdeněk Krčmář.

Adresa redakce: 657 37 Brno, Burešova 20, tel. 541 593 111.

Ročně vycházejí sešity 1–10 a sešit rejstříků.

Rozšiřuje, objednávky předplatného přijímá a informace o prodeji a odběru podává:

NAKLADATELSTVÍ ORAC, s. r. o., Limuzská 8, 100 00 Praha 10.

Nakladatelská redakce: JUDr. Karel Havlíček, Bohumila Weilová

Administrace: NAKLADATELSTVÍ ORAC: tel.: 274 013 266, fax: 274 013 256, e-mail: orac@orac.cz.

Distribuce: Česká pošta, s. p., Postservis OZ Střední Čechy.